

MULTIMEDIJALNA E-KNJIGA

KONFERENCIJA *PRED MOJIM OČIMA RASTEŠ*

E-knjiga stručno-popularne online
Konferencije iz područja ranog i predškolskog
odgoja i obrazovanja

Uredništvo: Tea Resanović, Daria Antonović

<https://konferencija.edulist.online/>

Naslov: Multimedijalna e-knjiga stručno-popularne online Konferencije "Pred mojim očima rasteš"

*Nakladnik: EduList, Novačka cesta 23, Novaki, 10431 Sveta Nedelja
tea@edulist.online
upit@edukonferencija.info*

Fotografije u knjizi: Canva

Uredništvo:

Tea Resanović, Daria Antonović

Grafičko oblikovanje:

Tea Resanović

Recenzija: Jasmina Hadela, prof. predavač

© Autorska prava © 2021. EduList

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se preslikavati niti umnožavati na bilo koji način, bez pismenog odobrenja izdavača. Autori pojedinih radova i uradaka odgovorni su za sadržaj radova te njihovu lekturu.

Napomene:

Prilozi u zborniku odražavaju stavove autora, koji su također odgovorni za etičnost.

Fotografije djece objavljene su uz suglasnosti roditelja, za što su odgovorni autori radova.

Izrazi koji se koriste, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski rod (rodna neutralnost u pisanju)

listopad, 2021.

*Multimedijalna e-knjiga
stručno-popularne online
Konferencije
"Pred mojim očima rasteš"*

*Uredništvo:
Tea Resanović, Daria Antonović*

Novaki, 2021.

eduList
ONLINE

Riječ uredništva

Vizija, želja za učenjem i širenjem spoznaja u temeljima su nastanka Konferencije "Pred mojim očima rasteš". Upravo me razmišljanje kako pred roditeljima, pred stručnjacima i pred cijelim društvom dijete raste ponukalo da svi zajedno pokušamo otvoriti što više odraslih očiju da budno prate i podržavaju rast i razvoj svakog pojedinog djeteta. Pritom je ovakva razmjena znanja, ideja i praktičnih iskustava ono što nas zajedno pokreće. Ujedno je i ono što bi moglo poboljšati kvalitetu života djece, roditelja i stručnjaka u radu s djecom rane i predškolske dobi.

Tea Resanović, mag. paed.

Konferencija "Pred mojim očima rasteš" nudi obilje stručnih radova te primjera iz prakse! Dokaz je kako su ovakve Konferencije potrebne za razmjenu kvalitetnih primjera kao i suradnju različitih disciplina. Tim više potvrđuje se važnost interdisciplinarnosti unutar polja odgoja i obrazovanja!

Konferencija je osmišljena u želji da se stručnjacima omogući sudjelovanje i izlaganje svojih radova te da se kritički promišljaju trenutne paradigme iz područja odgoja i obrazovanja! Priloženi autorski radovi tome i svjedoče te dodatno naglašavaju koliko je važno argumentirano izlagati i raspravljati o praksi!

Daria Antonović, bacc. praesc. edu.

Predgovor

Odnos djeteta s odraslim(a) inicijalno je polazište na čemu se iz suvremene pedagoške perspektive grade temelji dobrobiti djeteta, obitelji te kvalitete razvoja, rasta i suživota (Maleš, 2011).. Nalazimo se u dobu izazova, čestih promjena i potrebe za balansiranjem između tehnološkog napretka i povratka prirodi.

Svatko je individua za sebe, i dijete, i roditelj, i stručnjak koji se bavi radom s njima. U svijetu izazova, potrebno je poticati promišljanje o svojem djelovanju te raditi na sebi i usavršavati se kako bi se moglo pružiti ono najbolje od sebe. Da li je u tom slučaju, potrebna "škola za roditelje"? Ona u kojoj će se učiti o učincima digitalnog doba na odgoj djece, o prevenciji sjedilaštva, o pedagoški primjerenom odnosu i djelovanju? Ona u kojoj će odrasli učiti kako biti primjer djetetu upravo u zdravom načinu života? Odgovore potražite u radovima autora.

Literatura: Maleš, D., ur. (2011). Nove paradigme ranog odgoja. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta, Zavod za pedagogiju

Tea Resanović, mag. paed.

Radim kao odgojiteljica u sustavu odgoja i obrazovanja deset godina. Edukacije namijenjene stručnjacima na području odgoja i obrazovanja imperativ su kako bismo istodobno radili na svojoj profesionalnoj ulozi kao i na unaprjeđenju sustava odgoja i obrazovanja. Sudjelujući te izlažući na stručnim i znanstvenim skupovima dodatno sam uvidjela koliko je važno generirati teorije o odgoju iz primjera dobre prakse te razmjene ideja i iskustava.

Konferencija "Pred mojim očima rasteš" skup je tema iz različitih odgojno-obrazovnih područja koje su potrebne svakome od nas. Kako onima s manje iskustva, tako i onima s dugogodišnjim iskustvom. Svaka tema obradena je autentično te daje novu perspektivu pogleda na sustav odgoja i obrazovanja te područje kojim se autor bavi. Jedna od namjera Konferencije je ohrabriti stručnjake da pričaju o svojoj praksi te da dijele znanja i iskustva. Prijeko je potrebno nastaviti ovakav trend i omogućiti ga dostupnim široj publici. Odgovoronoš prema onima zbog kojih smo svi tu - djece, je stvaranje, dijeljenje znanja te interdisciplinarno povezivanje u teoriji i praksi.

Daria Antonović, bacc. praesc. edu.

Sadržaj

• Mia Roje Dapić (Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba) glavno izlaganje: "Kad 'ljubav' boli: Zlostavljanje i zanemarivanje djece".....	1
• Sanja Čagalj Huber, Azra Glavić, Sandra Mecanović (DV Mali svijet, Pula): Značaj boravka u prirodi: primjer dobre prakse.....	5
• Ivančica Jambriško (DV Zeko, Trnovec): Digitalno doba i djeca.....	8
• Lidija Divković (DV Luna, Rijeka): Odgojitelj kao pokretač, model i moderator tjelesnih aktivnosti djece predškolske dobi.....	11
• Marija Rušev : Povjerenje, poštovanje i roditeljski autoritet-kako odgojiti samopouzdanu dijete.....	16
• Irena Jelenić Aćimović (DV Bakar, Bakar): Je li nam potrebna "Škola za roditelje"?.....	20
• Spomenka Rožić (DV Zeko, Trnovec): (Ne)vrijeme je za prirodu.....	24
• Dubravka Patalen, Milena Haler, Zvezdana Braje, Petra Morić, Suzana Miklec, Nataša Stošić (DV Vjeverica, Zagreb): Važnost kvalitetne pripreme i promišljanja poticaja u učenju zdravog stila življenja.....	28
• Ana Sindičić, Ivana Matovina (DV Bakar, Škrljevo): Prirodom do sretnog djetinjstva - primjer dobre prakse.....	32
• Irena Brajković (DV Mali svijet, Pula), Nikol Škalec (DV Medulin, Medulin): Izazovi u odgoju digitalnih urođenika.....	36
• Vanja Šuško (DV Sunčana, Zagreb): Integracija elemenata plesne umjetnosti u svakodnevne aktivnosti djece rane i predškolske dobi.....	40
• Petra Gotal (DV Lojtrica, Velika Gorica): Izazovi suvremenog roditeljstva - podrška i pomoć.....	44
• Josipa Piuk (Centar Madrugada): Radionica Jeste li "kosilica" ili "helikopter" roditelj? Tipovi roditeljstva i njihova uloga u dječjem razvoju.....	50
• Silvia Babić (DV Bakar, Škrljevo): Dijete - istraživač svoje okoline.....	56
• Dominika Beljo (DV Vrbovec, Vrbovec): Mediji kao sastavni dio odrastanja djece rane i predškolske dobi.....	61
• Karmen Kličinović Šantić (DV Mali princ, Bol): Budi mi prijatelj.....	65
• Ana-Marija Cimperman, Patricija Šonje (DV Carić, Novalja): Radionica Važnost pokreta kod djece predškolske dobi.....	69
• Iva Baldo Karlić (DV Cvrčak i mrav, Tribalj): Odgojno-obrazovni odgovori na navike djece pred ekranima.....	74
• Životopis: Tea Resanović	78
• Životopis: Daria Antonović	79
• Riječ recenzentice: Jasmina Hadela, prof. predavač	80
• Više o partnerima Konferencije.....	81
• Aktivnosti tijekom pripreme faze Konferencije.....	81
• Kontakt.....	84

MIA ROJE ĐAPIĆ

*Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada
Zagreba, Zagreb*

OBAVIJEST, PRIJAVA I(LI) SURADNJA: INTERSEKTORSKA SURADNJA U SUSTAVU ZAŠTITE DJECE

ŽIVOTOPIS

Mia Roje Đapić psihologinja je Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, integrativna psihoterapeutkinja, psihoterapeutkinja za djecu i mlade, MA neurolingvističkog programiranja, studentica doktorskog studija preventivne znanosti, članica je edukacijsko-supervizijskog tima Hrabrog Telefona, autorica knjige „Dijete u središtu (sukoba)“, izvršna urednica knjige „Znanost i umjetnost odgoja“, autorica brojnih poglavlja, brošura, stručnih i znanstvenih radova na temu odgoja i zaštite djece. Koordinirala je nacionalno istraživanje o Screen Time-u djece predškolske dobi 2017/2018. Aktivno sudjeluje u provođenju brojnih treninga i edukacija stručnjaka iz raznih sektora zaštite djece, a radila je i kao konzultantica na međunarodnim projektima (UNICEF, Terres de Hommes). Članica je upravnog odbora EAPAP-a (European Association of Parental Alienation Practitioners) i članica je više strukovnih organizacija.

ISJEČCI IZ GLAVNOG IZLAGANJA KONFERENCIJE

PROFESIONALNA ODGOVORNOST

Konvencija o pravima djeteta

Daria i Tea

Pristupajući Konvenciji Republika Hrvatska se obavezala osigurati zaštitu djeteta od svih oblika nasilja i zlostavljanja u obitelji, institucijama i široj društvenoj sredini.

Članak 8.

OBAVEZA PRIJAVLJIVANJA POLICIJI ili DO

Zdravstveni radnici, stručni radnici u djelatnosti socijalne skrbi, obiteljske prevencije i zaštite, odgoja i obrazovanja te stručni radnici zaposleni u vjerskim ustanovama, humanitarnim organizacijama, udrugama civilnog društva u djelokrugu djece i obitelji obvezni su prijaviti policiji ili državnom odvjetništvu počinjenje nasilja u obitelji iz članka 4. ovoga Zakona za koje su saznali u obavljanju svojih poslova.

OBITELJSKI ZAKON

Članak 132. Dužnost prijave i suradnje radi zaštite djeteta – SVATKO

KAZNENI ZAKON

Članak 302. Neprijavlivanje počinjenog kaznenog djela

(1) Tko zna da je počinjeno kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora deset godina ili teža kazna pa to ne prijavi iako zna da bi takvom prijavom bilo omogućeno ili znatno olakšano otkrivanje djela ili počinitelja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

KAKO JE U PRAKSI?

- **50,000 STANOVNIKA: U 2017. GODINI 5 OBAVIJESTI CZSS OD STRANE ŠKOLA**
- **ISTRAŽIVANJE POLIKLINIKE: VIŠE OD 90% PEDIJATARA IZJAVILI DA SU SE SUSRELI SA ZLOSTAVLJANIM DJETETOM JEDNOM ILI NJEDNOM**

Iz PRAKSE

- **ŠKOLA:**

„... o čemu nismo izvijestili s obzirom na to da se navodno elektroničko nasilje odvijalo izvan prostora i vremena održavanja nastave”.

„Navedeno predstavlja neprimjerene pritiske i tjelesne nasrtaje od strane učenika XX i YY prema ZZ, odnosno eskalaciju vršnjačkih sukoba, što ne bismo okarakterizirali kao bullying”.

- **LJEČNIK:**

„Dijete nije navelo o podrijetlu masnica /koje nisu razlog dolaska/, a niti ga nisam o tome upitao, s obzirom na uobičajene aktivnosti dječaka te dobi”.

IMAMO LI PODRŠKU? ... i čija podrška nam treba?

Iz PRAKSE

- **ŠKOLA (nastavnica):**

„Skoro svaki dan XX je plakala oko bilo čega. Jednom je plakala jer je dobila veliku zadaću. Meni je to bilo čudno i znala sam da ima još nešto. Jednom sam ju našla kako udara glavom o klupu preko malog odmora. Pitala sam ju stoti put što se događa. Počela je govoriti o tati koji pije i onda čudno hoda. Nisam htjela dalje zapitkivati, ali shvatila sam da se nešto loše događa, a i tata je u školi bio samo jednom. Sve je obavljala mama. Išla sam kod naše YY (stručna služba škole) i ravnatelja, pitala sam što da radimo. Oni su rekli da će YY raditi s malenom na nošenju sa stresom. Meni se to nije činilo dosta, ali tek sam bila došla u školu i mislila sam da oni valjda znaju. Nakon nekog vremena XX mi je opet rekla da tata puno pije i da je nju nekad strah ići doma. Išla sam na Internet i našla sam da treba zvati Centar. Ravnatelj mi je rekao da budem ja kriva ako ju oduzmu mami koja je puno propatila, već joj je jedno dijete umrlo jer se utopilo”.

IDEALNI SLUČAJ

- U idealnom slučaju podrška postoji na razini društva i organizacije, od strane kolega i dugih institucija sustava.
- Ako slučaj nije idealan, podrška drugih, čak ni nadređenih, nije potrebna.
- Opcija: pisanim putem zatražiti očitovanje vezano za konkretan slučaj, citirati protokole, zakone i konvenciju, obrazložiti svoju namjeru reagiranja.
- Peer-grupe?

IGRAMO LI SE PROROKA?

- „Ravnatelj mi je rekao da budem ja kriva ako ju oduzmu mami koja je puno propatila, već joj je jedno dijete umrlo jer se utopilo”.
- „Nisam obavijestila jer Centar ionako ništa ne radi, ne bi se ništa promijenilo, a izgubila bih povjerenje”.

KOME, ŠTO I KAKO PISATI?

OBAVIJEST vs. PRIJAVA? + suradnja

Što pišemo?

- Ne radimo prijave. Obavještavamo o SUMNJI.
- Ne donosimo zaključke ni interpretacije izvan naših ingerencija.
- Prenosimo što smo čuli, vidjeli, doživjeli.
- Izjave djeteta i roditelja stavljamo u navodne znakove.
- Npr. ne pišemo TATA SEKSUALNO ZLOSTAVLJA DIJETE, nego MLT. XY IZJAVLJUJE DA GA „TATA DIRA TAMO DOLJE KAD SU SAMI U KUĆI”, PRI ČEMU POKAZUJE NA SPOLOVILO.
- Također ponekad tražimo informacije od neke druge institucije zbog boljeg uvida u funkcioniranje djeteta i obitelji, npr. tražimo podatke od CZSS-a, liječnika djeteta i slično.
- Ponekad informiramo o svojim zapažanjima neku drugu instituciju, npr. školu, u onom opsegu koliko je u interesu djeteta.

CZSS Sesvete
Trg Dragutina Domjanića 6,
10360 Sesvete

U Zagrebu, 1. veljače 2019. godine

Predmet: [REDAKTIRANO] rođena [REDAKTIRANO]

- Obavijest, dostavlja se
- Dokumentacija, moli se

Poštovani,

Obavještavam Vas da je mlt. [REDAKTIRANO] uključena u multidisciplinarnu obradu u Poliklinici za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba na inicijativu oca, na koju će biti pozvana i majka djevojčice, a po čijem ćemo Vam završetku dostaviti Nalaz i mišljenje.

Molimo Vas da nam dostavite relevantne informacije kako bismo stekli potpuniji uvid u prilike odrastanja djeteta i aktualnu obiteljsku situaciju.

Primjer 1. Obavještavanje CZSS-a i traženje dokumentacije

Predmet: [REDAKTIRANO]

- obavijest, dostavlja se
- preporuka

Poštovani,

U Poliklinici za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba provedena je multidisciplinarna obrada i u tijeku je psihologijski tretman Vaše učenice, [REDAKTIRANO], koja dolazi u pratnji majke zbog anksioznosti vezane za školsko okruženje.

Majka i djevojčica navode određena neadekvatna postupanja od strane učiteljice, s kojom majka više godina ne uspijeva samostalno postići odnos razumijevanja. Kao recentni događaj izdvaja se čitanje [REDAKTIRANO] sastavka pred cijelim razredom kao primjer loše izvršenog zadatka, što je djevojčicu uzrujalo, posebno iz razloga što ima objektivno utvrđene logopedске teškoće.

U zaključku multidisciplinarnе obrade stoji da je [REDAKTIRANO] emocionalno nezrelja djevojčica urednoga kognitivnog razvoja s teškoćama čitanja, kod koje se nalaze znakovi depresivnosti i anksioznosti. Djevojčici je preporučeno uključivanje u logopedski i psihologijski tretman uz savjetovanje roditelja, uz kontrolnu logopedsku obradu za godinu dana i praćenje psihijatra prema indikaciji psihologa.

Također se preporuča pružiti maksimalno razumijevanje i podršku djevojčici u školskom okruženju uz nastavak školovanja u redovnom razrednom odjeljenju uz individualizirane postupke, prema nalazu i preporuci PB za djecu i mladež.

S obzirom na sve navedeno, molimo Vas za uvažavanje navedenih preporuka te posredovanje u odnosu učiteljice s mlt. djetetom i roditeljima, ukoliko za tim utvrdite potrebu.

Za sve daljnje informacije stojimo Vam na raspolaganju.

Unaprijed Vam zahvaljujemo na suradnji.

Primjer 2. Obavještavanje škole uz preporuku

MUP, RAVNATELJSTVO POLICIJE
UPRAVA KRIM POLICIJE
ILICA 335, ZAGREB

PREDMET: mlt. ██████████
██████████

obavijest – dostavlja se

Poštovani,

Obavještavam Vas da je mlt. ██████ jučer u pratnji majke primljen na termin psihologa u Poliklinici u sklopu psihologijske obrade te da se od dječaka dobiju podaci o iskustvu nasilja u OŠ ██████████. Dječak opisuje da ga dječaci ██████████ kroz cijeli četvrti i peti razred, koji aktualno pohađaju, napadaju verbalno (govore mu da je peder, glupan, kažu da ga žele smaknuti) i fizički (kao nedavni incident izdvaja da ga je ██████ prije otprilike tri tjedna odgurnuo sa stolca tako jako da je pao na pod i udario glavom te da ga je isti tjedan ██████ ulovio za vrat). Dječak se također žali na nasilno ponašanje dječaka ██████████ iz razreda koji, kako navodi, unazad tri tjedna tjelesno nasrće na ██████ (primjerice ██████ navodi da ga aktualno boli vrat jer ga je ██████ davio s leđa ujutro u školi) i dolazi mu nepozvan doma, a ako ga ██████ ne pusti u kuću, dječak se naljuti. ██████ navodi da ga potom ██████ optužuje stručnoj službi škole za razne stvari koje izmisli, na primjer da ga je ██████ cipelario. Majka navodi da je upoznata s problematikom i da je u više navrata nastojala intervenirati u školi, no bez značajnijeg napretka.

Ovo Vam dostavljam na uvid i daljnje postupanje iz Vaše nadležnosti.

Primjer 3. Obavještavanje MUP-a o sumnji na višnjačko nasilje

Poštovani,

Od listopada 2017. mlt. ██████████ uključen je u psihologijsku obradu u Poliklinici za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba. Tijekom psihologijske obrade od mlt. djeteta saznaje se o neprimjerenim informacijama i emocionalnim pritiscima kojima ga otac ██████████ izlaže. Dječak navodi da mu otac za majku kaže da je „pokvarena, luda, zla, lažljiva“ te da ga upućuje da „ne treba slušati mamu nego joj naređivati jer je ona jadna luda, budala“. Dječak navodi da se tada osjeća tužno, ljuto i zabrinuto te afektivna pratnja odgovara sadržaju koji iznosi. Nadalje, od dječaka se saznaje da mu otac stvara pritisak vezano za iskaz dječaka u postupku koji se vodi protiv oca ██████████, govoreći da „mora tetama reći da nije bilo tako, inače će tata završiti u zatvoru“.

Suočen s navodima djeteta, otac priznaje da mu govori „istinu o majci koja je neugodna“ i protivi se nastavku obrade u Poliklinici, govoreći da ni mlt. ██████ ne želi dolaziti. Pred psihologinjom nastoji dijete suočiti s tim da je „██████ rekao da ne želi ići tu, a tata ga je snimao na mobitel“, što predstavlja neadekvatan pritisak na dijete. Otac opisuje i druge situacije u kojima je snimao dijete kako „kroz suze govori istinu o majci“ te snimanje predstavlja kao ideju i želju djeteta, u kojoj ne vidi ništa sporno. Mlt. ██████ iznosi da mu je otac rekao da ga Poliklinika želi prikazati „poremećenim jer, što više poremećene djece, oni imaju više novca“.

Primjer 4. Obavještavanje CZSS-a i MUP-a o sumnji na emocionalno zlostavljanje

SANJA ČAGALJ HUBER, AZRA GLAVIĆ, SANDRA MECANOVIĆ *Dječji vrtić Mali svijet, Pula*

ZNAČAJ BORAVKA U PRIRODI – PRIMJERI DOBRE PRAKSE U DV „MALI SVIJET“ PULA

SAŽETAK

Suvremeno društvo te dostupnost raznih medija potakli su sjedilački način život kod djece. Nekontrolirano i pretjerano korištenje istih uz nepravilnu prehranu negativno djeluje na djetetov rast i razvoj. Uobičajena socijalizacija i komunikacija zamijenjena je virtualnom (pogotovo u vrijeme pandemije COVID-19). Takvo stanje je potaknulo nas odgojitelje i stručne suradnike na promišljanje i planiranje drugačijeg i kvalitetnijeg načina provođenja odgojno obrazovnog rada u vrtiću. Boravkom na zraku naša djeca osim što zadovoljavaju potrebu za kretanjem, zadovoljavaju i prirodnu radoznalost za svijet koji ih okružuje, a razvijaju se i vještine na svim razvojnim područjima. Ovakav način rada za svu djecu pa tako i za djecu s posebnim potrebama imaju značaj za razvoj motoričkih sposobnosti. Bavljenje aktivnostima u prirodnom okruženju definitivno se jača motorička sposobnost djece, a neizravno kretanjem u prirodi potičemo razvoj novih moždanih veza i uspostavljamo temelje učenja. Kod djece s posebnim potrebama prirodni okoliš pomaže u (ne) formalnom učenju, bolja socijalna interakcija, smanjuje se agresivno ponašanje i poboljšava se sposobnost koncentracije, gdje se problemi često izražavaju. Priroda pruža djeci bezbrojne mogućnosti za igru, a oni ih sa svakim novim izlaskom koriste na drugačiji način kao što i priroda izgleda drugačije, mijenja se u svom godišnjem ciklusu. Da bi umanjili posljedice sjedilačkog načina života planirane aktivnosti kao i poticaje u sobi boravka organiziramo na drugačiji način. Isto tako mnoge aktivnosti iz vrtića "prenašamo" u prirodu ili neposredno okruženje. Svakodnevnim izlaskom i boravkom na zraku (nebitno o vremenskim uvjetima, a uz adekvatnu odjeću i obuću) djeci je osim kretanja pružena mogućnost za spontane igre, učenje svim svojim osjetilima i neposredno istraživanje. Kako je naš vrtić u neposrednoj blizini šuma, mora, šetališta, trim staze...imamo mogućnost približiti djeci svu ljepotu prirode te ih potaknuti na razvijanje zdravog načina života od najranije dobi.

KLJUČNE RIJEČI: dijete, priroda, rast, razvoj, vrtić

Suvremeno društvo i dostupnost raznih medija potakli su sjedilački način života kod odraslih i kod djece. Roditelji veći dio vremena provode ispred televizora, kompjutera, mobitela i drugih medija pa nije neobično da djeca poprimaju iste navike. Nekontrolirano i pretjerano korištenje istih uz nepravilnu prehranu negativno utječe na pravilan i cjelovit djetetov rast i razvoj. Prema statističkim podacima Henry J. Kaiser Family Foundationa, ustanove iz SAD-a koja se bavi istraživanjem obitelji, djeca iz razvijenih zemalja svaki dan provedu u prosjeku 6 h i 32 minute pred nekakvim ekranom (TV, video, kino, računalo, mobitel, tablet...). Prema istraživanju Dimitrija Christakisa gledanje televizije može trajno promijeniti mozgovnu neuronsku mrežu. Znamo da je već od najranijeg djetinjstva nužno djecu stavljati u prirodno okruženje i pružiti im mogućnost kretanja.

Rano djetinjstvo karakterizira razvoj senzornih i motoričkih vještina koje su međusobno ovisne. Svakom djetetu potrebno je slobodno kretanje radi optimalnog razvoja mozga. Uobičajena socijalizacija i komunikacija zamijenjena je virtualnom (pogotovo u vrijeme pandemije COVID-19). Takvo stanje je potaknulo nas odgojitelje i stručne suradnike na promišljanje i planiranje drugačijeg i kvalitetnijeg načina provođenja odgojno- obrazovnog rada u vrtiću.

Jedan od prioriteta nam je bio "vratiti" djecu prirodi, odnosno omogućiti im duži, kvalitetniji i bogatiji boravak na zraku kao sastavni dio svakodnevnih aktivnosti tijekom cijele godine. Boravkom u prirodi naša djeca, osim što zadovoljavaju potrebu za kretanjem, zadovoljavaju prirodnu radoznalost za svijet koji ih okružuje, za prirodne pojave, a razvijaju vještine na svim razvojnim područjima kao i određene socijalne kompetencije. Prirodno okruženje nudi bogatstvo poticaja (npr. šišarke, grane, lišće, iglice, zemlja, kamenje, oblutci, pijesak, naplavine...) za razne istraživačke, stvaralačke, govorne, matematičke i druge aktivnosti kao i za promatranje, uspoređivanje, opisivanje i sistematiziranje. Manipuliranjem s istima djeca razvijaju simboličku igru, maštu i kreativnost kao i taktilnu osjetljivost. Kemple i suradnici (2016.) ističu pozitivan učinak prirode na kognitivni razvoj djece. U vanjskom okruženju djecu potičemo na aktivnosti sa zajedničkim zadatkom i ciljem koji utječe na učenje socijalnih vještina i sposobnosti, jačanje razvoja govora, umrežavanje, međusobna suradnja

te osjećaj pripadnosti skupini. Primjeri nekih aktivnosti koje provodimo su svakako tjelesne aktivnosti, pokretne igre sa zadacima (tko će više, tko će brže, igra skrivača, što možemo pronaći u šumi, pronaći sakriveni predmet i sl.), razne motoričke aktivnosti poput penjanja i hodanja po stijenama, penjanje na stablo, preskakanje panjeva, hodanje po istima, provlačenje ispod granja i drugih prirodnih prepreka. Također potičemo djecu na slaganje prirodnih materijala prema zadanim predlošcima (složi sliku) te korištenju istih u stvaralačko-kreativnom izražavanju. Prirodni materijali potiču djecu na govorno izražavanje (imenuj predmet, čemu isto služi...), a prirodne pojave poput vjetera, valova, kiše su im poticaj za opisivanje i istraživanje. Prirodno okruženje također djeci omogućuje otkrivanje raznih mirisa. Sve ono što djeca u prirodi otkrivaju često budu poticaji za razne projekte.

U našem vrtiću postoje i inkluzijske skupine u kojima borave djeca s posebnim potrebama. Prirodno okruženje i toj djeci pomaže u (ne)formalnom učenju, boljoj socijalnoj interakciji, smanjuju se agresivna ponašanja i poboljšava sposobnost koncentracije. Aktivnosti u prirodi lako se osmišljavaju tako da svako dijete s posebnim potrebama ili s posebnim potrebama doživi uspjeh. U prirodi djeca više surađuju jedni s drugima pa je među njima manje konflikata. Ono što je posebno važno za djecu s posebnim potrebama jest da se učenje u prirodnim okruženjima odvija na multisenzorni način, sa svim osjetilima što omogućuje holistički prijem informacija.

Kako se senzorna percepcija povećava, tako se povećava i sposobnost promatranja i opažanja detalja. Kvalitetan boravak u prirodi zahtjeva adekvatnu odjeću i obuću koju im omogućavamo u suradnji s roditeljima (čizme, kabanice...).

Isto tako da bi umanjili posljedice sjedilačkog načina života, planirane aktivnosti kao i poticaje u sobi boravka organiziramo na drugačiji način. Nudimo ih djeci tako da se mogu kretati, ležati, odnosno da ih ne moraju koristiti sjedeći za stolom. S obzirom da je naš vrtić u neposrednoj blizini šuma, mora, šetališta, trim staze, imamo različite mogućnosti približiti djeci svu ljepotu prirode te ih potaknuti na razvijanje zdravog načina života od najranije dobi. Priroda pruža djeci bezbrojne mogućnosti za igru, a ona ih sa svakim novim izlaskom koriste na drugačiji način kao što i priroda izgleda drugačije, odnosno mijenja se u svom godišnjem ciklusu.

Literatura:

- Andić D., 2018., *Djeca, okoliš i održivi razvoj*, Rijeka, Učiteljski fakultet u Rijeci
- Došen D., 2018., *Djeca otkrivaju tajne svijeta*, Zagreb, Alinea d.o.o.
- Kemple, K.M., OhJ.Kenney, E. i Swith – Bonahue, T., 2016., The Power of OutdoorPlay and Play in Natural Environments. *Childhood Education*, 92(6)
- Laniado, N., Petra, G., 2000., *Naše dijete, videoigre, internet, televizija*, Rijeka, Studio TIM
- Panić F., 2017., *Završni rad, Šumski vrtić*, Čakovec, Sveučilište u Zagrebu učiteljski fakultet odsjek za odgojiteljski studij
- Vučinić Ž., *Kretanje je djetetova radost*, 2001., Zagreb, Foma

ŽIVOTOPIS

SANJA ČAGALJ HUBER

Sanja Čagalj Huber rođena je 28.03.1969. godine u Puli, gdje završava osnovnu i srednju školu (gimnaziju). U Zagrebu sam 2001. godine diplomirala na Edukacijsko rehabilitacijskom fakultetu te sam po struci mag.rehab.educ. U prosincu 2020. godine sam promovirana u zvanje mentora.

U svom radu bavim se djecom s teškoćama u razvoju i to prevencijom, ranom intervencijom, edukacijama u cilju unapređivanja odgojno-obrazovnog procesa i istraživanja, u odnosu na dijete, roditelje, odgojitelje, stručni tim, užu i širu društvenu okolinu. Proučavam i istražujem naročito teme Inkluzija djece s TUR, te tranzicija djece s TUR.

Niz godina vodim radionice za roditelje „Rastimo zajedno“. Trenutno je zaposlena u Dječjem vrtiću Mali svijet u Puli kao stručni suradnik edukacijsko rehabilitacijskog profila.

ŽIVOTOPIS

SANDRA MECANOVIĆ

Sandra Mecanović rođena je 18. 10. 1967. u Puli, gdje završava osnovnu i srednju (likovni umjetnik za grafičke tehnike) i glazbenu školu Ivan Matetić Ronjgov. U Rijeci 1999. završava Filozofski Fakultet smjer predškolski odgoj i potom počinje raditi u struci. Za odgojitelja mentora prvi je put promovirana 11. 2. 2011., a reizborom ponovno 2016., a 2021. je promovirana za odgojitelja savjetnika.

Osam godina je u timu vodila igraonicu za bistru i potencijalno nadarenu djecu, a dvadeset godina vodila je Folklorno-plesnu radionicu. Osim toga, držala je edukacije i radionice za odgojiteljice, a i sama je sudjelovala na državnim skupovima i različitim edukacijama.

Trenutno je zaposlena u Dječjem vrtiću Mali svijet u Puli.

ŽIVOTOPIS

AZRA GLAVIĆ

Rođena 16. 06. 1970. u Puli. U istom gradu završava osnovnu i srednju školu (COUO Branko Semelić - odgojno obrazovni smjer). Upisuje smjer predškolski odgoj na Sveučilištu u PULI - Pedagoški fakultet Rijeka) kojeg završava diplomirajući 1994. godine. S radom u vrtiću započinje 1995. godine. Radila je u DV Neven u Rovinju, DV Cipelići -Pula, DV Pula , a sada radi u DV Mali svijet također u Puli.

Suradivala je s Arheološkim muzejom Istra te s etnografskim muzejom u Pazinu na projektu VITEZOVI. Pored navedenog, držala je edukacije i radionice za odgojitelje te bila mentor studentima treće godine (smjer- predškolski odgoj)na polaganju ispita iz metodike okoline, govorne komunikacije i početnih matematičkih pojmova. Sudjelovala je i izlagala na Državnim i Županijskim skupovima i konferencijama te se i dalje kontinuirano educira.

Dvadeset godina je član Hrvatskog centra dramskog odgoja tijekom kojih je sudjelovala na brojnim radionicama i edukacijama hrvatskih i stranih predavača i voditelja. Sudjelovala je i na MKFM te sama režirala predstave za djecu.

Za odgojitelja mentora prvi je put promovirana 05. 10. 2014. , a kao odgojitelj savjetnik 05. 10. 2019. godine

IVANČICA JAMBRIŠKO

Dječji vrtić Zeko, Varaždin

DIGITALNO DOBA I DJECA

SAŽETAK

U današnje vrijeme, kada je slovo e prefiks mnogim riječima za odrasle, trebamo pretpostaviti da sve te e – stvari žele koristiti i djeca. Zacijelo nam je svima bitno da znamo kako i na koji način djeca koriste medije te je li njihovo korištenje ponajprije u zabavne ili u edukativne svrhe. Sigurno je da su mediji djeci sredstvo zabave, no svi koji rade s djecom, ponajprije roditelji, a potom i odgojitelji, trebali bi se zapitati dokle seže ta zabava te je li način korištenja tih medija siguran za djecu. Odrasli, dakle, trebaju biti oni koji će prepoznati zamke digitalnog svijeta i, ujedno, oni koji poznaju načine zaštite djece. Kada se koriste u edukativne svrhe, mediji pružaju neograničene mogućnosti koje generacije prije današnjih nisu mogle ni zamisliti. Svjedoci smo kako je moderan život doista spoj digitalnog i stvarnog svijeta, no treba biti svjestan granica između njih. Dokazano je kako digitalni svijet može pojedincima, a posebice onima nižeg samopouzdanja, zamijeniti stvarni. Zato je važno da djeca, već od najranije dobi, shvaćaju tu granicu. Tu opet nastupaju roditelji i odgojitelji koji, kroz odgojno djelovanje, imaju zadaću pomiriti ta dva svijeta. Kako u svojem radu s djecom primjećujem utjecaj nekih online trendova na njihovo ponašanje, u ovome poglavlju će se opisati načini sigurnog korištenja medija i ekrana u ranom i predškolskom periodu te istražiti načine njihovog korištenja kod djece. Isto tako, istražiti će se načini na koje odgojitelj može djeci približiti što više mogućnosti digitalnog svijeta, a sve kroz kvalitetno odgojno – obrazovno djelovanje, s ciljem poticanja kritičkog promišljanja poruka koje dolaze putem medija.

KLJUČNE RIJEČI: digitalni svijet, djeca, mediji, odgojno-obrazovno djelovanje, stvarni svijet

Tijekom rada s djecom predškolskog uzrasta gotovo je nemoguće ne primijetiti utjecaj medija, bilo koje vrste, na njihovo ponašanje, pa čak i na način razmišljanja. Djeca mi, kao odgojitelju, kroz razgovor i igru, opisuju njihov način igre i komunikacije s vršnjacima, a to, između ostalog, uključuje i medije.

Poznato je kako je jedna od funkcija medija zabava. Tu se podrazumijeva korištenje medija za odmor, opuštanje i razonodu (Labaš, Marinčić, 2016:4). Djeca žele, kao i odrasli, „pobjeći“ od stvarnosti i prepustiti se medijskim sadržajima koji ih opuštaju i zabavljaju (Labaš, Marinčić, 2016:4), što je u redu kada je u umjerenim količinama. Ipak, treba biti oprezan jer postoje i zlonamjerni, manipulativni sadržaji, koji mogu imati negativan utjecaj na djecu, primjerice izloženost nasilju ili širenje senzacionalizma. Mediji su ti koji, prema kultivacijskoj teoriji, postupno oblikuju pogled na svijet, pa tako ako su djeca izložena primjerima nasilja, ona će i sama s vremenom početi vjerovati da je svijet loš i pun nasilja.

Nadalje, današnji su mediji puni vijesti koje nas o ničem posebnom ne informiraju, već nam prikazuju ekstravagantan način života poznatih osoba (1)

Kada se medijima, kao sredstvu prenošenja informacija i komuniciranja, doda neka didaktička funkcija, oni tada postaju nositelji i posrednici informacija u odgojno – obrazovnom procesu (prema Labaš, Marinčić, 2016).

Odgovarajući medij kod djece će pobuditi interes za određenu temu, a samim time će se željeni sadržaji uspješnije upamtiti. Kako razvoj digitalnog doba uključuje i pojavu društvenih mreža i mobilnih aplikacija na pametnim telefonima i ostalim mobilnim uređajima i na TV uređajima, informacije su nam, pa tako i zabavni sadržaji, dostupni uvijek i svugdje (s pristupom internetu).

Ovdje se javlja pitanje sigurnosti korištenja informacijsko komunikacijske tehnologije. Vjerujem kako djeca predškolske dobi ne znaju kako se na siguran način koristiti medijima, no dobrim usmjeravanjem i radom na svjesnosti o postojanju opasnosti može se puno postići. Bitno je da djeca vjeruju odraslima oko sebe (roditeljima, odgojiteljima) i da s njima, ali i sa svojim vršnjacima, redovito razgovaraju o korištenju medija te, ukoliko uvide neku od opasnosti, istu i prijave. Tu nastupaju roditelji koji bi trebali s djecom razgovarati o njihovom korištenju medija, u nekim okolnostima ih zajedno koristiti te zadati

i jasna pravila korištenja (Borić Letica, Borovac, Duvnjak i sur., 2019). Još jedna „zamka“ koju primjećujem kod djece je neshvaćanje ili teško shvaćanje granice između stvarnog svijeta i onog digitalnog. Djeca koja su tijekom provedene ankete izjavila da igraju neke od popularnih igara na pametnim telefonima ili tabletima, također pokazuju obrasce ponašanja nametnute kroz iste.

Primjerice, dječak koji igra igru u kojoj je, kako navodi, „cilj ubiti što više protivnika“, je često agresivan i situacijama kada drugi ne rade ono što on želi i na način na koji on želi. Svakako se kod djece predškolske dobi ne može zanemariti i uloga roditelja. Rek i Kovačić navode (prema Ellen Wartella i sur., 2013) kako postoji korelacija između navika

korištenja medija kod roditelja i navika korištenja medija kod njihove djece. Isto je tako bitna i povezanost stupnja roditeljskog obrazovanja s količinom korištenja medija kod njihove djece (Rek, Kovačić, 2018, prema Rideout i Hamel, 2006).

Uzevši u obzir sve navedeno i želeći saznati što više o navikama korištenja mobilnih aplikacija i igara kod djece najstarije skupine u našem vrtiću (djece u 7. godini života do polaska u školu), provela sam anketu. Metodom ankete ispitala sam 14 djece, od toga 11 djevojčica i 3 dječaka. Anketu sam provodila usmeno, pokazujući logotipe najpoznatijih mobilnih aplikacija. Moja je glavna hipoteza bila da djeca mogu prepoznati sve prikazane logotipe mobilnih aplikacija i da barem tri aplikacije i sami koriste na svojim uređajima.

Anketa je provedena tijekom lipnja 2021. godine. Pri prikazivanju logotipa aplikacije YouTube, 85,7% djece je izjavilo da ga prepoznaje i barem povremeno koristi. Svi su znali naziv aplikacije.

Facebook je prepoznalo 71,4% ispitanih i svi su izjavili da ga oni ne koriste, ali su to vidjeli na uređajima svojih roditelja. Logotip aplikacije Tik Tok prepoznalo je 64,3 % djece, nijedno dijete ju ne koristi, a dva su odgovora bila da „postoje i takve majice“. Logotipe aplikacije Viber i WhatsApp prepoznalo je 50% djece, svi koji su ih prepoznali izjavili su kako ih koriste za videopozive, ali nisu mogli sa sigurnošću reći koji je naziv aplikacije jer su logotipi slični, samo drugačije boje. Na pitanje koje uređaje koristiš za korištenje prikazanih aplikacija, 64,3% djece izjavilo je da je to pametni telefon ili tablet, a samo dvoje je odgovorilo da u svojoj sobi ima *smart* TV na kojem

gleda Youtube. Da s njima sadržaj na Youtubeu gledaju roditelji izjavilo je samo 1 dijete (7,1 %), dok je njih 57,1 % izjavilo da roditelji s njima nikad ne gledaju Youtube, a da netko osim roditelja s njima gleda izjavilo je 42,9% djece. Mobitel samo za pozive i poruke koristi samo jedno dijete (7,1%), dok 78,6 % djece koristi mobitel za slikanje i snimanje videozapisa.

Igranje igara na pametnom telefonu prakticira 78,6% djece, 14,3 % ne igra igre, dok se jedan ispitanik nije mogao sjetiti ni jedne igre.

Većina djece (71,4%) izjavila je da igre igraju sami, a tek ponekad s roditeljima, braćom i prijateljima.

Iako na malom uzorku ispitane djece, jasno je vidljivo da su većinu, no ipak ne sve logotipe djeca prepoznala. Ispitani najviše koriste aplikaciju YouTube i to isključivo u zabavne svrhe, a Viber i Whatsapp za komunikaciju.

Smatram kako je nezaobilazno da se djeca koriste raznim medijima, koji iz dana u dan sve više ulaze u njihove živote, no bitan je ovdje odgojitelj, onaj koji će dijete, na njemu primjeren način, usmjeriti ka kritičkom promišljanju sadržaja koji dolaze putem medija. John Dewey, otac kritičkog mišljenja, definira ga kao „aktivan, ustrajan i temeljit proces traženja i primjerenog ispitivanja osnova ili dokaza za određeno vjerovanje“. Kritičko nam mišljenje nije urođeno, dakle, ono se uči. Od velike je važnosti da djeca tijekom boravka u odgojno – obrazovnim ustanovama nauče kritički promišljati poruke iz medija i tako postanu samostalni korisnici koji će moći prepoznati kvalitetan medijski sadržaj.

Literatura

- Borić Letica, I., Borovac, T., Duvnjak, I. i sur. (2019). *Izazovi digitalnog svijeta*. Osijek: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, 2019
- Labaš, D., Marinčić, P. (2016). Mediji kao sredstvo zabave u očima djece. *Medianali*, Vol.12 (2018), No. 15
- Rek, M., Kovačić, A. (2018). Media and Preschool Children: *The Role of Parents as Role Models and Educators*, sv. 9 (18), 2018, str. 27 – 43
- <https://www.medijskapismenost.hr/znanstvene-spoznaje-utjecaju-medija-razvoj-djece-mladih/> posjećeno 18.lipnja 2021.
- <https://www.medijskapismenost.hr/kako-prepoznati-senzacionalizam-u-medijima/> posjećeno 19.lipnja 2021.

IVANČICA JAMBRIŠKO

ŽIVOTOPIS

Rodom iz okolice Varaždina, završila sam Drugu gimnaziju Varaždin te nakon toga upisala integrirani preddiplomski i diplomski studij na Učiteljskom fakultetu u Čakovcu. Završetkom studija stekla sam naziv magistre primarnog obrazovanja. Stručno osposobljavanje odradila sam u VII. osnovnoj školi Varaždin te nakon toga položila stručni ispit u OŠ Kajzerica. Trenutno sam zaposlena u Dječjem vrtiću Zeko u Trnovcu Bartolovečkom.

LIDIJA DIVKOVIĆ

Dječji vrtić Luna, Rijeka

ODGOJITELJ KAO POKRETAČ, MODEL I MODERATOR TJELESNIH AKTIVNOSTI DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

SAŽETAK

Svakodnevne tjelesne aktivnosti, u današnje vrijeme u kojem dominira sjedilački način života, postaju jedan od temelja zdravlja svakog čovjeka, a ponajviše djece. U predškolskoj dobi tjelesna aktivnost važan je čimbenik za pravilan rast i razvoj. Svjesni da današnja djeca provode u predškolskim ustanovama veliki dio vremena, potrebno je osvijestiti da je svakodnevna provedba tjelesnih aktivnosti s djecom tog uzrasta nužna i potrebna. Iznimnu ulogu u stvaranju navika kod djece predškolske dobi ima odgojitelj kao model, pokretač i moderator svakodnevnih tjelesnih aktivnosti. Na odgojiteljev pristup aktivnostima utječu njegova stručna kompetencija, postupci, stavovi, uvjerenja i osobna pedagoška kultura. Odgojitelj ima važnu ulogu u planiranju, programiranju i dokumentiranju tjelesnih aktivnosti djece u predškolskoj ustanovi. U radu su opisane metode koje odgojitelji primjenjuju u provođenju s djecom u predškolskoj ustanovi; imitacija, ilustracija, dramatizacija, usmeno izlaganje, demonstracija, postavljanje i rješavanje motoričkih zadataka, kombinirane metode vježbanja i sintetičke metode vježbanja. Posebno poglavlje odnosi se na ulogu igre kao jedne od posebnih metoda koji odgojitelji koriste u tjelesnom vježbanju djece predškolske dobi. Također su opisani različiti pristupi koji odgojitelji imaju u provođenju tjelesnih aktivnosti na otvorenom i u zatvorenom prostoru te važnost planiranja i provođenja aktivnosti izvan okruženja vrtića: izleti, šetnje, posjete sportskim klubovima. Važno je da se odgojitelji kontinuirano stručno usavršavaju u području tjelesne i zdravstvene kulture jer će steći specijalizirana, specifična znanja i kompetencije što će im omogućiti da na kvalitetan način osmisle i provedu odgojno-obrazovni rad s djecom. Rad sadrži i opis primjera iz pedagoške prakse, u Dječjem vrtiću „Luna“ u Rijeci, koje obuhvaća test motoričkih sposobnosti te sklop aktivnosti koje su se provodile kroz projekt obilježavanja „Međunarodnog olimpijskog dana“ u skupini djece od 5 do 6 godina starosti (20 sudionika).

KLJUČNE RIJEČI: predškolska ustanova, odgojitelj, tjelesne aktivnosti, metode, igra

ODGOJITELJ KAO POKRETAČ, MODEL I MODERATOR TJELESNIH AKTIVNOSTI DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

univ.bacc.praesc.educ.
Lidija Divković

Uvod

Tjelesno vježbanje obuhvaća sve pokrete, aktivnosti i kretanje koje čovjek svjesno primjenjuje i koristi za razvoj, usvaja motorička znanja, razvija svoje sposobnosti i unapređuje svoje zdravlje. U predškolskoj dobi tjelesna aktivnost važan je čimbenik za pravilan rast i razvoj. Sam cilj tjelesnih aktivnosti u ranijoj dobi je formiranje zdravog, tjelesno dobrog i skladno razvijenog djeteta. Svrha tjelesne aktivnosti je zadovoljiti djetetovu potrebu za igrom i druženjem te na taj način stvoriti uvjete za cjelokupni rast i razvoj, osjećaj zadovoljstva te stvarati preduvjet za dobre navike očuvanja vlastitog zdravlja.

Svakodnevne tjelesne aktivnosti u današnje vrijeme u kojem dominira sjedilački način života postaje jedan od temelja zdravlja svakog čovjeka, a ponajviše djece. Iznimnu ulogu u stvaranju navika kod djece predškolske dobi ima odgojitelj kao model, pokretač i moderator svakodnevnih tjelesnih aktivnosti.

Redovitim vježbanjem kod djece predškolske dobi razvijaju se funkcionalne sposobnosti, poboljšava rad krvožilnog sustava, dijete uči pravilno disati, usvaja motorička znanja, kao što su puzanje, skakanje, preskakanje, bacanje, hvatanje, gađanje, penjanje, različite vrste hodanja i trčanja pomoću kojih razvija motoričke sposobnosti kao što su brzina, koordinacija, preciznost i ravnoteža. S tjelesnim vježbanjem treba započeti od najranije dobi, a na sam izbor vježbi utječe psihofizički razvoj djece, razvojne faze djece te materijalni uvjeti kao i broj djece u skupini.

Predškolsko dijete treba zadovoljiti osnovnu ljudsku potrebu za zdravim mentalnim i tjelesnim rastom i razvojem, uključujući kretanje kao jednu od najvažnijih potreba (Prskalo, Horvat i Hraski, 2013).

Koliko će dijete kroz razne tjelesne aktivnosti zadovoljiti svoje razvojne i individualne potrebe ovisi o stručnoj kompetenciji odgojitelja, postupcima, stavovima, uvjerenjima i pedagoškoj kulturi. Do unapređenja prakse neće doći ako to nije povezano s mijenjanjem ponašanja, propitivanja uvjerenja i stavova odgojitelj te cjelokupne odgojne filozofije s obzirom na tjelesne aktivnosti djece (NKRPOO, 2014.).

Uloga odgojitelja u poticanju tjelesnih aktivnosti kod djece predškolske dobi

Direktno uključivanje odgojitelja u tjelesne aktivnosti predstavlja potporu u zajedničkom izvođenju raznih

vježbi. Takva uvjetovana potpora odgojitelja ima izravan učinak na razinu djetetove igre i fizičke aktivnosti (Chakravathi, 2009.).

Odgojitelj je taj koji svojim ponašanjem, zdravim stavom i osobnim primjerom ohrabruje dijete te predstavlja održiv način kojim se povećava tjelesna aktivnost. Veliku važnost kod tjelesnog vježbanja ima poticajno okruženje. Odgojitelj svojim iskustvom, znanjem i razumijevanjem dječjih potreba priprema prostor koji je funkcionalan i višenamjenski. Misli se na izazovno, sigurno, udobno i društveno obogaćeno okruženje koje utječe na poučavanje i učenje, kognitivne ishode i motivaciju djece u kombinaciji s jasno postavljenim ciljevima i s naglaskom na aktivnoj ulozi djeteta, poticajnom pristupu te učinkovitom upravljanju skupinom (Petrić, 2020). Odgojitelj ima potpunu autonomnost da svojom stručnošću, znanjem i kreativnošću razvija ideje te ih u suradnji sa stručnim timom u predškolskoj ustanovi, roditeljima i djecom planira, programira, organizira, ostvaruje i nadograđuje kroz razna stručna usavršavanja.

U predškolskoj ustanovi postoje razne vrste tjelesnih aktivnosti u koje ubrajamo; tjelesni odgoj, poticajno tjelesno vježbanje, jutarnje tjelesno vježbanje, tjelesno aktivne pauze, šetnje, izleti, zimovanja, ljetovanja i sportski trening. Možemo naglasiti da odgojitelj u predškolskoj ustanovi integrira tjelesne aktivnosti u svoj svakodnevni rad te zajedno s ostalim aktivnostima doprinosi cjelovitom razvoju djeteta. Kroz svoj rad i metode rada odgojitelj svakom djetetu osigurava zadovoljavanje njegovih potreba i interesa.

Uloga igre u tjelesnom vježbanju djece predškolske dobi

Igra je osnovna i najvažnija potreba svakog djeteta. Kroz igru dijete uči, doživljava svijet oko sebe. Uz igru je svako novo usvajanje znanja djeci zanimljivo pa im tjelesno vježbanje treba predstaviti kao igru pokreta. U emocionalnom smislu djeca kroz igru doživljavaju svoje prve emocije, svoju uspješnost, radost ili tugu. Tjelesno vježbanje je odličan način pomoću kojeg se djeca mogu izraziti samostalno, ali i udruženo s prijateljima u timskoj igri. Zato se igra koristi u svim vrstama aktivnosti pa tako i u tjelesnim, kako bi djeca na svoj jedinstven način stvorila osjećaj ugone i zadovoljstva dok vježbaju. Kroz tjelesne aktivnosti stvaraju se vlastite vrijednosti, pojačava se optimizam, važnost timskog rada, sreća, povjerenje,

natjecateljski duh, ali usađuju i zdrave navike za budućnost.

Kada govorimo o tjelesnom vježbanju kineziološke igre su posebno važne i definiraju se kao skup različitih motoričkih znanja kako bi ostvarili neki određeni cilj. Sukladno tome, one se najčešće dijele na pojedinačne, ekipne i hvatačke. Pojedinačne igre poznate su po tome što dijete ima neki zadatak koji će težiti ostvariti samostalno bez suradnje ostale djece. Ekipne igre su skupine djece koji izvršavaju neki određeni zadatak te ga žele uspješno izvršiti a ponekad i pobijediti. To su razna natjecanja, igre s loptom, potezanje užeta. Hvatačke igre djecu dijele na lovce i lovine, kao i razne igre u paru, hvatanje u parovima.

Temeljna karakteristika svih igara djece predškolske dobi je pokret ili kretanja. Pokret sam po sebi za djecu ima veliki zadovoljavajući efekt, dijete ispunjava svoju potrebu za aktivnim sudjelovanjem i biotičkim potrebama u svakom trenutku igre.

Planiranje, programiranje te dokumentiranje tjelesnih aktivnosti djece predškolske dobi

Planiranje i programiranje tjelesnih aktivnosti u predškolskoj ustanovi od strane odgojitelja jedan je od temeljnih uvjeta za realizaciju samog cilja tjelesnih aktivnosti. Cilj je zadovoljavanje osnovnih bioloških potreba djeteta, kao i otkrivati potencijale uz daljnji razvoj i napredak. Tematsko planiranje primjenjuje se u svim dobnim skupinama. Svi programski sadržaji koji odgojitelj postavi mogu se sustavno rasporediti tijekom cijele godine što svakom odgojitelju omogućuje da kroz integrirano programsko učenje izrazi svoje stvaralaštvo i pedagoško djelovanje.

Pri programiranju rada s djecom odgojitelj mora voditi računa o nekoliko načela, a to su;

Načelo uspješnosti – unapređivanje motoričkih sposobnosti i znanja te pozitivnog stava prema vježbanju.

Načelo primjerenosti – trebaju se poštivati individualne potrebe i ograničenja djece. Kod djece rane dobi to se odnosi na fizičke ne(mogućnosti), emocionalno stanje prije, tijekom i nakon vježbanja.

Načelo realnosti – stvarni okviri materijalnih i prostornih mogućnosti.

Načelo fleksibilnosti – program se može mijenjati prema materijalnim uvjetima i novonastalim zahtjevima.

Načelo jednostavnosti – program razumije dječju prirodu,

potrebe i ograničenja.

Svrhovitost i učinkovitost provedbe tjelesnih aktivnosti u predškolskoj ustanovi vrednuje se praćenjem i dokumentiranjem koja omogućuje odgojitelju da produbljuje znanje o individualnim i razvojnim značajkama. Dijete usvaja određene sportske elemente, a odgojitelj prati njegove razvojne faze.

Dokumentirati se može putem fotografija, raznih video uradaka i razvojnim mapama. Kako bi se moglo sustavno pratiti i djelovati na tjelesni razvoj djece, utvrđivanjem stanja, praćenje i vrednovanje vrši se raznim testovima morfoloških karakteristika i motoričkih sposobnosti. Kako bi se pratio napredak najčešće se testovi rade na početku i na kraju pedagoške godine.

Istraživanje

Dosadašnja istraživanja tjelesne aktivnosti predškolske djece najviše su vezana uz dob od 4 do 7 godina.

Kod tjelesne aktivnosti djece rane dobi relevantna istraživanja više su vezana uz utjecaje tjelesne aktivnosti u odnosu na sjedilačke aktivnosti poput gledanja tv –a, prehrane i općenitog zdravlja. Tijekom godina pokušalo se objektivno mjeriti razina tjelesne aktivnosti kod djece predškolske dobi. Došlo je do zaključka da je djeci te dobi dnevno potrebno barem 118 do 144 minuta lakše tjelesne aktivnosti (Reilly i sur. 2004;Pate i sur. 2004;Obeid i sur. 2011; Gabel i sur. 2011). U prosjeku bi to bilo 130 minuta dnevno kao osnova kretanja za uzrast djece, ali se nije dodalo koliko bi to trebalo biti kroz tjelesne aktivnosti da bi se vidio pozitivan utjecaj na zdravlje djece.

Kroz istraživanje u Dječjem vrtiću Luna možemo zaključiti da iako većinu vremena djeca te dobi preferiraju sjedilački način života dobrom organizacijom, motiviranjem od strane odgojitelja sva djeca radije provode svoje vrijeme u raznim tjelesnim aktivnostima, na vanjskom prostoru ili u šetnji. Ove godine, u svibnju, djeca su sudjelovala na 16.Olimpijskom festivalu te se upoznala sa svim sastavnicama Olimpijskih igara – mimohodom, paljenjem olimpijskog plamena, podizanjem olimpijske zastave te sportskim nadmetanjem.

Djeca su se natjecala u malom nogometu, trčanju na 50 metara, bacanju loptice u dalj, potezanju konopa i skakanju u dalj. Sama svrha olimpijskih igara kao i svih ostalih tjelesnih aktivnosti je da se djeci od najranije dobi na njima razumljiv i blizak način, kroz igru, približe vrijednosti, uvažavanje, izvrsnost i prijateljstvo. Kroz razne dodatne programe kao što su karate i ples u Dječjem

vrtiću Luna potiče se razvoj motoričkih funkcija i cjelokupni razvoj ličnosti.

Slikovni prikaz aktivnosti:

Literatura

- Brack, J.C. (2009). *Učenjem do pokreta, kretanjem do spoznaje!* Buševac: stvarenje d.o.o.
- Duran, M. (2003). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada Slap
- Findak, V. (1997). *Programiranje u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi*. Zagreb: Školske novine
- Findak, V. (1995). *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture u predškolskom odgoju*. Zagreb: Školska knjiga
- Hraski, Ž., Živčić, K.(1994). *Programski sadržaji tjelesnog odgoja i sporta za djecu predškolske dobi*. Zagreb: International Sport Programs
- Petrić, V. (2019). *Kineziološka metodika u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju*. Rijeka: Učiteljski fakultet
- Pejčić, A., Trajkovski, B. (2018). *Što i kako vježbati s djecom u vrtiću i školi*. Rijeka: Učiteljski fakultet
- Reilly J. J., Jackson, D., Grant, S., (2004). Total energy expenditure and physical activity in young Scottish children: mixed longitudinal study. *Lancet* 363(9404), str.211-212 Crossref, Medline, ISI
- Uzelac, V., Vujičić, L., Boneta, Ž. (2008). *Cjeloživotno učenje za održivi razvoj*. Rijeka: Učiteljski fakultet

ŽIVOTOPIS

LIDIJA DIVKOVIĆ

Univ.bacc.praesc.educ Lidija Divković rođena 05.ožujka 1979. u Tuzli, BiH

Školovanje:

Studeni 2017 g - diplomirala na Učiteljskom fakultetu u Rijeci

Opis kretanja u struci:

15.07.2016 – 24.08.2018 Dječji vrtić Maza – odgojitelj predškolske djece

24.08.2018 do danas Dječji vrtić Luna odgojitelj predškolske djece, voditelj

Stručna usavršavanja:

Voditelj kinezioloških aktivnosti djece rane i predškolske dobi; Sveučilište u Rijeci

Urednica dječjeg časopisa „Kad si sretan“ u Dječjem vrtiću Luna

Mentor raznih likovnih natječaja tijekom rada u vrtićima

MARIJA RUŠEV

POVJERENJE, POŠTOVANJE I RODITELJSKI AUTORITET – KAKO ODGOJITI SAMOPOUZDANO DIJETE

SAŽETAK

Roditeljski posao nikada nije lak, osobito kada je u pitanju razvoj djetetove osobnosti, a to podrazumijeva i razvoj djetetova samopouzdanja. Djeca s visokim samopouzdanjem uspješnija su u životu, lakše se nose s promjenama i ne boje se izazova, a početna točka je da se dijete osjeća voljeno i da odrasta u toplini doma. Da bi ovaj odgojni zadatak bio uspješan, potrebno je između roditelja i djeteta izgraditi odnos pun povjerenja, poštovanja i roditeljskog autoriteta. Kako je povjerenje temelj svakog odnosa pa tako i odnosa između roditelja i djeteta, taj je odnos prožet nizom izazova. Kada se povjerenje između roditelja i djeteta izgradi, dijete se osjeća sigurno i jača svoje samopouzdanje. Usko vezano uz povjerenje je i poštovanje, jer da bi se dijete poštovalo, potrebno mu je vjerovati i obratno. Vjeronanjem u dijete i poštivanje njihove samostalne odluke, poštuje se djetetov osobni integritet važan za daljnji njegov razvoj, a ujedno će i dijete poštovati svoje roditelje. Kada se kod djeteta ojačaju odlike poput znanja o sebi i svojim potrebama, procjeni i doživljaju sebe i drugih, ono će postati otvorenije, pristupačnije i lakše će prihvatiti druge pa se može reći da takvo dijete ima visoko samopoštovanje. Međutim, kako djeca predškolske dobi prolaze kroz razne razvojne faze, potrebno je da roditelji od malih nogu pokažu svoj autoritet koji moraju graditi na konstruktivan način kako bi dijete moglo izgraditi svoju osobnost. Autoritetni roditelji su dobri roditelji i odlikuje ih samopouzdanje, samopoštovanje i osjećaj vlastite vrijednosti, stoga im je lakše te osobine prenijeti i na dijete. Relevantnost ovoga rada je u tome što je bitno kod roditelja osvijestiti važnost ispunjenja ovih komponenti kako bi njihovo dijete izraslo u osobu punu samopouzdanja i samopoštovanja te bilo uspješnije u školskim zadacima i kasnije u odrasloj dobi.

KLJUČNE RIJEČI: poštovanje, povjerenje, roditeljski autoritet, samopouzdanje

pred mojim očima rasteš
Konferencija

KONFERENCIJA „PRED MOJIM OČIMA RASTEŠ“
21. - 23. LISTOPADA 2021.

POVJERENJE, POŠTOVANJE I RODITELJSKI AUTORITET –
KAKO ODGOJITI SAMOPOUZDANO DIJETE

MARIJA RUŠEV, MAG. SOC. ET PAED.

Uvod

Roditeljski posao nikada nije lak, osobito u današnjemu društvu kada se i roditelji i djeca nalaze pred mnogo izazova - užurbani način života, promjena stila života, visoka društvena očekivanja. U svemu tome, od raznih zadataka koje roditelji imaju, jest i razviti djetetovo samopouzdanje, stoga je i svrha ovoga rada prikazati teorijske postavke na kojima razvoj samopouzdanja počiva. Djeca s visokim samopouzdanjem uspješnija su u životu, lakše se nose s promjenama i ne boje se izazova, ali kao početna točka u razvitku samopouzdanja jest da se dijete osjeća voljeno i da odrasta u toplini doma.

U trenutku kada se dijete rodi, između roditelja i djeteta stvara se poseban odnos. Naime, od samoga rođenja dijete prvo uspostavlja odnos s majkom, a nedugo zatim i s ocem. S prvim godinama života razvija se privrženost između roditelja i djeteta i stvaraju se temelji na kojima će dijete graditi svoje mišljenje o sebi i drugima (Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreba, 2011). Neki od tih temelja, nužnih da bi dijete razvilo svoje samopouzdanje jesu povjerenje, poštovanje i autoritet roditelja (1).

Povjerenje u odgoju

Povjerenje je temelj svakoga odnosa pa tako i odnosa između roditelja i djeteta. Taj je odnos prožet raznim emocijama, u prvom redu ljubavlju i toplinom, ali i osjećajem sigurnosti. Roditelj je tek rođenome djetetu oslonac i podrška, a upravo se tu rađa taj odnos pun povjerenja. Kako dijete raste i razvija se, potrebna mu je pomoć od strane roditelja u svim situacijama – bolest, početak hodanja, početak samostalnoga hranjenja itd. U svemu tome, roditelj je osoba od povjerenja i dijete zna da su roditelji tu kada se nešto dogodi te se uvijek umiri kada ga roditelj utješi. Unatoč tome što je u ranoj dobi roditelj gotovo uvijek uz dijete, dijete treba učiti samostalnosti i odgovornosti od malih nogu, ali potrebno je dozvoliti im da pogriješe.

1 Ovdje valja odmah izdvojiti razliku između autoritarnih i autoritetnih roditelja. Autoritarni roditelji misle da je sreća njihove djece u učenju i stjecanju navika tzv. ispravnog postupanja (Bucay, 2017) pa pred dijete postavljaju velika očekivanja i zahtjeve provodeći strogi nadzor i kontrolu, a pri tome ne pružaju dovoljno toplinu i podršku. S druge strane, autoritetni roditelji potiču djecu da uživaju u životu, ali da pritom i postupaju ispravno. Ovaj stil odgoja kombinira čvrst roditeljski stav s emocionalnom toplinom. Potiču djetetovu znatiželju, kreativnost, samouvjerenost te vrlo često odrastaju u samopouzdanje osobe, sigurne u sebe i odgovorne.

Prema tome, dijete će prožeti osjećaj vrijednosti i zadovoljstva, a zbog povjerenja koje je roditelj imao u dijete, ujedno će se osjećati voljeno i prihvaćeno. Početak samostalnosti od rane dobi važan je za daljnji razvoj i osobni napredak djeteta, a potiče se sukladno dobi. Dijete, kada postane svjesno sebe i svoje okoline može, primjerice, samostalno odabrati neki odjevni predmet, hranu, slatkiš ili odrediti koju igru želi igrati. Na taj način djetetu se daje do znanja da vjerujemo u njegovu odluku i da je podržavamo, a ono će se osjećati ponosno jer je samo nešto odlučilo. Važno je pri tome biti dosljedan, odnosno odlučiti poštovati djetetovu odluku.

Međutim, roditelji znaju biti previše zaštitnički nastrojeni kada su u pitanju njihova djeca. U trenutcima kada se dijete suočava s izazovima potrebno mu je potpuno povjerenje i smirenost roditelja (Billbao, 2020). Kada dijete shvati da je roditelj tu za njega i da je smiren, ono će se osjećati sigurno i jačati će svoje samopouzdanje. Dijete će znati da roditelji vjeruju u njegovu odluku, a dječji će mozak ostati pozoran. U suprotnome, dijete će postati nemirno jer nema kontrolu nad izazovom koji je pred njim te će naučiti biti ovisno o svojim roditeljima, a njegovo će samopouzdanje biti niže (Billbao, 2020).

Roditeljski autoritet

Na autoritet roditelja ne smije se gledati kao na lošu stranu, već na dobru stranu koja ima pozitivan ishod za djetetovu budućnost. Vodstvo roditelja tijekom odgoja svoga djeteta od iznimne je važnosti, a kako bi djeca odrasla u samouvjereni i samopouzdanje osobe, potrebni su im roditelji vođeni iskustvom koji će im pokazati da steknu sposobnost predviđanja i sagledavanja situacije. Međutim, roditelji svoj autoritet moraju graditi na konstruktivan način kako bi dijete moglo izgraditi svoju osobnost (Juul, 2018). Važno je i napomenuti da se, u prvome redu, osobni autoritet temelji na „osjećaju vlastite vrijednosti, samospoznaji, samopoštovanju, samopouzdanju“ (Juul, 2018: 20) te da kada roditelji pokazuju ove osobine, lakše će ih prenijeti i na dijete. Djeca se kroz svoj razvoj često nalaze i u fazama inata, ljutnje i raznih prohtjeva te roditelji često znaju burno reagirati. Kada je dijete jako malo i inatljivo, neprimjereno ponašanje preporuča se ignorirati, dok se s vremenom ono nastoji suzbiti. Dakle, potrebno je djetetu objasniti u čemu je pogriješilo te koje su moguće posljedice takvoga ponašanja, ali i ponuditi moguće

alternative (Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, 2011). Važnost autoriteta očituje se i u postavljanju granica kojima se prekida neželjeno ponašanje, a ujedno razvija djetetova samokontrola i omogućuje mu se da postane prilagodljivije. Naime, autoritetni roditelji postavljat će granice u odgoju s istom ljubavlju, smirenošću i čvrstinom kao i kada grle svoje dijete. Brzom reakcijom, a često i prije nego što se dogodi neželjeno ponašanje, potrebno je dosljedno i smireno postaviti granice, odnosno pravila ponašanja. Dakako, u takvim je situacijama važno da roditelj to radi s pouzdanjem, koje je nužno djetetu pokazati jer se ono vodi riječima svojih roditelja. Kada dijete vidi da je jasno ono što se može i što se ne može, postat će mirnije i motiviranije onda kada treba slijediti dana pravila (Bilbao, 2020).

Poštovanje u odgoju

Osim ljubavi, topline i sigurnosti djetetu je potrebno i poštovanje, koje se usko veže uz povjerenje. Da bi se dijete poštovalo, potrebno mu je vjerovati i obrnuto. Vjeronjem u dijete i poštivanje njihove samostalne odluke, poštuje se djetetov osobni integritet koji je važan za daljnji djetetov razvoj, a ujedno će i dijete poštovati svoje roditelje i reagirati primjereno kada je potrebno.

Kada se kod djeteta ojačaju odlike poput znanja o sebi i svojim potrebama, procjeni i doživljaju sebe i drugih, ono će postati otvorenije, pristupačnije i lakše će prihvatiti druge te se može reći da takvo dijete ima visoko samopoštovanje. Poštivanjem djeteta, uvažava se njegovo dostojanstvo i omogućuje mu se da bude ono što jest – individualac sa svojim posebnim karakteristikama ličnosti, kao i mogućnošću izražavanja svojih želja i ideja (Eichsteller, 2009). Za izgradnju poštovanja kod djece, komunikacija je vrlo važna. Pri tome, važno je kvalitetno provoditi zajedničko vrijeme s djetetom jer će na taj način dijete znati da smo bili uz njega u određenim trenucima i znat će to cijeniti. Kada dijete nešto uradi, potrebno ga je pohvaliti kako bi njegovo samopouzdanje raslo te kako bi postao svjestan truda koje je uložio. Prilikom izgradnje poštovanja u odgoju, vlastitim se primjerom djeci pokazuju vrijednosti koje je poželjno usvojiti. Neke od njih su: ispunjavanje obećanja, govorenje istine, pomno slušanje, suosjećanje, preuzimanje odgovornosti. Kada u određenim situacijama roditelji reagiraju suprotno

onome što žele naučiti svoju djecu, djeci će to biti iskaz nepoštovanja te će odnos povjerenja u roditelja biti poljuljan. Dakako, djecu je potrebno shvatiti i razumjeti njihove potrebe. Ako im pokažemo da smo s njima na istoj valnoj duljini, djeca će osjećati ispunjenje svojih potreba i zadovoljstvo, a samim time raste i njihovo samopouzdanje.

Zaključak

Razvoj samopouzdanja kod djeteta je, dakle, bitan čimbenik na njihovom razvojnom putu. O gore spomenutim teorijskim postavkama važno je razvijati svijest kod roditelja kako bi odgojili samopouzdanu dijete. Svaka se od njih zasebno stvara određenim naporima roditelja i djeteta zajedno, no međusobno isprepletene čine krug koji vodi ka visoko samopouzdanome djetetu.

Slika: Međusoban odnos povjerenja, poštovanja i roditeljskog autoriteta u odnosu roditelj-dijete

Dijete koje je odraslo s visokim samopouzdanjem, kroz život će se i dalje razvijati kao osoba koja se dobro osjeća, koja je sigurna u svoje odluke i koja vjeruje da može ostvariti svaki cilj koji postavi sebi (Bilbao, 2020).

Literatura

- Bilbao, A. (2020). *Dječji mozak objašnjen roditeljima*. Zagreb: Egmont d.o.o.
- Bucay, J. i D. (2017). *O roditeljima i djeci*. Zaprešić: Fraktura d.o.o.
- Eichsteller, G. (2009). Janus Korczak – His Legacy and its Relevance for Children Rights Today, *International Journal of Children Rights*. 17: 377-391.
- Juul, J. (2018). *Kako biti vođa vučjeg čopora*. Zagreb: Ocean More
- URL1: Kako odgojiti samopouzdanu dijete – Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreba. <https://www.poliklinika-djeca.hr/za-roditelje/izazovi-roditeljstva/kako-odgojiti-samopouzdanu-dijete-2/>; Posjećeno 1. lipnja 2021.

ŽIVOTOPIS

MARIJA RUŠEV

Rođena 1995. g. Magistra sociologije i pedagogije, obrazovanje završila na Sveučilištu u Zadru. Živi na otoku Ugljanu, mjesto Preko. Priča hrvatski, engleski, njemački i talijanski jezik. Položila je tečaj "Usmjereno učenje kroz igru" 2020. g. (Campster). Pomaže djeci s teškoćama u razvoju pri učenju te je radila kao pedagoginja u osnovnoj školi. Piše blog u sklopu EduList.online.

ŽIVOTOPIS

IRENA JELENIĆ AĆIMOVIĆ

Rođena sam u Rijeci, 3. srpnja 1976. godine. Nakon završenog srednjoškolskog obrazovanja u Medicinskoj školi u Rijeci, upisala sam Filozofski fakultet u Rijeci gdje sam 1998. godine diplomirala Predškolski odgoj.

Po završetku studija zaposlila sam se u Dječjem vrtiću Rijeka i odradila pripravnički staž. Kao odgajatelj sam radila punih dvadeset godina, a najveći dio radnog staža odradila sam u Dječjem vrtiću Bakar, u kojem sam postigla i veliki napredak u vlastitom obrazovanju i osposobljavanju. Sudjelovala sam u raznim stručnim usavršavanjima i edukacijama, a prije pet godina diplomirala sam na Filozofskom fakultetu u Rijeci na Izvanrednom studiju Pedagogije. Nakon nekog vremena zaposlila sam se kao pedagog u Dječjem vrtiću Bakar.

Osim toga na Učiteljskom fakultetu u Rijeci završila sam program cjeloživotnog obrazovanja: Priča koja pomaže po Lessac metodi za inkluzivne zajednice, završila sam ciklus Stručno razvojnog centra za podršku roditeljstvu i program Rastimo zajedno te se osposobila za voditeljicu programa za roditelje, a na Sveučilištu Hercegovina, s kolegicama sam izlagala naš znanstveno istraživački rad „Stavovi roditelja o korištenju i utjecaju medija na agresivnost predškolske djece“ na znanstvenom kolokviju o moralnom odgoju „Očima djeteta“ u Međugorju.

Tijekom svog profesionalnog rada, posebno se usmjeravam na suradnju s roditeljima. Tako sam u Gradskoj knjižnici Bakar i u Narodnoj knjižnici Kostrena održala dvije edukacije za roditelja pod nazivom „Važnost obiteljskog odgoja“, prenoseći znanja iz stručne literature, istraživanja i vlastitih usavršavanja.

Početak ove kalendarske godine postala sam ravnateljica Dječjeg vrtića Bakar, što mi dodatno omogućuje bogatiju suradnju s roditeljima te razvijanje partnerstva vrtića i roditelja. Svjesna sam važnosti cjeloživotnog obrazovanja pa me stoga veseli svaka mogućnost sudjelovanja na konferencijama u kojima ostvarujem svoj profesionalni rast.

IRENA JELENIĆ AĆIMOVIĆ

Dječji vrtić Bakar, Bakar

VRIJEDNOSTI I VAŽNOSTI PROGRAMA ZA RODITELJE

SAŽETAK

Roditeljska je uloga oduvijek predstavljala veliku odgovornost. Od roditelja se očekuje da dobro poznaje svoje dijete, da procjenjuje odgojne postupke, ali i da rado prihvatiti nova znanja i vještine. Nesigurnost u roditeljskoj ulozi, osjećaj nekompetentnosti i nemoći u odgoju djece, mogući je znak da je roditelju potrebna pomoć u vidu edukacije za roditelje. Pedagoška edukacija roditelja podrazumijeva programe kroz koje će se roditelj osnažiti u svojoj roditeljskoj ulozi te unaprijediti znanja i vještine roditeljstva. Ti se programi mogu realizirati kroz razne oblike: tečajeve, radionice, tribine, savjetovašta ili škole za roditelje. Pri tome je važno slijediti interese i potrebe roditelja, a sve s jednakim ciljem - dobrobit za dijete. U istraživanju koje sam provela u dječjim vrtićima i osnovnim školama u Primorsko-goranskoj županiji 2016. godine doznala sam u kojoj su mjeri roditelji sudjelovali u programima za roditelje, ali i ispitala stav roditelja o programima takvog tipa. Sada, nakon pet godina, provela sam istraživanje s jednakim ciljem: propitati stavove roditelja o potrebama i dobrobiti uključivanja u programe za roditelje. Dobivene podatke moguće je sagledati s dva aspekta: kronološkog – svako vrijeme donosi nova saznanja i nove potrebe; te s aspekta epidemije – epidemija koronavirusa uvelike je promijenila roditeljstvo i djetinjstvo. Budući da je obitelj prvi odgojni čimbenik u razvoju djeteta iznimno je važno pažnju usmjeriti na jačanje kvalitetnih i poticajnih odnosa između svih članova obitelji. To uključuje poboljšanje roditeljskih znanja i vještina, odnosno jačanje roditeljskih kompetencija. Kroz programe edukacija, roditelji će postati osobe koje će uživati u roditeljskoj ulozi, dok će djeca imati priliku odrasti u vedre, optimistične i samopouz dane ljude.

KLJUČNE RIJEČI: edukacije za roditelje, obitelj, programi pedagoških edukacija, roditeljstvo

Vrijednosti i važnosti programa za roditelje

Online konferencija „Pred mojim očima rasteš“

Datum: 21. – 23. listopada 2021.

Je li nam potrebna „Škola za roditelje?“

Autorica rada: Irena Jelenić Aćimović, mag.paed

Uvod

Obitelj, kao primarna društvena skupina u kojoj se ostvaruje proces odgoja (Rosić, 1998.), ima iznimno važnu ulogu u svim društvima i pripada svim stupnjevima razvoja. Različiti su tipovi obitelji pa su sukladno tomu i definicije obitelji raznolike. Kakva god suvremena obitelj bila, ona je najprirodnija sredina u kojoj dijete stječe prva znanja i iskustva, usvaja prve životne vrijednosti, koje su nerijetko utkane u cijeli njegov život (Vukasović, 1999.)

Roditeljstvo se, kao iznimno zahtjevna i važna životna uloga, može odrediti kao skup namjernih aktivnosti koje imaju za cilj osigurati skrb i poticati razvoj djeteta. Pri tome se ono treba shvatiti kao proces koji od roditelja zahtjeva rast i prilagodbu, stalno učenje novih vještina i savladavanje zadataka koji se postavljaju pred roditelja (Moriarty, Fine, 2001.)

Roditeljstvo zahtjeva odgovornog roditelja, koji se trudi ostvariti svoj cilj da kod svojeg djeteta razvije razne vještine i sposobnosti, da bude građanin svijeta i da nauči kako učiti (Ljubetić, 2012.)

Edukacija roditelja

Već su Platon i Aristotel skrenuli pozornost na obrazovanje roditelja pa se pa se ono razvijalo kroz povijest u skladu s društvom. Posljednjih se godina sve intenzivnije traga za metodama, sadržajima i oblicima rada s roditeljima, koji će dati najefikasnije rezultate i pri tome im biti najprimjereniji. Neprestano se postavlja pitanje o potrebi obrazovanja roditelja, jer sama činjenica da je netko biološki roditelj ne olakšava roditeljsku ulogu. Potrebno je jačati roditeljske kompetencije na način da se osigura potpora roditeljstvu kroz razne programe i time omogućiti stjecanje specifičnih roditeljskih znanja i vještina. (Ljubetić, 2007.)

Ciljevi djelotvornih programa edukacije roditelja trebaju biti u skladu s konkretnim potrebama djece, ali istovremeno moraju biti i u skladu s demokratskim načelima koje promiče društvo, nacionalnim strategijama, stručnim postignućima i suvremenim znanstvenim spoznajama (Milanović, 2000.)

U suvremenoj svjetskoj literaturi ne postoji jedinstven stav o definiciji obrazovanja roditelja.

Ona je ovisna o zadacima koji se postavljaju pred programe koji su usmjereni na jačanje roditeljske kompetencije, ali i o shvaćanju uloge roditeljske uloge. Tako se koriste termini poput pedagoškog obrazovanje roditelja, osposobljavanje roditelja, programi roditeljstva,

savjetodavni rad s roditeljima.

Istraživanja su pokazala da se u programe za roditelje najčešće uključuju oni najosvješteniji, dok je najteže pridobiti roditelje iz rizičnih skupina: samohrane roditelje, roditelje s nižim obrazovnim statusom, nemarne roditelje, nezaposlene, prezaposlene, autoritarne roditelje, roditelje s nižim ekonomskim statusom... Zato je potrebno da programi za roditelje budu organizacijski pristupačni kako bi roditelji imali osjećaj da uz korisne informacije dobivaju potporu i pomoć (Čudina-Obradović, 2003.)

U kreiranju programa za roditelje, bitno je polaziti od interesa roditelja. Roditelji preferiraju programe u kojima mogu dobiti odgovor na konkretne situacije i razmijeniti iskustva. (Stričević, 2011.). Korisno je poticati sudionike da raspravljaju, da ostanu u međusobnom kontaktu i nakon završetka programa. Poželjno je da svi polaznici dobiju pisane materijale, letke, upute na daljnju literaturu. Prilikom organizacije i provedbe programa za roditelje potrebno je pomoći roditeljima u stjecanju roditeljskih kompetencija na sljedeći način:

- Pomoći im napustiti ideju o savršenom i idealnom roditeljstvu
- Postaviti jasne ciljeve programa kako bi roditelji znali kakav rezultat očekivati
- Omogućiti roditeljima biti aktivni u procesu obrazovanja
- Podržavati roditelje u njihovim znanjima, polaziti od njihovih iskustava
- Ponuditi više sadržaja, stilova učenja, metoda rada i materijala kako bi roditelji mogli birati
- Osmisliti programe koji će roditeljima pružiti osjećaj zadovoljstva i uspjeha
- Prilikom konstruiranja programa potrebno je uzeti u obzir da su roditelji u mnogočemu različiti te da su grupe u kojima se roditelji nalaze heterogene (Kovačević, 1995.)

Programi pedagoške edukacije roditelja u svijetu

Mnoge organizacije i vlasti diljem svijeta prepoznali su potrebu za edukacijom roditelja kako bi se povećala kompetentnost roditelja te kako bi svaki roditelj mogao osjetiti istinsku ispunjenost kada doživi da su njegova djeca postala sretna i odgovorna bića. U najrazvijenijim zemljama svijeta provode se nacionalni programi za poticanje ranog razvoja. U Sjedinjenim Američkim Državama provodi se program Ministarstva zdravstva i

socijalne skrbi pod nazivom Head Start (Početna prednost), a ima za cilj poticanje stabilnih obiteljskih odnosa te povećanje dječjeg psihofizičkog blagostanja i uspostave okruženja za razvoj snažnih kognitivnih sposobnosti.

U Velikoj Britaniji se po uzoru na taj program, provodi program Sure Start (Siguran početak) koji za cilj ima pružanje najboljeg mogućeg početka djeci kroz podršku obitelji.

Triple P Program (Positive Parenting Program) jedan je od najpoznatijih programa koji se provode u Australiji, a nudi roditeljima načine i ideje za pozitivno roditeljstvo. Cilj programa je sprječavanje delikventnih ponašanja, sprječavanje emocionalnih i razvojnih problema kod djece, a sve kroz jačanje roditeljskih znanja, vještina i samopouzdanja (Sanders, 2003.).

Najpoznatiji i najprovedeniji program edukacije roditelja u Hrvatskoj je UNICEF-ov program Rastimo zajedno kojemu je glavni cilj stvoriti osnažujuće i poticajno okruženje u kojem roditelji s voditeljima i drugim roditeljima razmjenjuju ideje o načinima svog roditeljstva (Pećnik, Starc, 2010.)

Istraživanje

Obzirom da je 2020. godina bila godina koju je uvelike obilježila pandemija koronavirusa, situacija u kojoj su se našli roditelji tijekom dva mjeseca potpunog zatvaranja potaknula je istraživanje koje je imalo za cilj ispitivanje stavova roditelja o programima za roditelje.

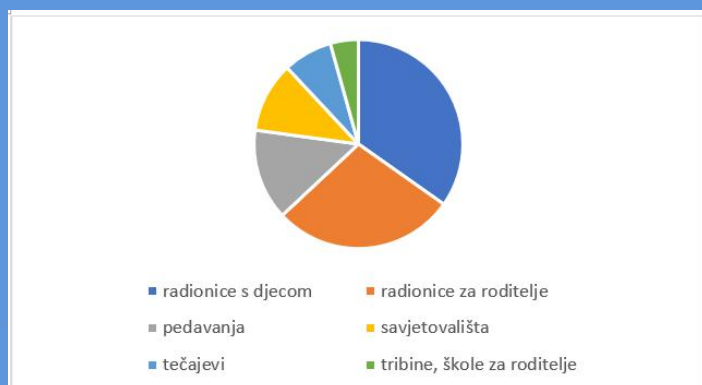
Postavljena je hipoteza da će roditelji u velikoj mjeri biti zainteresirani za različite oblike edukacija.

U istraživanju koje je provedeno u Dječjem vrtiću „Bakar“ sudjelovalo je 43 roditelja, od kojih je 53,5% imalo ranija iskustva u sudjelovanju u nekom od oblika programa za roditelje. Budući da je 2016. godine, provedeno slično istraživanje na većem uzorku, interesantno je usporediti rezultate. Skoro jednaki broj roditelja (54,1%) izjasnilo se da ima iskustva u sudjelovanju u programima za roditelje. Obzirom da su izazovi odrastanja i izazovi roditeljstva sve veći, očekivao se i veći broj sudjelovanja na edukacijama za roditelje.

Prilikom procjenjivanja korisnosti edukativnih programa za roditelje, 58,1 % roditelja smatra da su takvi programi u potpunosti korisni, dok njih čak 25,6 % smatra da su korisni. Samo 2,3% roditelja smatra da programi za roditelje nisu uopće korisni.

Interesantan je podatak da najvećem dijelu roditelja (35%) odgovaraju programi edukacije u kojima su uključeni zajedno roditelji i djeca. Slijede radionice za roditelje (28%), predavanja (14%), savjetovališta (11%), tečajevi (8%), a zatim tribine i škole za roditelje u istom omjeru (4%).

Ovaj se podatak uvelike razlikuje od podataka dobivenim u istraživanju 2016. kada su najtraženiji oblici pedagoške edukacije roditelja bile radionice za roditelje (48,8%), nakon čega su slijedila predavanja (28,6%), a tek onda igraonice za djecu i roditelje (14,3%). Tečajevi i savjetovanja bili su najmanje zastupljeni oblik poželjnog programa za roditelje.

Nadalje, ispitanici su procijenili da su roditeljima s novorođenom djecom najpotrebniji programi edukacije (čak u 79,1%). Slijede roditelji djece koja pokazuju probleme u učenju ili ponašanju (11,6%) pa roditelji djece predškolske (7%) i školske dobi (2,3%).

Veliki dio ispitanika uključio bi se u razne programe edukacija za roditelja iz razloga „što bi tako bio bolji roditelj za svoje dijete“, „učio o razvojnim fazama svoga djeteta“, „dobio pomoć u odgoju“, „čuo iskustva drugih roditelja“, „učio o novim trendovima u odgoju“. Roditelji se često ne uključuju u programe zbog nedovoljno slobodnog vremena.

Zaključak

Zbog sve intenzivnijih promjena u društvu, problema u ponašanju i učenju kod djece, raznih emocionalnih problema, uočava se potreba za pružanjem pomoći obitelji. Roditelje, kao osobe koje imaju nezamjenjivu ulogu u odgoju djece, je potrebno osnažiti, pružiti im podršku, poticati ih na usvajanje novih znanja i vještina. Uključivanje u programe edukacije, jedan je od načina pomoći pri suzbijanju osjećaja nemoći,

nesigurnosti i nekompetentnosti. Pri tome se misli na mnogobrojne sadržaje, metode i tehnike kojima će se unaprijediti i olakšati obnašanje roditeljske uloge, razviti osjećaj zadovoljstva i optimizma kod roditelja.

Budući da je obitelj prvi odgojni, ali i zaštitni čimbenik u razvoju mlade osobe, posebnu je pažnju nužno usmjeriti na jačanje kvalitetnih i poticajnih odnosa između članova obitelji. To uključuje poboljšanje roditeljskih znanja i vještina, odnosno jačanje roditeljskih kompetencija, što se vrlo lako postiže kroz razne programe pedagoških edukacija.

Literatura:

- Čudina – Obradović, M., Obradović, J. (2003). Potpora roditeljstvu: izazovi i mogućnosti, *Revija za socijalnu politiku*, 10 (1), str. 45-68.
- Kovačević, S. (1995) „Škola za roditelje“ – oblik kompenzacijskog obrazovnog deficita roditelja. U Rosić, V., *Pedagoško obrazovanje roditelja: zbornik radova*. Rijeka: Pedagoški fakultet u Rijeci, str. 241-258
- Ljubetić, M. (2007). *Biti kompetentan roditelj*. Zagreb: Mali profesor
- Ljubetić, M. (2012). *Nosi li dobre roditelje rođa?! Odgovorno roditeljstvo za kompetentno dijete*. Zagreb: Profil International
- Milanović, M. (2000). *Skrb za dijete i poticanje ranog razvoja u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Targa
- Moriarty, M:L., Fine, M.J. (2001). Educating Parents to be Advocates for their Children. U: Fine, M.J., Lee, S.W.,: *Handbook of Diversity in parent Education*. Academic Press
- Pećnik, N., Starc, B. (2010). *Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku
- Rosić, V. (1995). Pedagoško obrazovanje roditelja – pretpostavka uspješnog odgojno- obrazovnog rada. U: Rosić, V., *Pedagoško obrazovanje roditelja: zbornik radova*. Rijeka: Pedagoški fakultet u Rijeci, str. 1-18.

- Stričević, I. (2011). Jačanje roditeljskih kompetencija kroz programe obrazovanja roditelja. U: Maleš, D., ur., *Nove paradigme ranog odgoja*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Zavod za pedijatriju, str. 125-152.

SPOMENKA ROŽIĆ

Dječji vrtić Zeko, Varaždin

(NE)VRIJEME JE ZA PRIRODU

Slika pozadine: Tjelesne aktivnosti (Spomenka Rožić)

SAŽETAK

Tjelesna aktivnost djece i općenito čovjeka, jedna je od osnovnih ljudskih potreba za funkcioniranje i održavanje zdravlja, a izuzetno važna za normalan rast i razvoj djece (Findak, 1995). Istraživanja su pokazala da je izravno izlaganje prirodi od suštinske važnosti za zdrav fizički i emocionalni razvoj djeteta također, ona povezuju nedostatak prirode u životu djece s porastom pretilosti, poremećaja pažnje i depresijom (Louv, 2016). Nažalost, sve je veći trend sjedilačkog načina života odnosno nedostatka tjelesne aktivnosti te društvenog udaljavanja uzrokovanog ubrzanim načinom života, strelovitim napretkom informacijsko komunikacijske tehnologije, ali i pojavom pandemije COVID-a 19 koja je uzrokovala ekonomski i društveni poremećaj u cijelom svijetu (Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2021). Utjecaj neaktivnosti vidljiv je i kod djece rane i predškolske dobi. Provodeći redovna testiranja generacija djece, na razini vrtića, za utvrđivanje razine kompetencija za školu, rezultati su pokazali značajni pad kompetencija djece u motoričkim sposobnostima u odnosu na generacije od prije desetak godina. Zamijećeno je i povećanje količine vremena koju djeca provode pred ekranima. Također, smanjena je kreativnost u igrama s vršnjacima, a djeca gotovo uopće kod kuće ne izlaze van na igru po dolasku iz vrtića. Primijećeno je i znatno smanjenje empatije, uz povećanje agresivnih ispada, što se očitovalo u smanjenju samopouzdanja djece, i smanjenju vršnjačkih socijalnih interakcija. U ovom su radu prikazane nove metode poučavanja i igre na otvorenom kojima se djecu poticalo na što kreativniju, smislenu igru s vršnjacima. Meditacije i "mindfulness" vježbe kojima su postignuti ciljevi nenasilja, bolje socijalizacije, kreativnost, domišljatost i inovacija. Ojačan je razvoj umjetničkih vještina i vizualnog učenja. U aktivnosti na otvorenom integrirana je znanost, matematika, jezik i umjetnost. Djeca ovim aktivnostima uče živjeti s prirodom redovito te pritom jačaju motoričke vještine, zdravlje, unaprjeđuju vještine ophođenja s vršnjacima, razvijaju kulturnu osviještenost, uče poštivati prirodu.

KLJUČNE RIJEČI: sjedilački način života, dijete rane i predškolske dobi, priroda, razvoj, zdravlje

Tjelesna aktivnost djece i općenito čovjeka, jedna je od osnovnih ljudskih potreba za funkcioniranje i održavanje zdravlja, a izuzetno važna za normalan rast i razvoj djece (Findak, 1995). Istraživanja su pokazala da je izravno izlaganje prirodi od suštinske važnosti za zdrav fizički i emocionalni razvoj djeteta također, ona povezuju nedostatak prirode u životu djece s porastom pretilosti, poremećaja pažnje i depresijom (Louv, 2016). Nažalost, sve je veći trend sjedilačkog načina života odnosno nedostatka tjelesne aktivnosti te društvenog udaljavanja uzrokovanog ubrzanim načinom života, strelovitim napretkom informacijsko komunikacijske tehnologije, ali i pojavom pandemije COVID-a 19 koja je uzrokovala ne samo ekonomski već i društveni poremećaj u cijelom svijetu. (Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2021). Utjecaj nabrojanih čimbenika vidljiv je i kod djece rane i predškolske dobi. Navika provođenja vremena pred ekranom, bilo da se radi o televiziji, tabletu, pametnom telefonu ili nekom drugom elektroničkom uređaju, široko je rasprostranjena među djecom (Musić Milanović i dr., 2021). Provođeci redovna testiranja generacija djece predškolske dobi, na razini vrtića, kako bismo utvrdili razinu kompetencija za školu, posljednjih su godina u našem vrtiću rezultati pokazali značajni pad kompetencija djece u motoričkim sposobnostima u odnosu na generacije od prije desetak godina. Zamijećeno je i enormno povećanje količine vremena koju djeca provode pred ekranima. Također, smanjena je kreativnost u igrama s vršnjacima, nekada su se djeca u vrtiću satima igrala predmetima, kojima su sama pridavala značenje. Temeljem navedenoga, zaključili smo da djeca gotovo uopće kod kuće ne izlaze van na igru po dolasku iz vrtića. Opažanjem ophođenja djece unutar odgojnih skupina tijekom godina, primijećeno je znatno smanjenje empatije, brige za drugog, uz povećanje agresivnih ispada, što se očitovalo i u smanjenju samopouzdanja pojedine djece, i općenito smanjenju vršnjačkih, socijalnih interakcija u vrtiću.

Na temelju toga, u radu s djecom pronalazili smo ravnotežu između aktivnosti u prirodi i tehnološkim napretkom koji nas tjera u nove spoznaje, tj. između tjelesne aktivnosti i pasivnosti. Suvremenim metodama učenja kroz boravak na svježem zraku i igre na otvorenom potaknuli smo djecu na što kreativniju, smislenu igru s vršnjacima, koja su zbog manjeg broja gotovih igračaka bila okrenuta igri jedni s drugima tj. socijalizaciji.

Meditacijama i *mindfulness* vježbama na otvorenom postigli smo ciljeve nenasilja, regulacije emocija, umirivanja, samoprihvatanja, bolje socijalizacije, povećala se koncentracija, kreativnost, domišljatost i inovacija. (Boričević Maršanić, Selak Bagarić, 2020). One su postale nezaobilazan dio tjednih aktivnosti u vrtiću. Postoje različite vrste meditacija, no s djecom su najčešće provođene vježbe promatranja, disanja, slušanja i pjevanja. Jednostavnim *mindfulness* vježbama kod svakodnevnih aktivnosti usmjeravali smo dječju pažnju na samo jednu stvar, kao što je npr. promatranje okoline, pokret ili disanje i pokušavali zadržati pažnju u tome. S vremenom su djeca postala usmjerenija na stvari, zadatke i aktivnosti, kreativnija i učinkovitija.

Primjer *mindfulness* vježbe (V. Boričević Maršanić, E. Selak Bagarić [HYPERLINK "https://www.poliklinika-djeca.hr/o-poliklinici/nas-tim/psiholozi/ella-selak-bagaric/"](https://www.poliklinika-djeca.hr/o-poliklinici/nas-tim/psiholozi/ella-selak-bagaric/) (2020). *Mindfulness*-kratke vježbe za djecu.):

„Prizemljenje“

Ova vježba primijenjena je u stanjima neugodnih osjećaja kao što su ljutnja ili tuga.

Pogledaj oko sebe, primijeti i imenuj:

- 5 stvari koje možeš vidjeti
- 4 stvari koje možeš dodirnuti
- 3 stvari koje možeš čuti
- 2 stvari koje možeš mirisati
- 1 stvar koju možeš okusiti

Aktivnostima u prirodnom okruženju, šumi, obližnjem parku i potoku ojačali smo razvoj umjetničkih vještina i vizualnog učenja. Odlazeći u prirodu i provođeci Land art aktivnosti, djeca su izazvana da iskoriste svoju kreativnost stavljajući naglasak kako je proces najbitniji dio tog iskustva. Na taj način pruženi su im drugačiji načini stvaranja, a u prirodi su u mogućnosti iskoristiti svoj potencijal i svaku vrstu kreativnosti koju imaju u sebi kako bi istraživala u novim umjetničkim procesima. Na zabavan djeca su stjecala iskustvo kreiranja oblika na tlu, podu ili nekoj drugoj podlozi, uz korištenje najrazličitijih materijala, objekata ili predmeta koji ih okružuju (najčešće prirodna). Uočavanjem svjetlosti i sjene u okolini nastajali su kreativni i inovativni dječji likovni radovi učeći protom osnove likovnog jezika.

Svima su nam poznati pozitivni učinci tjelesnih aktivnosti. Preporuke SZO-a su da bi djeca trebala sudjelovati u tjelesnoj aktivnosti u prosjeku barem 60 minuta dnevno tijekom cijelog tjedna (Škovran i dr., 2020). Prema

Findaku tjelesna aktivnost u predškolskoj dobi iznimno je važna za razvoj motorike, funkcionalnih sposobnosti, usavršavanje prirodnih oblika kretanja u različitim situacijama te razvijanje i njegovanje zdravstveno-higijenskih navika (Findak, 1995).

Češća tematska vježbanja (jedna planirana tjelovježbena aktivnost) te složenije vrste tjelesnog vježbanja (tematske igre, kratke elementarne igre i pokretne igre, šetnje) djeci su postale izvor zabave i zadovoljstva. Fizički aktivna djeca od rane dobi lakše razvijaju ljubav prema fizičkoj aktivnosti u budućnosti.

U bogate aktivnosti na otvorenom integrirali smo znanost, matematiku i jezik te je na taj način svako dijete imalo priliku biti istraživač, znanstvenik koji postavlja hipoteze, testira ih i stvara vlastite teorije.

Svakodnevnim, planiranim i neplaniranim aktivnostima na otvorenom djeca su naučila živjeti s prirodom redovito i pritom ojačavala svoje motoričke vještine, svoje zdravlje, unaprijedila svoje vještine ophođenja s vršnjacima te razvila kulturnu osviještenost, naučila su poštovati prirodu. Zabavne fizičke aktivnosti kod djece su doprinijele osjećaju sreće i zadovoljstva, što je za posljedicu imalo smanjenje sjedilačkog načina života, ne samo u vrtiću već i u roditeljskom domu.

Literatura

- Boričević Maršanić, V., Selak Bagarić, E. (2020). *Mindfulness-kratke vježbe za djecu*. Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba.
- Findak V. (1995). *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture u predškolskom odgoju*. Zagreb: Školska knjiga.
- Kurjan Manestar, V. (2002). *Vježbajmo zajedno*. Zagreb: Profil.
- Louv, R. (2016). *Posljednje dijete u šumi*. Lekenik: Ostvarenje d.o.o.
- Musić Milanović, S. i dr. (2021). *Europska inicijativa praćenja debljine u djece. Hrvatska 2018./2019.* (CroCOSI): Hrvatski zavod za javno zdravstvo.
- Škovran, M., i dr. (2020). Razina tjelesne aktivnosti i dnevno sjedenje: čimbenici sedentarnog načina života kod mladih, *Hrvatski športskomedicinski vjesnik*. Vol. 35 No. 1-2
- URL1: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Učinci pandemije bolesti COVID-19 na društveno ekonomske pokazatelje https://www.dzs.hr/Hrv/Covid-19/bdp_2_q.html; Posjećeno 04. svibnja 2021.

Slika - "Land art" 1

Slika - Briga o prirodi

Slika - "Land art" 2

Slika - "Mindfulness"

Slika - Istraživačke aktivnosti

Slika - Meditacija

ŽIVOTOPIS

SPOMENKA ROŽIĆ

Rodena u Varaždinu 1980. g. Nakon završene Opće gimnazije, zaposlila sam se u poduzeću Saša-promet u Varaždinu gdje desetak godina obavljam poslove voditelja proizvodnje i dizajnera auto mirisa. Uz rad sam upisala Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, odsjek Čakovec gdje sam 2011. g. diplomirala u zvanju odgojitelj predškolske djece (bacc. paed.).

Nakon diplome 2012. g. zaposlila sam se kao odgojiteljica u Dječjem vrtiću „Zeko“ Varaždin, gdje i danas radim, no od 2019. godine kao voditelj objekta u Trnovcu Bartolovečkom.

Aktivno sam sudjelovala u brojnim projektima surađujući s lokalnom, ali i međunarodnom zajednicom (putem eTwinning platforme).

2016./2017. godine kao koordinator provodim humanitarno-edukativni UNICEF-ov program „Škole za Afriku“.

2018. godine pripremila sam tematsku izložbu dječjih radova pod nazivom "Oslikane Andersenove bajke" u Knjižnici i čitaonici "Metel Ožegović", Varaždin otvorenu za javnost.

2018. g. u okviru Erasmus+ programa, sudjelovala sam na konferenciji u Stockholmu, gdje sam se upoznala sa švedskim kurikulumom. Novi KA1 projekt pod nazivom "Ukorak s vremenom za europski vrtić" provodim 2018./2019. KA1 projekt "KOKOOS- Kompetentni odgojitelji za kvalitetni odgojno-obrazovni sustav" počela sam provoditi 2019./2020. godine. Pored vlastitog stručnog usavršavanja, provodila sam i aktivne za stručni kolektiv vrtića.

Posebice želim istaknuti europsku dimenziju svoga posla. Sudjelovala sam u eTwinning mobilnosti na multilateralnom seminaru u Poljskoj 2015. g. i 2017.g. na eTwinning seminaru u Patrasu u Grčkoj. Rezultat ovih mobilnosti je šest internacionalnih projekata koje sam provodila u vrtiću s vrtićima i osnovnim školama diljem Europe.

Također, suosnivač sam i kreator web stranice vrtića (www.projektidvzeko.weebly.com) s korisnim poveznicama za roditelje, obrazovnim sadržajima za djecu, dječjim digitalnim uradcima ali i podacima o projektima, seminarima i suradnjama.

Uz redovni rad u Dječjem vrtiću Zeko, 2015./2016. završila sam tečaj Hrvatskog znakovnog jezika u trajanju od četiri semestra (dvije godine) koji sam (na poticaj djece) kao novu metodu svake pedagoške godine implementirala u svoj rad.

2016./2017. godine preuzimam mjesto voditelja Likovne radionice u Društvu naša djeca, Varaždin.

DUBRAVKA PATALEN, MILENA HALER, *Dječji vrtić Vjeverica, Zagreb*
ZVJEZDANA BRAJE, PETRA MORIĆ,
SUZANA MIKLEC, NATAŠA STOŠIĆ

VAŽNOST KVALITETNE PRIPREME I PROMIŠLJANJA POTICAJA U UČENJU ZDRAVOG STILA ŽIVLJENJA

SAŽETAK

U Dječjem vrtiću Vjeverica njegujemo svijest o važnosti kretanja i sportskih stilova življenja za cjeloviti i zdrav razvoj djeteta, kako u redovitom tako i u našem cjelodnevnom sportskom programu. U ovom predavanju dat ćemo prikaz cjelokupnog svakodnevnog odgojno-obrazovnog rada s fokusom na motoričke aktivnosti i igre.

Detaljnim bavljenjem idejom zdravog življenja u sportskom duhu, nastao je poseban cjelodnevni sportski programa koji se na specifičan način fokusira na zdrav način življenja. Program je poticajan za zdrav razvoj u svim njegovim aspektima: kognitivni, socio-emocionalni, govorni, motorički razvoj djeteta. Sport i sportske aktivnosti na specifičan su način integrirane u redoviti program, što podrazumijeva da se planski nadopunjuju i interdisciplinarno povezuju (pedagogija, psihologija, kineziologija) u svom djelovanju putem aktivnosti, igara i tema. Program podržava i ekološku komponentu – veliku osviještenost djece, roditelja i svih djelatnika vrtića za sve eko-teme: briga o vodi, energiji, otpadu i zdravom životu.

Cilj ovog predavanja bit će predstaviti način rada i promišljanja odgojitelja u duhu odgoja za zdrav život i kretanje. Predavanje će biti temeljeno na prikazu prakse tri odgojno-obrazovne skupine djece različite dobi i odgojno-obrazovnog programa (skupina djece rane dobi - tijekom dvije pedagoške godine; mješovita skupina djece predškolske dobi u redovitom odgojno-obrazovnom programu; skupina djece predškolske dobi u posebnom sportskom odgojno-obrazovnom programu).

KLJUČNE RIJEČI: kvalitetna priprema, razvoj motorike, senzorna integracija, sportski program, zdravo življenje

U Dječjem vrtiću Vjeverica njegujemo svijest o važnosti kretanja i sportskih stilova življenja za cjelovit i zdrav razvoj djeteta, kako u redovitom tako i u našem cjelodnevnom sportskom programu.

Detaljnim bavljenjem idejom zdravog življenja u sportskom duhu nastao je naš poseban cjelodnevni sportski program. Dokazano je kako je poticajan za zdrav razvoj u svim aspektima razvoja (kognitivni, socio-emocionalni, govorni, motorički razvoj djeteta). Na specifičan način sport i sportske aktivnosti (24 sporta u godini dana s djecom rade dva kineziologa i odgojitelji) se integriraju u redoviti program. Različite struke (pedagogija, psihologija, kineziologija) u svom djelovanju se isprepliću putem aktivnosti, igara i tema. Program podržava i ekološku komponentu – veliku osviještenost djece, roditelja i svih djelatnika vrtića za sve eko-teme : briga o vodi, energiji, otpadu i zdravom životu.

U svakodnevnom promišljanju odgojno-obrazovnog rada i procesa osnova i početak su razvojnih karakteristika djece u skupini u kojoj radimo. Na njih se vežu sva buduća planiranja odgojno-obrazovnog rada. Za kvalitetan odgojno-obrazovni rad važno je uzeti u obzir individualne potrebe djece, djecu s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama kao i njihove individualne interese. Sve to vežemo uz određene situacijske poticaje pomoću kojih se nastavlja cikličnost promišljanja o neposrednom odgojno-obrazovnom radu, kao i njegovoj pripremi.

Već u najranijoj dobi, kod djece u praksi DV Vjeverica počinjemo razvijati osjećaj za važnost kretanja, aktivne igre i senzornog istraživanja sukladno njihovim razvojnim karakteristikama. Pisanju pripreme za odgojno-obrazovni rad prethodi objektivno promatranje djeteta u odnosu na ponuđene aktivnosti. Nakon ili tijekom promatranja slijedi dokumentiranje što realiziramo na više načina: pisanjem bilješki, fotografiranjem ili snimanjem, refleksijom i samorefleksijom te razmjenom iskustava i zapažanja sa sustručnjacima u vrtiću. Na temelju stih stručnih zapažanja planiramo daljnje poticaje i aktivnosti za skupinu ili pojedino dijete.

Poznavajući osobine i psihološke uvjete razvoja djeteta rane dobi sobu dnevnog boravka odgojno-obrazovne skupine opremamo različitim senzoričkim poticajima osiguravajući tako postizanje unaprijed zadanog cilja, a to je cjeloviti razvoj djece. Djeca posjeduju prirodnu znatiželju koja ih stimulira na istraživanje svoje okoline putem osjetila u kojem igra i kretanje pomažu

djetetovu senzornu integraciju te smo vodeći se tim spoznajama planirale i pripremile sljedeću aktivnost. Djeci su ponuđene senzorne loptice koje su izvana glatke, a unutrašnjost im je ispunjena različitim materijalima. Planirano je da odgojiteljica kao motivator započne aktivnost istraživanja loptica osjetilom dodira, odnosno taktilnom percepcijom dlanovima i stopalima. Ovakva uloga odgojitelja potaknula je djecu da dlanovima istražuju lopticu, valjajući ju između dlanova, vršeći pritisak loptice dlanom o tvrdu podlogu, strunjaču kako bi osjetili punjenje, a time masiraju i stimuliraju refleksne zone dlanova. Po istom principu djeca su lopticu pritiskala stopalima o podlogu te svojom rukom lopticu po stopalima i time planiranu aktivnost podigla na višu razinu.

Cijeli proces je video-dokumentiran te su odgojiteljice pregledavajući snimku uočile relevantna ponašanja i reakcije djece. Pojedina djeca su spontano prije verbalnog poticaja odgojitelja istraživala loptice tijelom. Prilikom istraživanja djevojčica E. se u jednom trenutku iz sjedećeg položaja ustala te tražeći pomoć za održavanje ravnoteže nastavila istraživati osjet loptice stopalom kada stane na nju. Vidjevši E. i djevojčica E. oponaša iste radnje. Ovdje bi trebalo naglasiti da smo promatrajući prvu djevojčicu E. vidjeli i u drugim aktivnostima kako često drugoj djeci bude model ponašanja i motivator.

Toga dana, prilikom boravka na otvorenom, došlo je do spontanog dječjeg istraživanja kore drveta na poticaj djece iz druge skupine iskoristila se situacija i usmjerila dječja pažnja na taktilni doživljaj dlanovima kore drveta. Video-dokumentacijom i fotografijama ove spontane aktivnosti uočen je velik dječji fokus te čuđenje i pojačane emocije ushićenja prilikom istraživanja prstićima i dlanovima kore drveta, a aktivnost je nedvojbeno bila nastavak aktivnosti sa senzornim lopticama.

Svim tim aktivnostima potvrdila se važnost konstantnosti senzornih poticaja u svakodnevnom okruženju djece. U daljnjem radu planirano je djeci ponuditi senzorne valjkaste staze i senzornu podlogu kako bi potaknule djecu na daljnje istraživanje putem osjeta dodira, ovaj puta i u kretanju.

U skupinama djece predškolske dobi nastavljamo s učenjem i aktivnim provođenjem zdravih stilova življenja i ističemo važnost kontinuirane tjelesne aktivnosti. Ovakav način rada odnosi se i na redoviti i na posebni sportski program, iako je naglašeniji u sportskom programu. U

redovitim programu sportske aktivnosti isprepliću se sa svim ostalim aktivnostima na veoma promišljen način kako bi djeca vježbala kroz igru, bez napora. Aktivnost koja je provedena ove pedagoške godine opisuje ovaj način rada. Odgojitelji mješovite skupine djece predškolske dobi sustavno su, tijekom cijele pedagoške godine, u svakodnevni rad na različite načine uklapali temu Šumskih životinja u skladu s dječjim interesima. Tema se provlačila svim razvojnim područjima djece s pjesmicama, recitacijama, brojalicama, interaktivnim panoom na kojem su djeca mijenjala karakteristike drveća s obzirom na godišnje doba, proučavala životinje i njihov život.

U ovom radu osvrnut ćemo se samo na jedan element koji razvija ovu temu, a to je tjelesna aktivnost i njezine značajke. Ovdje valja naglasiti kako je cijeli sklop aktivnosti krenuo od velike zainteresiranosti jednog dječaka za šumske životinje, što je prihvatila cijela odgojno-obrazovna skupina te se interes uspio održati gotovo cijelu pedagošku godinu.

Prvi korak u integraciji teme u tjelesne aktivnosti bio je oponašanje kretanja životinja tijekom jutarnje tjelovježbe. Dolaskom novih didaktičkih igračaka u skupinu, konkretno dugih konstruktora, dječja igra se obogatila i potaknula ih na istraživanje. Starija djeca izrađuju dvodimenzionalnu mrežu na podu te time potiču mlađe da učine isto. U tom trenutku odgojitelj uočava opisanu suradnju i svoju pažnju počinje obraćati na istu. Starija djeca i dalje istražuju mogućnosti materijala te nastaje trodimenzionalna mreža, što mlađa djeca prate i primjenjuju na svom konstrukt. U tom trenutku odgojitelj uviđa mogućnost dovođenja igre na višu razinu, korištenjem situacijskog poticaja i sugerira djeci kretanje kroz mrežu. Djeca to prihvaćaju, a odgojitelj dalje nastavlja s obogaćivanjem i u igru dodaje imena životinja podsjećajući time djecu na jutarnju tjelovježbu gdje su kretanja životinja već naučena.

Slijedom refleksije i promatranja dokumentiranog odgojiteljice su odlučile ponuditi djeci mali poligon u sportskoj dvorani putem kojeg će dalje razvijati motoričke sposobnosti djece te pritom integrirati temu „šumske životinje“. Poligon je važan dio tjelesnih aktivnosti u vrtiću jer se u toj aktivnosti može individualno djelovati na svako dijete, ima dovoljan broj vježbi, dijete samo bira tempo vježbanja, samo si stvara težinu prema svojim sposobnostima. U svakom poligonu postoji doza humora

koja je važna za što bolje prihvaćanje vježbi za motorički razvoj. Djeca su imala nekoliko dijelova poligona na kojima su različitim vježbama oponašala određene kretnje životinja (npr., dio gdje se nalazi fotografija divlje svinje - pridružena joj je vježba rotacije oko horizontalne osi). Tu je važno dodati kako je u poligon dodan i element koji su djeca sama konstruirala kojim su mogli prolaziti naučenim životinjskim kretnjama.

Zadnji prikaz prakse je onaj posebnog sportskog programa. Cjeloviti razvoj potiče se ispreplitanjem odgojno-obrazovnog rada u odgojnoj skupini i u sportskim prostorima. U svakodnevnom planiranju vodimo se individualnim potrebama djeteta, njihovim interesima, dobi i razvojnim karakteristikama, različitim stilovima učenja, brinući da svako dijete dođe do izražaja. Pridajemo veliku pozornost poticajnom okruženju, promišljamo o načinu uključivanja u program djece s posebnim potrebama. Integracija redovitog programa događa se kada se u skupini s djecom radi na nekoj temi/projektu te se ta tema prenosi u dvoranu i obratno. Opisat će se razvoj teme „ Moje tijelo- moje zdravlje“ koja proizlazi iz: suradnje s roditeljima i trenutno aktualne bolesti korone. U dogovoru s kineziolozima, tema je integrirana u dijelove sata vježbanja u dvorani. Tijekom refleksija na pedagošku video dokumentaciju odgojitelji su primijetili kako su djeca pokretom i igrom utvrdila svoja znanja. U uvodnom dijelu sata zagrijavali su se s pokazivanjem dijelova tijela na zadani znak. U drugom dijelu sata na pripremljenom poligonu zadaci su bili višestruki. Uz izvođenje određene vježbe dijete prenosi i imenuje hranu koja jača naše tijelo. Uloga odgojitelja je višestruka: aktivno su uključeni u proces vježbanja, sugeriraju kako treba reagirati u pojedinim situacijama, upućuju kineziologe na djecu s posebnim potrebama, pomažu im, informiraju ih o uspjesima, postignućima.

Ovaj kratak prikaz tri dobre prakse s naglaskom na tjelesne aktivnosti djece svih dobnih skupina i različitih pedagoških programa, poticaj je na daljnje promišljanje o odgojno-obrazovnom procesu, njegovoj cikličnosti, dubini i načinu izvedbe. Samo čestim sastancima, planiranjem, fleksibilnim shvaćanjem rada i neprestanim usavršavanjem, praćenjem i vrednovanjem odgojno-obrazovnog rada osmišljeno potičemo cjelokupni razvoj djeteta. Time otkrivamo sebe kao pedagoške profesionalce koji obogaćuju znanje u neposrednoj partnerskoj suradnji s djecom.

ŽIVOTOPIS

DUBRAVKA PATALEN

Odgovitelj-savjetnik: „Po zanimanju sam odgojiteljica predškolske djece, sa završenim preddiplomskim sveučilišnim studijem za Rani predškolski odgoj i obrazovanje, Učiteljskog fakulteta, Sveučilišta u Zagrebu. Radim već 40 godina u dječjem vrtiću Vjeverica, u Zagrebu. 2013 promovirana sam u zvanje mentora, a 2018. u zvanje savjetnika. Već dugi niz godina radim kao odgajateljica u integriranom sportskom programu Stručno razvojnog centra, sportskog vrtića, u čijem sam osnivanju i sama sudjelovala. Sudjelujem u kreiranju sportskog programa, integrirajući aktivnosti redovitog programa sa sportskim aktivnostima. U sklopu Stručno razvojnog centra sudjelujem kao izlagač na modulima. Koordinator sam aktivnosti Eko škole.“

ŽIVOTOPIS

ZVJEZDANA BRAJE

Odgovitelj-mentor: „Školu za odgojitelje Predškolskog obrazovnog centra „Bogdan Ogrizović“ završila sam 1986. godine, a diplomirala 1989. godine na filozofskom fakultetu OOUR pedagoške znanosti studija predškolskog odgoja. Kao odgojitelj predškolske djece radim od 1989. godine, a u Dječjem vrtiću Vjeverica od 1992. godine. Kao odgojiteljica u DV Vjeverica bila sam voditelj stručnog tima odgojitelja; dugi niz godina radila sam u sportskom programu Sportsko razvojnog centra, te sudjelovala kao predavač na modulima; bila sam voditelj društva odgojitelja za estetsko uređenje vrtića; završila sam brojne edukacije te sam radila radionice s potencijalno darovitim djecom. Kao predavač izlagala sam na stručnim skupovima za odgojitelje na razini grada i države. Aktivno sam sudjelovala na Danima dječjih vrtića te pripremanju javnih kulturnih priredbi vrtića. U svom radu s djecom posebno sam pitala likovnu kreativnost, ekološku svijest kod djece te integraciju sportskih sadržaja s ostalim odgojno obrazovnim područjima. Postavila sam izložbu dječjih radova u Europskom domu. 2017. godine stekla sam zvanje odgojitelja-mentora.“

ŽIVOTOPIS

MILENA HALER

Psiholog-mentor – s 35 godina staža u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja. U radu s odgojiteljima uvijek sam vođena humanističkim vrijednostima te se fokusiram na razvoj njihovih kompetencija i kvalitetno zadovoljavanje dječjih potreba, što prenosim i na rad s roditeljima. Jedna sam od osnivačica našeg posebnog cjelodnevnog sportskog programa, voditeljica Stručno razvojnog centra DV Vjeverica za provođenje sportskog programa. Uz navedeno, licencirani sam savjetodavni psihoterapeut u Transakcijskoj analizi i NLP terapiji (NLPt).“

ŽIVOTOPIS

PETRA MORIĆ

Odgovitelj-mentor: „Rođena sam 1981. godine u Zagrebu. Nakon završene VI opće gimnazije upisala sam Učiteljski fakultet u Zagrebu, smjer predškolski odgoj. Diplomirala sam 2007. godine te iste godine u rujnu počela raditi kao odgojitelj predškolske djece u DV Vjeverica, u Zagrebu, gdje radim i danas. Imam 14 godina radnog iskustva kao odgojiteljica, završila sam edukacije za voditelja sportskog programa stručno - razvojnog centra DV Vjeverica i voditelja radionica "Rastimo zajedno" (UNICEF, AZOO) te aktivno sudjelovala na mnogim stručnim skupovima Agencije za odgoj i obrazovanje te modulima stručno - razvojnog centra DV Vjeverica kao izlagač na različite teme iz područja predškolskog odgoja i obrazovanja. 2020. godine promovirana sam u zvanje odgojitelja mentora.“

ŽIVOTOPIS

NATAŠA STOŠIĆ

Odgovitelj-mentor: „Odgoviteljica sam u Dječjem vrtiću Vjeverica, gdje sam se zaposlila nakon završetka preddiplomskog studija ranog i predškolskog odgoja na Sveučilištu u Zagrebu. Diplomski studij završavam 2014. godine. Svoj profesionalan rast, uz kontinuirano stručno usavršavanje u raznim područjima odgojno-obrazovnog rada, najviše sam usmjerila prema tjelesno-zdravstvenom aspektu procesa. Tako sam u pedagoškoj godini 2016./2017. odslušala module Stručno razvojnog centra sportskog programa u kojem od tada i aktivno radim. U prosincu ove pedagoške godine promovirana sam u zvanje odgojitelja mentora.“

ŽIVOTOPIS

SUZANA MIKLEC

Odgovitelj-savjetnik – „Rođena sam u Zagrebu 26.3.1964. Osnovnu i srednju školu završila u Zagrebu. Pedagošku akademiju završavam uz rad. Imam 38 godina radnog staža u Dječjem vrtiću Vjeverica. Sudjelovala sam u stvaranju sportskog integriranog programa. Sudjelujem u izradi plana i programa folklornog izražavanja i stvaranja u našem Vrtiću. Tijekom ovih godina rada, izlagala sam na mnogim stručnim skupovima te sudjelovala u radu stručno-razvojnog centra Vrtića. U svom radnom vijeku stekla sam zvanje odgojitelja mentora (2013. godine), a potom i odgojitelja-savjetnika (2018. godine).“

IVANA MATOVINA, ANA SINDIČIĆ

Dječji vrtić Bakar, Škrljevo

PRIRODOM DO SRETNOG DJETINJSTVA

SAŽETAK

Djeca imaju prirodnu, urođenu potrebu za kretanjem koju treba zadovoljiti, ali njima je potrebno i rukovoditi, odnosno organizirati kvalitetne uvjete za zadovoljavanje tih potreba kod predškolskog djeteta. Tijekom djetinjstva stvaraju se navike koje će se vjerojatno zadržati i tijekom cijelog života, s toga je kod djece potrebno razvijati naviku odlaska u prirodu, ali njegovati potrebu tijela za kretanjem. Ubrzanim modernim načinom života djeca postaju zakinuta za iskustva u prirodi koja imaju brojne dobrobiti za njihov razvoj. Djeca koja provode više vremena u igri na otvorenom imaju bolje razvijenu koordinaciju tijela, pažnju i koncentraciju, ukupnu otpornost organizma, unapređuju međusobnu komunikaciju, usvajaju znanja o prirodi, snalaženje u njoj, ali se i smanjuju stres i anksioznosti. Mnogi veliki mislioci kao Aristotel, Rousseau i Owen dokazivali su veze između fizičkog, umnog i moralnog odgoja dok se briga za zdravlje djece i njihov normalan psihofizički razvoj odavno smatrala jednom od najvažnijih zadataka u odgoju i obrazovanju djeteta predškolske dobi. Stoga, odgajatelji Dječjeg vrtića Škrljevo u svoj plan i program uvrštavaju i organiziraju aktivnosti s kretanjem u prirodi za cijele obitelji u vrijeme vikenda. U radu će se prikazati prikaz dobre prakse kroz šetnje, planinarenja i organizirane sportske utrke obitelji polaznika dječjeg vrtića Bakar te dobrobiti koje su proizašle iz navedenih aktivnosti.

KLJUČNE RIJEČI: dječji razvoj, dobrobiti, obitelj, predškolsko dijete, priroda

Svako dijete voli biti u pokretu. Djeca su rođena sa željom za tjelesnom aktivnošću.

Trčanje, skakanje, plesanje, igranje, fizičke su aktivnosti kojima se djeca izražavaju, istražuju i razvijaju svoje motoričke sposobnosti. Fizičku aktivnost potrebno je poticati s obzirom na prirodne želje djeteta za kretanjem. Odrasle osobe, roditelji i odgajatelji, moraju svakodnevno njegovati potrebu za kretanjem u pozitivnom i suradničkom okruženju. Samo takvo pozitivno okruženje i iskustvo, dodatno će pojačati njihovu želju za kretanjem.

„Ako naučimo djecu da je kretanje važno, otvorit će im se mnoga vrata za razne mogućnosti u životu. No još važnije, djeca će uživati u kretanju i u onome što ono znači za njihov mentalni, fizički ili društveni razvoj.“ (Virgilio, 2009). Iz toga možemo istaknuti neke od zadataka psihofizičkog odgoja kao što su osiguravanje povoljnih uvjeta za pravilan razvoj, ali i učvršćivanje dječjeg razvoja. Redovita sportska aktivnost osmišljena i provedena u suglasju sa sposobnostima i potrebama pojedinca u svakoj životnoj dobi, iznimno pozitivno utječe na njegov biološki i psihosocijalni razvoj (Milanović, 2010). Djetetu je potrebno jačati organizam kroz prirodne čimbenike kao što su zrak, voda i tjelesne aktivnosti koje se mogu izvoditi u obliku pokretnih igara, općih pripremnih vježbi, jutarnjeg razgibavanja ili u šetnjama. Utjecaj tjelesnog vježbanja ovisi o brojnim čimbenicima. Čimbenike možemo podijeliti na unutrašnje ili subjektivne i vanjske ili objektivne. Unutrašnji čimbenici proizlaze iz značajki sudionika u procesu tjelesnog vježbanja, dok vanjski čimbenici ovise o okruženju u kojem se vježba. Iz toga razloga tjelesno vježbanje ne utječe podjednako na sve sudionike u procesu vježbanja i što ista vježba u različitim situacijama utječe različito na istog pojedinca.

Kineziološka aktivnost je najvažnija u ranoj fazi života kada se može utjecati na tjelesni razvoj, ali i na stvaranje navika zdravoga života.

Tjelesno kretanje temeljna je aktivnost u razvoju djeteta i prva karika u općem sustavu poticanja rasta i razvoja, a kao takve ključne su u toj dobi. Dijete predškolske dobi kreće se veći dio dana, što mu je i potrebno za njegov rast i razvoj. U toj se dobi događaju brojne promjene u organizmu djeteta, razvijaju se koštano- vezivni i živčano-mišićni sustav. Kretanje utječe i na pojačan rad organa za disanje (Pejčić, 2001.). Tjelesno i zdravstveno odgojno - obrazovno područje jedno je od odgojnih područja čiji je

temeljni cilj skladan razvoj psihosomatskih karakteristika. Odgajatelji mogu integrirati odgojno-obrazovna područja, no to zahtjeva stalno usavršavanje. Kako bi primijenjeni sadržaj bio učinkovit bitna je stručnost i poznavanje osnovne zakonitosti kineziologije.

Uvođenjem djece predškolske dobi u sustav redovnog i organiziranog sudjelovanja u sportskim aktivnostima, kod djece se razvijaju osnovni principi i vještine koje su neophodne za implementaciju i održavanje optimalnih kondicijskih sposobnosti za zdrav život.

Kako kroz život stječemo nova iskustva tako se neke veze između neurona osnažuju, a neke slabe i nestaju. Neuronski putevi koji se češće koriste stvaraju čvršće veze, a oni koji se koriste jako rijetko ili se uopće ne koriste odumiru. Stoga tijekom djetinjstva, bez obzira na činjenicu da je broj živčanih stanica već određen, plastičnost mozga omogućuje značajan daljnji razvitak mozga i stjecanje niza složenih osobina kojima se služimo tijekom života. Podražajima iz okoline dolazi do promjena na mozgu tj. do razvoja mozga, što navodi na zaključak da mozak zadržava plastičnost tijekom cijelog života. (Čizmić, 2018.) Za djecu predškolske dobi šetnje su nezaobilazni dio odgojno obrazovnog rada. Šetnje mogu imati različite svrhe, pa tako djeca mogu promotriti ono što se u vrtiću govorilo, slušalo i spoznalo.

Ponekad to može biti samo šetnja u obližnji park, borova šuma u okolici vrtića ili igralište. Prema navedenim saznanjima teži i Dječji vrtić Škrljevo u kojem se svakodnevno u odgojno-obrazovni rad uključuju aktivnosti s kretanjem (hodanje stubama, trčanje po uzbrdici i nizbrdici, vježbe za poticanje razvoja gipkosti, ples,...) kako bi se zadovoljila djetetova potreba za kretanje i u skućenoj sredini dječjeg vrtića. Osim svakodnevnih sportskih aktivnosti u vrtiću, odgajateljice su došle na ideju kako aktivirati cijele obitelji polaznika vrtića Škrljevo te su organizirale razna zabavna sportska događanja za obitelji, ali u vrijeme vikenda. Planinarenje koje se održavalo jednom mjesečno (u suradnji s lokalnim planinarskim društvom) u početku nije imalo veliki odaziv, no, s vremenom su roditelji, ali i poneki djedovi i bake, redovito ispitali kada će biti sljedeće druženje kroz kretanje u prirodi. Razmjenom iskustava djece u vrtiću i prepričavanjem događanja koji su se dogodili vikendom, promatranjem fotografija biljaka i prirode, vrhova planina koju smo posjetili, zaintrigiralo je i drugu djecu i njihove roditelje.

Povodom Svjetskog dana zdravlja održana je i velika sportska manifestacija pod nazivom „Tekuć po Primorju“, u gradu Bakru kao sportska manifestacija za osnaživanje obitelji i poticanje na što kvalitetnije provedeno vrijeme. U suradnji s udrugama koje promoviraju zdravi život, ali i Udrugu dijabetičara naglašavalo se promicanje uživanja u utrci, a sva djeca su dobila medalje pri završetku trke. Pri tom se ističe moto: Ako si se zabavio, pobijedio si! Djeca su mogla sama odlučivati u kojoj kategoriji će sa svojim roditeljima sudjelovati te su tako dobila još više samopouzdanja pri izvođenju aktivnosti.

Planiranjem ovih sportskih događanja te njihovim uključivanjem u odgojno-obrazovni proces, usmjerili smo se na bitne osjećaje: biti zdrav, zadovoljan i osjećati se dobro te smo ostvarili osigurane osobne, emocionalne i tjelesne dobrobiti.

Ostale dobrobiti proizašle iz manifestacije su uočavanje važnosti kretanja i bavljenja sportom kao preduvjet za zdravi razvoj obitelji te kvalitetno provođenje slobodnog vremena u prirodi, omogućavanje djeci da nauče vladati sobom kroz pokrete, razvijati spretnost i sigurnost, ali i volju te karakter djeteta. Djeca su imala veliku motivaciju te su nekoliko tjedana pred događaj samoinicijativno vježbali trčanje, donosili su romobile u vrtić iz svojih domova kako bi usavršili i pokazali vještine vršnjacima u vrtiću. Tako su jedni druge poticali na aktivno sudjelovanje na trci.

Kako bi negovali kvalitetan partnerski odnos odgajatelja i roditelja, obiteljima se kroz sportska događanja omogućilo da provedu vrijeme sa svojom djecom u jednom drukčijem kontekstu, da bolje upoznaju svoju djecu, ali i da sudjelovanjem učenje jednih od drugih uz međusobno podržavanje.

Svi dijelovi tijela koji su u funkciji, ukoliko se primjereno koriste i vježbaju radom, dobro se razvijaju, ostaju zdravi, stare sporo, ali ukoliko nisu u uporabi postaju skloni bolesti, zaostaju u rastu i brzo stare. Hipokrat (cca 460-377 prije Krista)

Literatura

- Čizmić, I., (2018). Plastičnost mozga i kritična razdoblja-implikacije na učenje stranog jezika, Stručni rad. *Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku*, No. 1-2/2018, 2018.
- Ivanković, A., (1982). *Tjelesni odgoj djece predškolske dobi*. Zagreb: Školska knjiga, 1982.
- Milanović, D., (2010). *Teorija i metodika treninga-Primijenjena kineziologija u sportu*. Zagreb: Stega tisak d.o.o.
- MZOS (2014) *Nacionalni okvirni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Zagreb: MZOS
- Pejčić, A., (2005). *Kineziološke aktivnosti za djecu predškolske i rane školske dobi*. Rijeka: Visoka učiteljska škola
- Virgilio, S.J., (2009). *Aktivan početak za zdrave klince*, Pušćine: Ostvarenje

ŽIVOTOPIS

IVANA MATOVINA

Rođena sam 10. ožujka 1988. godine u Rijeci. Radim deset godina kao odgajatelj predškolske djece u dječjem vrtiću Bakar (područni vrtić Škrljevo). Zvanje odgajatelja predškolske dobi stekla sam na Učiteljskom fakultetu u Rijeci, kao i zvanje magistre ranog i predškolskog odgoja, također pri Učiteljskom fakultetu u Rijeci, kao student prve generacije magistri ranog i predškolskog odgoja u Republici Hrvatskoj. Provodila sam nekoliko godina program za rano učenje engleskog jezika kod predškolske djece za školu stranih jezika u Rijeci te posjedujem TKT, međunarodno priznatu kvalifikaciju za podučavanje jezika.

ŽIVOTOPIS

ANA SINDIČIĆ

Rođena sam 3. travnja 1987. godine u Rijeci. Zvanje odgajatelj predškolske djece stekla sam na Učiteljskom fakultetu u Rijeci, a nekoliko godina kasnije i zvanje magistre ranog i predškolskog odgoja, također na Učiteljskom fakultetu u Rijeci. Deset godina radim kao odgajateljica djece rane i predškolske dobi u dječjem vrtiću Bakar. Pripravnički staž završila sam u dječjem vrtiću Rijeka netom prije zaposlenja na današnjem radnom mjestu.

Voditeljica sam radionica za roditelje „Rastimo zajedno“ koje se provode u našem vrtiću, a s obzirom na epidemiju ove se godine radionica provela online. Aktivno sudjelujem na stručnim skupovima kao predavač te pišem radove za časopise pedagoške tematike, kao i za lokalne novine grada Bakra te dnevne novine u svrhu promocije svog dječjeg vrtića Bakar.

Osim rada u vrtiću redovito provodim i tečajeve mentalne aritmetike s djecom predškolske dobi koji su veliki izazov. Volim raznolike izazove, motivirana sam za nova znanja i vještine. Vrlo sam aktivna na raznim poljima, vezanima za odgoj i obrazovanje.

Voditeljica sam radionica za roditelje „Rastimo zajedno“, koje održavamo i u vrijeme epidemije putem online druženja.

Trenutno pohađam Montessori edukaciju za Montessori odgajatelja za dob djece 3-6 godina pri dječjem vrtiću Srčeko u Zagrebu.

Vrlo sam znatiželjne prirode, volim saznati i isprobavati uvijek nešto novo u polju predškolskog odgoja, volim putovati te tako često sudjelujem kao izlagač na stručnim skupovima, a rado i pišem članke za časopise pedagoške tematike. U slobodno vrijeme volim boraviti u prirodi te šetati i planinariti u sklopu planinarskog društva iz Rijeke

Na natječaju za izradu likovnih radova djece starije predškolske dobi, kao mentor, nagrađena sam priznanjem za 2. mjesto po odabiru Županijskog razrednog povjerenstva, na temu katastrofa i snaga sustava civilne zaštite, 2019.godine. Iste sam godine, kao voditelj i autor projekta, dobila nagradu za projekt „Zelena na najjače“ koji je sufinancirala INA.

Organizirala sam sportsku manifestaciju „Tekuć po Primorju“ za djecu i roditelje naših vrtića te za sve obitelji iz lokalne zajednice. S obzirom na afinitete prema sportskim aktivnostima, prošle sam godine završila program cjeloživotnog obrazovanja za voditelja kinezioloških aktivnosti djece rane i predškolske dobi na Učiteljskom fakultetu u Rijeci.

IRENA BRAJKOVIĆ

Dječji vrtić Mali svijet, Pula

NIKOL ŠKALEC

Dječji vrtić Medulin, Medulin

IZAZOVI U ODGOJU DIGITALNIH UROĐENIKA

SAŽETAK

Godinama se već govori o sve većoj upotrebi elektroničkih medija – pametnih telefona, računala, digitalnih asistenata, satelitskih navigacija u svakodnevnom životu nas odraslih pa tako i djece. Kako njihova upotreba utječe na djecu, čiji je mozak sa svim njegovim funkcijama još u razvoju? Odvlači li to djeci pažnju, troši energiju i sprječava li usmjeravanje njihove pažnje na drugo što se oko njih događa? Zamijećen je sve veći trend izmicanja istinskih međuljudskih odnosa na digitalni kontakt što kod djece dovodi do smanjenog razvoja moždanih struktura uključenih u socijalnim interakcijama. Kupnja nasilnih igara ili dozvoljavanje da se iste igraju na tabletima/pametnim telefonima dovodi do sve veće spremnosti na nasilje, otupljenosti spram realnog nasilja, smanjene vjerojatnosti za obrazovanjem i u konačnici društvenoj izoliranosti danas djeteta, sutra odraslog čovjeka. Ove su samo neke od tvrdnji koja su nas potaknule na istraživanje situacije na domaćem terenu. Među recentnijim istraživanjima na tu temu je Prvo nacionalno istraživanje o predškolskoj djeci pred malim ekranima koje je provela Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba u suradnji s Hrabrim telefonom (2017), te je navedeno istraživanje bilo uporište za provođenje ankete za roditelje o „Navikama uporabe medija i tehnologije kod djece predškolske dobi“ (Brajković, Škalec, 2020). Anketa je provedena na uzorku od 332 roditelja/skrbnika djece koja pohađaju DV „Mali svijet“ i DV Medulin. U prvom dijelu ćemo kroz predavanje predstaviti rezultate anketiranja roditelja djece predškolske dobi s područja Dječjeg vrtića Medulin i Dječjeg vrtića Mali svijet te ih usporediti sa istraživanjima i trendovima u društvu. Obzirom kako se navike (one dobre i manje dobre) stvaraju od dječje dobi, želja nam je u drugom dijelu izlaganja, kod sudionika osvijestiti pozitivne i negativne učinke digitalizacije ranog djetinjstva. U završnom dijelu izlaganja nudimo smjernice za odgoj djece generacije digitalnih urođenika. Umjesto ograničavanja korištenja digitalnih medija za djecu je najveća korist pažljivije i podržavajuće posredovanje roditelja i odgojitelja na putu digitalizacije. Najpozitivniji utjecaj ima zlatna sredina korištenja medija, ni premalo (dovodi do izoliranosti djeteta) ni previše (stvara ovisnost).

KLJUČNE RIJEČI: dječji razvoj, dobrobiti, obitelj, predškolsko dijete, priroda

The graphic features several logos at the top: 'edulist ONLINE' with a leaf icon, 'Medulin DJEČJI VRTIĆ' with a blue horse logo, and 'DV Mali Svijet' with a globe icon. A small video inset shows a woman speaking. The central image shows children playing with blocks and a sign that reads 'pred mojim očima rasteš Konferencija'. The date '21. - 23.10.2021.' is at the bottom. On the right, there is a vertical strip of green icons representing various digital and social media concepts like 'lol', 'CHAT', a camera, and a phone.

Brze promjene na području tehnologije iz dana u dan su sve mnogobrojnije te utječu na naš način života, odgoj djece, međusobne odnose, način komunikacije i izvršavanje poslovnih zadataka. Od trenutka kada dijete dođe na svijet, ono postaje dijelom stalne digitalne komunikacije i povezanosti: od načina na koji prima medicinske usluge do roditeljske objave slika djetetovih prvih dragocjenih trenutaka na Internet. Pitamo se, gdje je tu djetetovo pravo na privatnost i izražavanje? Možemo zaključiti kako su današnja predškolska djeca okružena ekranima koji im nude različite sadržaje što im postaje zanimljivije od bilo koje didaktičke ili društvene igre. Iz tog se razloga za djecu današnjice koristi naziv tzv. Glow kids - Djeca s licima koja sjaje (Kardaras, 2016). Takvu djecu izloženu blještećim ekranima možemo vidjeti posvuda: u parkovima, na igralištima, u raznim čekaonicama, u hodnicima škola, restoranima, i raznim drugim mjestima. Informacijsko-komunikacijske tehnologije promijenile su način na koji djeca oblikuju i održavaju svoja prijateljstva, omogućavajući im gotovo neprekidan kontakt sa svojim vršnjacima. Također su transformirale načine na koje djeca koriste slobodno vrijeme, omogućavajući im neprekidan pristup videima i izuzetno impresivnim igrama. Zamijećen je sve veći trend izmicanja istinskih međuljudskih odnosa na digitalni kontakt što kod djece dovodi do smanjenog razvoja moždanih struktura uključenih u socijalnim interakcijama (Spitzer, 2018.).

Kako digitalna tehnologija utječe na našu djecu?

Kako ta izloženost djece utječe na njihov razvoj još uvijek zasigurno ne znamo, odgovor ćemo dobiti u budućnosti nakon provedenih istraživanja na generacijama djece i nastalim promjenama u psihomotornom i tjelesnom području koja se kod njih događaju (Greenfield, 2018.). Prva istraživanja o utjecaju medija na dijete pojavljuju se u šezdesetim godinama prošlog stoljeća, odnosno s masovnim ulaskom televizora u kućanstva diljem svijeta. Već u prvim istraživanjima znanstvenik Eron (1982) pronalazi povezanost između TV sadržaja i preferencije nezdrave hrane, također dolazi do spoznaje da djeca koja su češće izložena agresivnim sadržajima i sama manifestiraju takav oblik ponašanja, ističući pritom važnost roditeljskog utjecaja.

Pozitivnih učinaka ima, ali kod djece starije od dvije godine, kao što su: razvoj vještina učenja i mišljenja; razvoj

jezičnih vještina; bolja spremnost za školu; bolja dostupnost informacija i trenutna povezanost sa cijelim svijetom; komunikatori za djecu s posebnim potrebama (AAP, 2016.).

Od *negativnih učinaka* možemo istaknuti: pretilost; teškoće spavanja; usporeno usvajanje jezika; teškoće pažnje; poticanje na agresivno ponašanje; stvaranje ovisnosti; depresija; smanjenje vremena za druge aktivnosti (AAP, 2016.).

Rizici digitalizacije

Digitalna tehnologija predstavlja značajne rizike za sigurnost djeteta, za djetetovu privatnost i dobrobit, povećavajući rizik od prijetnji i štete. Prema Djeca u digitalnom svijetu (UNICEF, 2017.) te rizike možemo podijeliti na rizike sadržaja, pri čemu je dijete izloženo neželjenom i neprikladnom sadržaju (seksualne i nasilne slike; internetske stranice koje promiču nezdrava ili opasna ponašanja); rizike kontakta: kada dijete sudjeluje u rizičnoj komunikaciji, primjerice s odraslom osobom koja traži neprikladan odnos; rizike ponašanja: dijete se ponaša na određeni način koji doprinosi nastanku rizičnog sadržaja ili odnosa. Ovo može uključivati djecu koja negativno pišu o drugoj djeci ili stvaraju materijale pune mržnje prema drugoj djeci, potičući rasizam, ili objavljivanje i dijeljenje neprikladnog sadržaja o drugoj osobi.

Anketa o "Navikama uporabe medija i tehnologije kod djece predškolske dobi"

Među recentnijim istraživanjima o utjecaju medija na razvoj djeteta predškolske dobi je Prvo nacionalno istraživanje o predškolskoj djeci pred malim ekranima koje je provela Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba u suradnji s Hrabrim telefonom (Buljan Flander, 2018.) te je navedeno istraživanje bilo uporište za provođenje ankete za roditelje o „Navikama uporabe medija i tehnologije kod djece predškolske dobi“ (Brajković, Škalec, 2020). Anketa je provedena na uzorku od 332 roditelja/skrbnika djece koja pohađaju DV „Mali svijet“ i DV Medulin. Dob djece koja su zahvaćena ovom anketom je u rasponu od 2. do 7. godine života. Prema spolu, anketom je obuhvaćeno 46% djevojčica i 54% dječaka. Anketu smo podijelili u pet područja interesa: televizija, pametni telefon/tablet/računalo, igraće konzole, prisutnost multimedijских uređaja, stavovi roditelja. Iz rezultata je vidljivo da 99% djece u

predškolskoj dobi gleda televiziju. Samostalno bira programe 30% predškolske djece. Pametni telefon/tablet/računalo zastupljeni su u odgoju djeteta već vrlo rano, pa tako dolazimo do rezultata da se 98% djece predškolske dobi služi pametnim telefonom, od čega 59% djece se istim samostalno koristi. Neočekivan je rezultat da čak 17% djece predškolske dobi ima vlastiti pametni telefon/tablet! Ukoliko tome pridodamo da 43% od ukupnog uzorka isti koristi bez postavljenih ograničenja što iz razloga jer roditelj za to ne vidi potrebu, što iz razloga jer roditelj smatra da je dijete premaleno pa mu ograničenja još uvijek nisu potrebna; dolazimo do zaključka da je 4 od 10 djece nezaštićeno pred rizikom sadržaja i kontakta. Igraće konzole su zastupljene tek u 16% uzorka, te iste češće koriste dječaci.

Prisutnost multimedijских uređaja u djetetovoj sobi je u svega 9% uzorka, gdje je najzastupljenija televizija. 13% roditelja koristi neki od multimedijских uređaja kako bi uspavali ili nahranili dijete, te im u tome u najvećoj mjeri pomažu mobitel, televizija i tablet. Prema dobivenim rezultatima svega 8% djece reagira burno kod oduzimanja željenog multimedijskog uređaja. Je li to uistinu tako, ili je taj rezultat želja roditelja da reakciju svog djeteta prikaže u boljem svijetlu pitanje je na koje još uvijek nemamo odgovor.

Što mi odrasli možemo učiniti? Pretvoriti tehnologiju kao saveznika u roditeljstvu!

Više pozornosti treba posvetiti sadržajima (birati što i koliko gledaju) te ograničiti vrijeme pred ekranom u odnosu na druge aktivnosti (Alper, 2014.). Također, uvesti tzv. zone bez ekrana u vrijeme konzumacije obroka, prije spavanja i za vrijeme igre. Dobrobit za cijelu obitelj, druženje i zajedništvo je uvođenje obiteljskog dana bez ekrana. Jedno od zlatnih pravila je ugasiti televizor i druge uređaje kada ih ne koristite. Izbjegavajte korištenje ekrana u svrhu umirivanja i okupiranja djeteta. Djecu treba zaštititi od štetnih sadržaja, zaštititi njihovu privatnost i identitet te ih podučavati digitalnoj pismenosti, učenju empatije i tolerancije (AAP, 2016.).

Umjesto ograničavanja korištenja digitalnih medija za djecu je najveća korist pažljivije i podržavajuće posredovanje roditelja i odgojitelja na putu digitalizacije. Najpozitivniji utjecaj ima zlatna sredina korištenja medija, ni premalo (dovodi do izoliranosti djeteta) ni previše (stvora ovisnost). Digitalno upravljanje je digitalna

odgovornost svih nas odraslih. I zato za kraj:

"Nemojte brinuti jer vas djeca nikad ne slušaju, brinite jer vas uvijek gledaju. (Robert Fulghum)

Literatura:

- AAP COUNCIL ON COMMUNICATIONS AND MEDIA. (2016). Media and Young Minds. *Pediatrics*, 138(5), e20162591.
- Alper, M. (2014). John D. and Catherine T. MacArthur: Foundation Reports on Digital Media and Learning: *Digital Youth with Disabilities*. Cambridge, US: The MIT Press.
- Buljan, Flander, G. (2018). *Znanost i umjetnost odgoja*. Sveta Nedelja: Naklada Geromar.
- Eron, L. D. (1982). Parent-child interaction, television violence, and aggression of children. *American Psychologist*, 37(2), 197.
- Greenfield, S. (2018). *Promjene uma. Kako digitalne tehnologije utječu na naš mozak*. Zagreb: Školska knjiga.
- Kardaras, N. (2016.). *Glow kids: How screen addiction is hijacking our kids – and how to break the trance*. St. Martin's Griffin.
- Roje, Đ. M., Flander, B.G., Bagarić, S.E. (2020). Mala djeca pred malim ekranima: Hrvatska u odnosu na Europu i svijet. *Napredak*, 161 (1-2), 45-61.
- Spitzer, M. (2018). *Digitalna demencija. Kako mi i naša djeca silazimo s uma*. Zagreb: Ljevak.
- URL1: UNICEF, The State of the World's Children 2017. CHILDREN IN A DIGITAL WORLD <<https://sites.unicef.org/sowc2017/>>. Pristupljeno 17. lipnja 2021.

ŽIVOTOPIS

IRENA BRAJKOVIĆ

Rođena sam 27.11.1976. godine u Puli, gdje sam završila osnovnu i srednju školu. Nakon toga upisujem Filozofski fakultet u Ljubljani, gdje 2000-te stječem zvanje diplomirane psihologinje.

Prva radna iskustva bila su kao stručni suradnik psiholog u OŠ Monte Zaro te profesor psihologije u Školi za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu Pula. 2004. zaposlila sam se u predškolskoj ustanovi Dječji vrtić Pula na poslovima obogaćivanja redovnog programa u radu s potencijalno darovitom djecom. Kao stručni suradnik radim u tom vrtiću do 2016. godine kada dolazi do razdvajanja ustanove u dva vrtića te prelazim u DV "Mali svijet."

Sudjelujem u raznim projektima te se rado odazivam obilježavanju manifestacija i događaja koja promiču dječja prava, darovitost i kreativnost.

Često provodim predavanja i radionice na gradskoj razini u sklopu Tjedna psihologije kako bi saznanja iz suvremene psihologije i razvojne psihologije bila dostupna široj javnosti.

Članica sam Hrvatske psihološke komore i Društva psihologa Istre.

ŽIVOTOPIS

NIKOL ŠKALEC

Rođena sam 8.11.1989. godine u Puli, gdje sam završila osnovnu (Osnovna škola Vidikovac) i srednju školu (Gimnazija Pula, opći smjer). Po završetku srednje škole upisujem predpreddiplomski studij psihologije u Trstu te 2011. godine stječem zvanje prvostupnika psihologije.

Iste godine upisujem diplomski studij psihologije u Trstu i 2013. godine stječem zvanje magistra psihologije. U Dječjem domu Ruža Petrović 2014. godine zasnivam radni odnos kao pripravnik psiholog. Po okončanju pripravničkog staža, položila sam stručni ispit pri Ministarstvu socijalne politike i mladih.

Od 2015. do 2019. godine radim kao odgojitelj u Dječjem domu Ruža Petrović. Od rujna 2019. godine do danas radim kao stručni suradnik psiholog u Dječjem vrtiću Medulin, gdje sam po okončanja pripravničkog staža položila stručni ispit pri Ministarstvu znanosti i obrazovanja. Kao stručni suradnik organiziram i provodim razne oblike savjetodavno-suportivnog rada s roditeljima.

Kontinuirano sudjelujem na manifestacijama s ciljem promicanja i prijenosa suvremenih spoznaja s područja psihologije, posebno onih iz domene razvojne psihologije.

Članica sam Hrvatske psihološke komore i Društva psihologa Istre. Od 2019. godine volonterka sam u Dječjem domu Ruža Petrović.

VANJA ŠUŠKO

Dječji vrtić Sunčana, Zagreb

INTEGRACIJA ELEMENATA PLESNE UMJETNOSTI U SVAKODNEVNE AKTIVNOSTI DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

SAŽETAK

Suvremeni stil života koji sa sobom nosi sveprisutnost i dostupnost elektroničkih medija kod djece predškolske dobi dovodi do povećanja pretilosti uslijed loših životnih navika. Svakodnevna tjelovježba i poticanje zdravih navika dovodi do smanjenja postotka pretilih djece. Uvođenjem elemenata plesne umjetnosti, samoj tjelesnoj aktivnosti dodajemo novu dimenziju gdje djeca imaju višestruku dobit jer osim samog tjelesnog vježbanja, u mogućnosti su kreativno se izraziti kroz pokret te ujedno osloboditi eventualne napetosti. Na ovaj način, pomno osmišljenim aktivnostima, utječemo ne samo na djetetovo fizičko, već i mentalno zdravlje. Pokret i ples moguće je integrirati u sva područja odgojno-obrazovnog procesa. Cilj ovog rada je upoznavanje odgojno – obrazovnih djelatnika i roditelja djece s općim odrednicama plesne umjetnosti i mogućnostima integracije iste u svakodnevne aktivnosti u dječjem vrtiću. Rezultati pokazuju veliku zainteresiranost i uključenost djece u aktivnosti, bez obzira na spol i dob. Odgojno-obrazovni sadržaji usvojeni na ovaj način pridonose kod djeteta boljem razumijevanju vlastitog odrastanja te odnosa s drugim čimbenicima koji na direktan ili indirektan način djeluju na njegov rast i razvoj te odgojitelju daju bolji uvid u karakteristike pojedinog djeteta, kao i u dinamiku odgojno-obrazovne skupine. Planiranjem akcija za dobrobit pojedinog djeteta ili skupine na osnovu pomne analize promatranog procesa i prikupljenih podataka, unapređuje se kvaliteta odgojno-obrazovnog procesa. Spoznaje o mogućnostima integracije plesne umjetnosti u svakodnevne aktivnosti u dječjem vrtiću mogu pomoći odgojiteljima kako bi unaprijedili kvalitetu svog rada, a roditeljima kako bi bolje razumjeli aktivnosti i zadaće dječjeg vrtića.

KLJUČNE RIJEČI: kvaliteta, odgojitelji, pokret i ples, roditelji, tjelesno vježbanje

Uvod

Digitalno doba sa sobom je donijelo niz pozitivnih, ali i negativnih utjecaja na život ljudi. Djeca su sve više okružena digitalnim sadržajima, što je pridonijelo povećanju stope pretilosti kod odraslih i djece. Organizacija WHO upozorava na činjenicu da se svjetska pretilost gotovo utrostručila od 1975. godine do danas te da većina svjetske populacije živi u zemljama gdje su prekomjerna tjelesna težina i pretilost veći smrtni uzrok nego pothranjenost (WHO, 2018). Najnovija istraživanja prof.dr.sc. Musić Milanović (HZJZ, 2021) vezana uz pretilost kod djece pokazuju da 35% djece u Hrvatskoj, u dobi od 8-9 godina, ima prekomjernu tjelesnu masu i debljinu. Problem je vidljiv u činjenici da samo 14% roditelja od 35% djece identificirane kao djece s problemom prekomjerne tjelesne mase i debljine smatra da je njihovo dijete u toj skupini. Primijećen je i problem u manjku kretanja djece te samoj prehrani koja često uključuje konzumiranje zaslađenih sokova te manjak konzumiranja voća i povrća.

Nastavno na ranije navedeno, ne treba zanemariti činjenicu da od samog rođenja djeca imaju potrebu za kretanjem, a kada se uznemire, najlakše se umiruju uz zvukove glazbe ili pjevušenje majke ili bliske osobe. Upravo zbog ovih bioloških karakteristika novorođenčadi, može se zaključiti da su pokret i glazba vrlo bliski djeci te ona zahvaljujući njima vrlo brzo uče i usvajaju znanja. Jedna od čestih zabluda s kojom se susrećemo je ta da su učenje i kreativno mišljenje besttjelesni procesi, no na neutemeljenost takvog razmišljanja ukazuje činjenica da se neuroni s najvećim brojem veza (oko 300,000) nalaze u malom mozgu koji je zadužen za kretanje, što ukazuje na to da je za učenje, osim iskustva, vrlo važno i kretanje (Jensen, 2005).

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) spominje kreativnost kao jednu od vrijednosti koja podrazumijeva razvoj djeteta u inovativnu i inicijativnu osobu. Kreativnost tijekom odgojno-obrazovnog procesa treba njegovati i poticati kod svakog djeteta individualno nudeći mu različite oblike izražavanja i stvaranja.

Pokret i ples

Plesno-umjetničko obrazovanje je usmjereno na dijete, ono je u centru. Pristup djetetu je humanistički. Poštuju se njegova prava i individualnost, njegove tjelesne i glazbene

moćnosti te se na taj način utječe na stvaranje pozitivne slike o sebi kroz fizičko, psihičko i socijalno ja. Pritom se također potiče razvoj empatije i asertivnost kod djece. Potreba za kretanjem, ritmom, pokretom, igrom te za izražavanjem imanentna je svakom djetetu. Ono kroz pokret i ples može zadovoljiti gotovo sve svoje potrebe o kojima govori William Glasser (Bogadi, 2020) – potrebu za pripadanjem, moći i samopoštovanjem, slobodom te zabavom. Kreativna pokretno - ritmička igra također utječe na tjelesni, intelektualni i socio-emocionalni razvoj djeteta. Posebno interesantno je da u ovom tipu aktivnosti nije bitna estetika pokreta, već sama komunikacija koja se odvija pokretom (Joyce, 1980). Pojmovi „krivo“ i „točno“ u ovom tipu umjetničko-tjelesnih aktivnosti ne postoje.

Ples i pokret su važni oblici neverbalne komunikacije. Promatrajući na koji način se dijete izražava plesom i pokretom (dinamika pokreta, prostorni put, vrijeme; prostorne razine..), možemo prepoznati ono što nam dijete ne može verbalno iskazati. Potičući dijete da kroz pokret izrazi svoja emocionalna stanja, ujedno indirektno djelujemo na stvaranje pozitivnih osjećaja u njegovom tijelu i, sukladno tome, na razvoj pozitivne slike o sebi. Cilj poticanja izražavanja kreativnim pokretom je da djeca prepoznaju vlastite osjećaje i nauče ih izražavati jer se na taj način sprječava stvaranje blokada u tijelu, a potisnuti osjećaji se izražavaju na socijalno prihvatljiv način. Pokretom se oslobađamo napetosti koja nastaje susprezanjem emocija, a u interakciji s drugima naša se energija transformira i donosi nam relaksaciju. Putem kreativnog pokreta i plesa možemo prepoznati grupnu dinamiku i potaknuti djecu na razvijanje homogenosti skupine i kooperativnost unutar iste.

Integrirajući pokret u proces usvajanja novih znanja djeca lakše i prirodnije uče. Njihova motivacija, koncentracija i ušesnost u sadržaje koji im se nude su znatno veći, čemu pridonosi sam zabavan karakter ovog načina učenja koji često uključuje i emocije. Usvajanje znanja pokretom aktivira više senzornih područja te ima visoku motivacijsku vrijednost. Putem pokreta i plesa dijete se lakše otvara svijetu oko sebe, prijemljivije je te naučeno bolje i dugoročnije pamti upravo zbog pozitivne asocijacije koju mu je donijela ljubav i zadovoljstvo samim sobom.

Plesna umjetnost kao dio odgojno-obrazovnog procesa

Pokret i ples mogu se integrirati u sve teme i područja kroz koja prolaze odgojitelji tijekom pedagoške godine. A. Maletić (1983) ističe vrijednost improvizacije kojom počinje kreativna djelatnost. Odgojitelj predlaže djeci određenu temu o kojoj ona imaju određena predznanja, a ta zadana tema je poticaj za „maštanje u pokretu“ (Maletić, 1983: 16). U početku zadatak treba biti što jednostavniji i kratak. Improvizirajući, dijete se na neki način stvaralački zabavlja poznatim pojmovima, podacima i temama koji u samom procesu improvizacije za njega dobivaju novo značenje. Ponavljanjem improviziranog, dolazi do svojevrsnog „sređivanja“ misli i pokreta te se odbacuju suvišni pokreti. Nakon ove faze može se preći u sljedeću fazu stvaralačkog procesa koja može odvesti i do stvaranja koreografija, ukoliko postoji potreba za time. U toj drugoj fazi potrebna je intervencija ostale djece i odgojitelja, odnosno plesnih pedagoga koji pomažu usmjeriti i „očistiti“ pokret od suvišnih kretnji. Odgojitelji mogu djeci ponuditi glazbu kao poticaj za plesne kreativne aktivnosti, a koja treba biti u duhu zadatka. Važnost improvizacije spominje i Mary Joyce (1980) u svojoj knjizi o kreativnom plesu gdje kaže da djeca prvo trebaju istraživati koristeći elemente plesa, a ako ih koriste za vlastiti kreativni izričaj, stvaraju svojevrsnu povezanost između svojeg unutarnjeg svijeta i plesnog jezika.

Svaku aktivnost možemo započeti ili završiti vježbama disanja, gdje treba voditi računa o pravilnom disanju (Srebot, Menih, 2003). Posebnu pažnju treba posvetiti izdahu. Elemente plesne umjetnosti u odgojno-obrazovnom procesu možemo integrirati u aktivnosti početkom dana, na početku nekih drugih osmišljenih aktivnosti (kao uvod u aktivnost), zasebno kao cjelovitu aktivnost, u etapama u vidu projektnog i/ili istraživačkog rada te kao relaksaciju nakon većeg intelektualnog i umnog rada (na kraju neke druge aktivnosti). Ovisno o vrsti aktivnosti, moguće ih je izvoditi u sobi dnevnog boravka, u dvorani ili na otvorenom prostoru. Bogato osjetilno okruženje i veća sloboda izražavanja dovode do složenijih misaonih i kreativnih rješenja.

Za aktivnosti kreativnog plesnog izražavanja poželjno je koristiti (klasičnu) instrumentalnu glazbu ili Orff-ov instrumentarij gdje svirači mogu biti djeca i/ili odgojitelj. Dodatno poznavanje elemenata plesne umjetnosti otvara vrata različitim mogućnostima korištenja istih u neposrednom radu.

Zaključak

Jesmo li na dobrom putu pružajući djeci plesno-glazbeni poticaj za izražavanje, ona će nam pokazati mimikom lica, držanjem i stavom tijela. Vrijedno je spomenuti da se u ovaj tip aktivnosti uključuju sva djeca, bez obzira na spol i dob.

Zadovoljstvo iskazuju unesenošću i zaokupljenošću aktivnosti, uz osmijeh na licu i zadovoljstvo vlastitim uspjehom i stvaralačkim rješenjima. Posebnu vrijednost za djecu donosi rad u paru ili grupi gdje uče uvažavati druge i njihove različitosti te sama činjenica da do kreativnih rješenja situacija u kojima se nalaze dolaze verbalnim, ali i neverbalnim dogovorom. Na ovaj način djeca na najprirodniji način vježbaju, uče o svijetu oko sebe i o samima sebi usvajajući osnovne pojmove iz matematike, fizike, glazbene umjetnosti te prirode i društva, stvarajući pozitivnu sliku o sebi, uz jačanje osjećaja tolerancije, samopouzdanja i samopoštovanja. Ovaj tip aktivnosti odgojitelju daje bolji uvid u karakteristike pojedinog djeteta, kao i u dinamiku odgojno-obrazovne skupine, čime su postignuti preduvjeti za daljnje kvalitetno planiranje i programiranje odgojno-obrazovnog rada prilagođenog svakom djetetu.

Cjeloživotno obrazovanje odgojitelja važna je stavka u predškolskom odgoju i obrazovanju. Odgojitelji, kao i roditelji, svojim zdravim načinom života i pozitivnim pristupom trebaju biti primjer djeci. Uključivanje roditelja u odgojno-obrazovni proces u dječjem vrtiću i građenje partnerskog odnosa na relaciji odgojitelj-roditelj pridonosi kod roditelja boljem razumijevanju aktivnosti i zadaća dječjeg vrtića, a kod djeteta učvršćuje osjećaj pripadnosti i samopouzdanja.

Literatura:

- Bogadi, M. (2020). Osvrt na knjigu; William Glasser: Teorija izbora (2000). *Psychê*. 186-194: Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za psihologiju.
- HZJZ (2021). *Rezultati istraživanja „Europska inicijativa praćenja debljine u djece, Hrvatska 2018./2019. (CroCOSI)“*. <https://www.hzjz.hr/sluzba-promicanje-zdravlja/zagreb-04-ozujka-2021-rezultati-istrazivanja-europska-inicijativa-pracenja-debljine-u-djece-hrvatska-2018-2019-crocosi-voditeljica-istrazivanja-prof-dr-sc-sanja-music-mi/>; Posjećeno 18. lipnja 2021.
- Jensen, E. (2005). *Poučavanje s mozgom na umu*.

Zagreb: Educa.

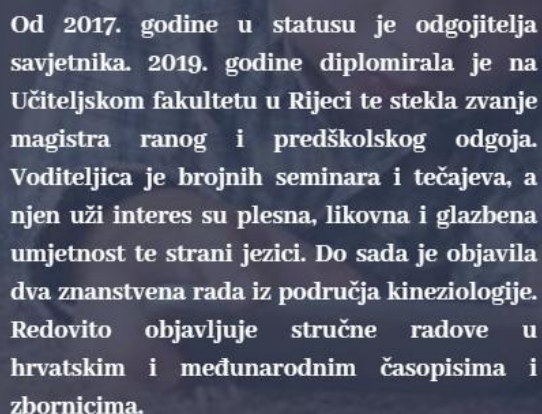
- Joyce, M. (1980). *First Steps in Teaching Creative Dance to Children*. Mountain View, CA: Mayfield Publishing Company.
- Maletić, A. (1983). *Pokret i ples*. Zagreb: Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske.
- Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, Narodne novine, 5/2015.; <https://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf>, Posjećeno 18. lipnja 2021.
- Srebot, R., Menih, K. (2003). *Putovanje u tišinu: Igre i vježbe opuštanja za djecu od 4 do 12 godina*. Lekenik: Ostvarenje.
- WHO (2018). *Obesity and overweight*. <http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight>; Posjećeno 5. prosinca 2018.

ŽIVOTOPIS

VANJA ŠUŠKO

Uz redovno školovanje završila je osnovnu i srednju Školu za ritmiku i ples te stekla zvanje plesač suvremenog plesa 1997. godine. Nakon Srednje škole za ritmiku i ples postaje član baletnog ansambla Gradskog kazališta Komedija te sudjeluje u svim aktualnim mjuziklima i operetama. Nekoliko godina vodila je ritmiku i ples u dječjim vrtićima i osnovnim školama. Na Učiteljskoj akademiji u Zagrebu stekla je zvanje odgojitelj predškolske djece.

U Dječjem vrtiću Maksimir radi kao odgojitelj u skupini s programom ranog učenja talijanskog jezika od 2003. godine te 2020. godine prelazi u Dječji vrtić Sunčana gdje radi u skupini s programom ranog učenja engleskog jezika.

Od 2017. godine u statusu je odgojitelja savjetnika. 2019. godine diplomirala je na Učiteljskom fakultetu u Rijeci te stekla zvanje magistra ranog i predškolskog odgoja. Voditeljica je brojnih seminara i tečajeva, a njen uži interes su plesna, likovna i glazbena umjetnost te strani jezici. Do sada je objavila dva znanstvena rada iz područja kineziologije. Redovito objavljuje stručne radove u hrvatskim i međunarodnim časopisima i zbornicima.

PETRA GOTAL

Dječji vrtić Lojtrica, Velika Gorica

IZAZOVI SUVREMENOG RODITELJSTVA - PODRŠKA I POMOĆ

SAŽETAK

Danas, više nego ikad, suvremene obitelji nalaze se pred brojnim odgojnim izazovima i visokim očekivanjima. U skladu s tim brojna istraživanja potvrđuju potrebu za dodatnom, stručnom i profesionalnom podrškom u odgoju djece od najranije dobi. Programi podrške roditeljstvu stoga, imaju značajnu ulogu u osnaživanju roditelja i razvoju roditeljskih kompetencija, a pohađanjem takvih programa povećava se vjerojatnost da će se roditelji odnositi prema djetetu na način koji podupire djetetov optimalni psihosocijalni razvoj (Trivette i Dunst, 2005.). Roditelji su ti koji imaju primarnu odgovornost za razvoj djeteta, u skladu s njegovim najboljim interesom, a Konvencijom UN-a o pravima djeteta utvrđeno je i pravo djeteta da njegovi roditelji dobiju odgovarajuću pomoć države u ispunjavanju svojih roditeljskih odgovornosti (Pećnik, 2003). U radu je prikazan primjer provođenja programa podrške roditeljstvu „Rastimo zajedno“ u Dječjem vrtiću Lojtrica. Program se provodio u ciklusu od 11 radionica, od listopada 2019. do siječnja 2020. godine. U programu je sudjelovalo 14 roditelja. Rad grupe praćen je metodom promatranja uz sudjelovanje kroz čitav ciklus. Cilj je ovog istraživanja bio utvrditi u kojim područjima odgoja je roditeljima najpotrebnija podrška, koje kompetencije su razvijali pohađajući program i kakav je sveukupni utjecaj programa na stavove roditelja o pojedinim segmentima odgoja. Rezultati istraživanja pokazuju da je, po završetku programa, većina roditelja stekla korisna znanja i vještine za odgoj djece. Tematska područja koja navode kao najkorisnija u razvoju vlastitih roditeljskih kompetencija su: postavljanje granica, rješavanje sukoba s djecom, dijete i mediji, komunikacija s djecom i roditeljske odgovornosti. Jedan od značajnijih nalaza ovog istraživanja svakako je i potreba roditelja za kontinuiranom podrškom u obliku sličnih radionica i predavanja

KLJUČNE RIJEČI: izazovi, kompetencije, program podrške, roditeljstvo

The image shows a presentation slide with a dark purple background. At the top left, there are two logos: 'Lojtrica' with a colorful, stylized font and 'eduList ONLINE' with a leaf icon. The main title 'IZAZOVI SUVREMENOG RODITELJSTVA' is written in large, white, bold, sans-serif capital letters. Below the title, the author's name 'Petra Gotal, mag. praesc. educ.' is written in a smaller, pink font. In the bottom right corner, there is a small video inset showing a woman with dark hair, wearing a light blue top, speaking. The entire slide is framed by a thin white border.

Društvene promjene imaju snažan utjecaj na suvremeno roditeljstvo, obilježavaju kontekst u kojem se ono odvija i pred roditelje stavljaju nove izazove. Brojni pritisci poput poslodavca (dulje radno vrijeme, nesigurnost posla), obitelji (sve više jednoroditeljskih obitelji te obitelji s djecom iz različitih brakova i veza) te vlastitih očekivanja i uvjerenja čine roditeljsku ulogu zahtjevnijom nego prije (Pećnik i Starc, 2010). Samim time ispunjavanje roditeljskih odgovornosti pravi je izazov. Ponašanje roditelja utječe na razvoj djeteta već od trenutka njegova začeca i bitno određuje kvalitetu njihova odnosa. Emocionalna podrška, ljubav, brižnost, vođenje, usmjeravanje, kvalitetna komunikacija, podržavanje autonomije i uvažavanje djeteta, sve su to ključni elementi obiteljskog okruženja koji doprinose djetetovom optimalnom razvoju i učenju. Dobrobit djeteta određena je kako društvenim kontekstom tako i obiteljskim okruženjem, što posebno ističe važnost podrške obitelji i roditeljstvu (Dobrotić i Pećnik, 2015). Prema Daly (2013) podrška roditeljstvu je skup usluga čiji je cilj djelovati na roditeljsko ponašanje i povećanje njihovih kompetencija pomoću raznih resursa. Podrška roditeljstvu primarno je fokusirana na roditelje i njegovu interakciju s djetetom (Daly i sur., 2015).

Svrha podrške roditeljstvu jest jačanje i razvoj roditeljskih sposobnosti za pružanje optimalnih uvjeta razvoja djetetovog potencijala, odgovaranja na djetetove razvojne potrebe i omogućavanje njegovih prava (Moran, 2004).

Javne politike i društvo u cjelini sve više prepoznaju važnost poticajnog roditeljskog okruženja te kvalitetne roditeljske interakcije s djetetom kao čimbenika koji doprinose njegovoj dobrobiti (Pećnik i Dobrotić, 2019). Programi podrške roditeljstvu stoga, imaju značajnu ulogu u osnaživanju roditelja i razvoju roditeljskih kompetencija, a pohađanjem takvih programa povećava se vjerojatnost da će se roditelji odnositi prema djetetu na način koji podupire djetetov optimalni psihosocijalni razvoj (Trivette i Dunst, 2005). Roditelji su ti koji imaju primarnu odgovornost za razvoj djeteta, u skladu s njegovim najboljim interesom. Brojne znanstvene studije o dugoročnim učincima roditeljskog ponašanja na djetetov razvoj zasigurno su pridonijele rastućoj svijesti o brizi za dobrobit djeteta od najranije dobi.

Primjerice, studija Larkin, Shields i Anda (2012) pokazuje da je zanemarivanje emocionalnih potreba djeteta najranije dobi, izostanak primjerene interakcije djeteta

roditelja te višesatni boravak djeteta pred ekranom povezano sa lošijom socijalnom prilagodbom, češćim teškoćama u području jezičnog i kognitivnog razvoja kao i u regulaciji pažnje. Programi podrške roditeljstvu usmjereni su na intervenciju prema roditeljima, njihovom znanju i načinima na koji razumiju dijete i postupaju s njim (Daly, 2013). Suvremena paradigma u poimanju programa podrške roditeljstvu usmjerena je ka aktiviranju roditeljskih snaga i kompetencija s ciljem osnaživanja u uočavanju s izazovima roditeljstva (Camović, 2018). Prema načelu konstruktivizma na roditelje se danas gleda kao na osobe koje imaju kapacitet učiti iz svakodnevnog iskustva roditeljske uloge. Sukladno tome programi podrške roditeljstvu opisani su kao suradnički procesi koji roditeljima omogućuju da kroz refleksiju, interpretaciju i razmjenu iskustava traže moguća rješenja (Lam i Kwong, 2014). Područje podrške roditeljstvu u Hrvatskoj postaje aktivnije u posljednjih petnaest godina.

Značajnu ulogu u pokretanju i provođenju programa podrške roditeljstvu imao je i Ured UNICEF-a za Hrvatsku putem kampanja Prve tri su najvažnije: za rani razvoj djeteta i poticajno roditeljstvo (2006) i Prve tri su još važnije: za rani razvoj djeteta s teškoćama u razvoju (2008) (Pećnik i Starc, 2010; Starc, 2014). U sklopu kampanje Prve tri su najvažnije: za rani razvoj djeteta i poticajno roditeljstvo (2006) nastao je program podrške roditeljstvu Rastimo zajedno. U ovom radu prikazan je primjer provođenja spomenutog programa u Dječjem vrtiću Lojtrica.

Program podrške roditeljstvu Rastimo zajedno 2016. godine evaluirali su nezavisni stručnjaci, a rezultati formativne evaluacije pokazuju da je program visoko relevantan za potrebe roditelje, učinkovit u postizanju poželjnih promjena u roditeljskim znanjima i vještinama te da ima dugoročan pozitivan utjecaj na odnos roditelja i djece

(https://www.unicef.hr/wpcontent/uploads/2015/12/Evaluacija_Rastimo_zajedno_sazetak.pdf). S obzirom na to, cilj je ovog istraživanja utvrditi u kojim područjima odgoja je roditeljima najpotrebnija podrška, odnosno koji su im najveći izazovi s kojima se svakodnevno suočavaju.

Metodologija istraživanja

Istraživanje ima kvalitativno obilježje, a s obzirom na to da

se radi o participacijskom istraživanju osnovni metodološki koncept temeljen je na sudjelujućem promatranju. Sudjelujuće promatranje smatra se metodom učinkovitog postizanja relevantne, moralno svjesnije i nehijerarhijske prakse (Kesby, 2000; Pain, 2004; prema Clark, Holland, Katz i Peace, 2009), a ishodi ovog pristupa opisuju se kao učinkoviti načini razumijevanja složenih situacija i odnosa (Moser i McIlwaine, 1999). Iz aspekta suvremene paradigme odnos roditelja i voditelja u programu podrške lišen je hijerarhije, što znači da su voditelj i roditelj u partnerskom odnosu, a program se zasniva na transformaciji znanja i učenju iz vlastitog iskustva (Lam i Kwong, 2014).

U program Rastimo zajedno uključilo se 14 roditelja. Budući da je fluktuacija grupe očekivana program je aktivno pratilo 12 roditelja (9 majki i 3 otac) u dobi između 22 i 39 godina. Prema stupnju obrazovanja 5 roditelja ima srednju stručnu spremu, 5 visoku stručnu spremu, dok jedan roditelj ima višu školsku spremu i jedan postdiplomsko obrazovanje. Što se tiče strukture same grupe važno je napomenuti da je u programu sudjelovao jedan bračni i jedan razvedeni par te samohrani otac. Prema kriteriju pohađanja programa podrške roditeljstvu ili edukacija roditelji uglavnom izjavljuju da se ranije nisu uključivali u slične sadržaje ni edukacije.

Samo tri majke su do sada sudjelovale u nekakvom obliku edukacija (podrška dojenju, Virtograd - program otkrivanja talenata i poticanje cjelokupnog razvoja djece, radionice upravljanja obiteljskom dinamikom).

Postupak istraživanja

Program Rastimo zajedno provodio se u ciklusu od 11 radionica, od listopada 2019. do siječnja 2020. godine u Dječjem vrtiću Lojtrica. Radionice su se održavale jednom tjedno u trajanju od 2 sata. Na početku prve radionice roditeljima je ponuđen upitnik u kojem su upoznati s ciljevima istraživanja i gdje im je omogućeno da svojim potpisom pristanu na sudjelovanje u istom te im je zajamčena anonimnost i povjerljivost prikupljenih podataka. Program su provodile četiri certificirane voditeljice: psihologinja, pedagoginja, edukacijska rehabilitatorica i odgojiteljica. Svrha programa jest omogućiti protok informacija, znanja, vještina i podrške koji roditeljima koriste u ispunjavanju njihovih

roditeljskih odgovornosti te promiču rast i razvoj kako roditelja tako i djeteta (Pećnik i Starc, str. 76, 2010). Glavna ideja je razmjena iskustva roditelja te kontinuirano reflektiranje i povezivanje vlastitih iskustava s teorijskim perspektivama s ciljem transformacije znanja i kompetencija s čime su roditelji upoznati na samom početku. U skladu s time voditeljice u uvodnom dijelu naglašavaju partnerski odnos roditelja i voditelja u programu gdje svatko ulazi kao stručnjak za svoje područje, roditelji kao stručnjaci za svoju obitelj, a voditeljice kao stručnjaci institucionalnog odgoja.

Sustavno praćenje i dokumentiranje iznimno je važno u procesu sudjelujućeg promatranja stoga je u tu svrhu vođen dnevnik zapažanja sa svake radionice, koji je važan izvor podataka za analizu. Također, brojni podaci prikupljeni su putem raznih upitnika i obrazaca.

Nakon pažljive analize podataka odgovori su razvrstani u odgovarajuće kategorije. Zabilježene su sličnosti i razlike u skupu podataka, nakon čega su sažete ključne značajke podataka i identificirane relevantne teme vezane uz istraživačka pitanja. Neki ilustrativni iskazi izdvojeni su i predstavljeni u ovom radu. Budući da je u istraživanju korišteno više različitih izvora podataka, najprikladniji način odgovaranja na istraživačka pitanja je metoda triangulacije (Denzin, 1970; prema Fusch, Fusch i Ness, 2018) koja je korištena za integraciju svih podataka.

Rezultati istraživanja otkrivaju neke od najvećih izazova s kojima se roditelji svakodnevno suočavaju.

Postavljanje granica i rješavanje sukoba

Većina roditelja navodi teškoće u postavljanju granica kod pripreme i odlaska na spavanje, prilikom hranjenja i korištenja medija.

Problematika koja se skriva u pozadini spomenutih problema odnosi se i na teškoće suočavanja s djetetovim neugodnim emocijama.

Nerijetko je slučaj da s ciljem preveniranja sukoba s djecom roditelji popuštaju u svojim namjerama. *Nedosljednost utječe na ponašanje djeteta. Kad mi odgovara dam joj mobitel, a drugi dan ne smije, pa je dijete zbunjeno. Dosljednost je zaista bitna. (Ž.R.).* *Ponekad mi se dogodi da koristim mobitel ili tv kao dadilju (M.R.A.)*

Uspavljivanje nam traje predugo, sat vremena, a nekada i sat i pol. Stalno nešto traže, ustaju se, pričaju. (A.K.)

Kada ne želi probati zalogaj hrane ostavim ga 2 sata da sjedi za stolom dok ne proba. (A.K.)

Važno je istaknuti da kod većine roditelja postoji svijest o tome da se današnji način odgoja djece znatno razlikuje od onoga kako su oni odgajani, ali pritom je potrebno kontinuirano osvještavati da postavljanje granica nikako nije niz disciplinskih roditeljskih postupaka, već složen recipročan odnos djeteta i roditelja u kojem je ono uvaženo i ima svoju ulogu (Kuczynski i Hildebrandt, 1997; prema Kuczynski i Parkin, 2006). Odgoj koji se odvija u duhu uvažavanja i ravnopravnog dostojanstva, nema mjesta nametanju roditeljskog autoriteta. Istraživanja pokazuju da ponašanje majke i načini njenog reagiranja u konstruktivnom sukobu s djetetom od 2,5 godine predviđa više razine socioemocionalnog razvoja djeteta u dobi od 3 godine (Liable i Thompson, 2002; prema Pećnik i Starc, 2010a).

Dijete i mediji

Iz razgovora s roditeljima doznajemo da su upoznati sa suvremenim spoznajama o utjecaju medija na djecu rane dobi, te korisnom načinu korištenja istih. No, unatoč tome često se nađu u situaciji da i sami popuste pravilima koje su donijeli.

Ranko Rajović kaže da dijete treba provesti duplo više vremena u igri vani nakon korištenja medija. (I.G.)

Ekрани izazivaju ovisnost. Što manje to bolje. Ponekad djetetu dajem da pogleda crtić, pjesmice i brojalice na laptopu, a mobitel koristi samo kad zovemo baku na videopoziv. (P.Š.)

Kada je riječ o korištenju medija kod većine roditelja su ove radionice imale pozitivan učinak.

U našoj obitelji imamo pravilo da ne diramo mobitele za vrijeme ručka, ali suprug i ja bi to često prekršili, kao da su pravila samo za djecu.

Sada se puno bolje držimo tog pravila. (I.G.)

Sada više gasim mobitel kada smo svi zajedno kod kuće. (R.Z.)

Roditelji u ovom kontekstu također navode prekomjerno korištenje medija kada o djeci brine netko drugi (bake i djedovi te drugi članova uže i šire obitelji).

Najveći izazov im je, kako ističu usklađivanje pravila o korištenju medija izvan obitelji i nošenje s posljedicama kršenja istih.

Podrška okoline, partnera, obitelji i stručnjaka.

Uvidom u osobna iskustva roditelja evidentno je da njihovi odgojni postupci ovise o količini podrške koja im i u većoj ili manjoj mjeri nedostaje.

Primjerice, podrška obitelji (baka i djedova) u ovom slučaju mnogim je roditeljima omogućila da sudjeluju na radionicama, dok su neki zbog tog istog razloga odustali od pohađanja jer nisu mogli osigurati čuvanje djeteta. Podrška partnera u osobnom razvoju za roditeljsku ulogu također je važan izazov s kojim se roditelji suočavaju. Iako većina majki na radionice dolazi sama, smatraju da je važno da su partneri usklađeni u odgojnim postupcima i da ravnopravno sudjeluju u tom odgoju.

To se moglo vidjeti iz primjera bračnog para R.Z. i J.Z. koji su zajedno pohađali radionicu. Bila je to prilika za njih da preispitaju i pomire razlike u vlastitim uvjerenjima o pojedinim odgojnim postupcima i rastu u roditeljskoj ulozi. Primjerice, majka J.Z. smatra da je prilikom odvajanja (ostavljanja kod bake) djetetu potrebno objasniti da roditelji odlaze i da će se vratiti, dok njezin suprug smatra da je to uzalud jer tako malo dijete (18 mjeseci) ionako ništa ne razumije.

U slučaju razvedenih roditelja koji su također zajedno pohađali radionicu uočen je nedostatak intrinzične motivacije oca za sudjelovanje u programu, što znači da je to bila inicijativa majke ili Centra za socijalnu skrb. Tijekom radionica primijećeni su i manji verbalni sukobi između njih kao i isticanje negativnih odgojnih postupaka oca, što je rezultiralo njegovim odustajanjem od pohađanja programa. Majka razilaženje u odgojnim postupcima smatra lošim za dijete, a kako navodi primjećuje i promjene u ponašanju djeteta.

Otac joj puno daje mobitel, previše je na mobitelu za svoju dob od 20 mjeseci. Kada dođe od njega teško mi je s njom i moram puno toga korigirati. Često vrijeme s njom provodi u kafiću. (A.G.)

Uloga oca u odgoju djeteta iznimno je važna. Djeca koja imaju pozitivno iskustvo u odnosu s očevima imaju manje problema u ponašanju, manje psiholoških nevolja i manje je vjerojatno da će biti skloni rizičnom ili asocijalnom ponašanju u usporedbi s onom djecom koja imaju negativna iskustva (Black, Dubowitz i Starr, 1999; Harris, Furstenberg i Marmer, 1998; prema Stahlshmidt, Threlfall,

Seay, Lewis i Kohl, 2013). Jedna od strategija za poboljšanje odnosa oca i djeteta je i sudjelovanje očeva u programu roditeljstva. Dokazano je da povećavaju očevu dostupnost njihovoj djeci, količinu izravnog sudjelovanja u aktivnostima s djecom i njihovu podršku dječjem učenju, istovremeno povećavajući dječju matematičku spremnost (Fagan i Iglesias, 1999; prema Stahlshmidt i sur., 2013). Podrška partnera i obitelji također im je važna i u brizi za sebe. Većina roditelja svjesna je da je briga o sebi važna ako žele biti dobri roditelji svojoj djeci, a podrška partnera i obitelji tu ima važnu ulogu. Neki roditelji kažu da povremeno odu u toplice sami bez djece, neki kao izvor snage navode tjelovježbu i šetnju, odlazak na piće s prijateljicama i sl. Neki pak smatraju da su potpuno zanemarili sebe i svu pažnju usmjerili na dijete.

Kad supruga ode na trening čekam ju u autu, nije mi to problem jer znam da će ona biti psihološki bolje nakon treninga. (R.Z.)

Imam veliku grižnju savjesti kada bih otišla negdje bez djeteta, na piće u večernjim satima, nisam već dugo i ne mogu to ni zamisliti. (A.G.)

Vidim da sam se dosta zapostavila, recimo prije djece sam išla vježbati, sada mi to fali. (A.K.)

Kada sam otišla na koncert i ostavila djecu na čuvanju, doživjela sam osudu okoline da radi svog užitka ostavljam djecu. (A.K.)

Unutarnje snage roditelja prvenstveno se odnose na mentalnu i fizičku dobrobit roditelja i zato je važno da roditelj brine o sebi, o zadovoljavanju svojih potreba za druženjem, rekreacijom i vremenom za biti sam (Pećnik i Starc, str. 33, 2010a).

Roditeljima je također važna i podrška stručnjaka kojima se mogu obratiti za pomoć i savjet. Iznimno korisnim procjenjuju upravo ovakav tip podrške roditeljstvu kao što je program Rastimo zajedno, te predlažu da se susreti nastave u nekom drugom obliku. U vrtiću im je važna podrška odgajatelja (u procesu prilagodbe i ukazivanju na iskorake u razvoju djeteta) i stručnih suradnika. Neke majke dijele negativna iskustva prilagodbe djeteta. Također, na završetku programa svi roditelji potvrdili su važnost međusobne podrške koju su dobili povezujući se kroz vrijeme trajanja radionica.

Odnos s vlastitim roditeljima

Iskustva iz djetinjstva i odnos s vlastitim roditeljima imaju veliki utjecaj na roditeljsko ponašanje u pozitivnom ili negativnom smjeru. Sve ovisi naravno o sposobnosti

roditelja da se riješe tereta i prebole „traume“ iz djetinjstva, kako se taj negativan utjecaj ne bi odrazio na odgoj djeteta. Roditelji na radionicama iznose razna iskustva, neka manje, a neka više bolna. Tijekom radionica jedna majka je osvijestila nepovoljan utjecaj tih iskustava iz djetinjstva na samopouzdanje i smanjeni osjećaj kompetentnosti u vlastitoj roditeljskoj ulozi.

Na ovim radionicama shvatila sam za koliko toga sam zapravo zakinuta u odnosu sa svojim roditeljima kao dijete. Sada sam sve više toga svjesna i često plačem zbog toga. (A.G.)

Dijete sam rastavljenih roditelja i sjećam se da je mama uvijek bila tu za nas. Ne sjećam se svađa između roditelja, ali ostao mi je u sjećanju jedan događaj kada nas je mama tukla jer smo se svađali. (A.K.)

Neki su pak loša iskustva to naučili ostaviti iza sebe i krenuti dalje.

Ne zamjeram roditeljima, jer smatram da samo tako čovjek može rasti i razvijati se. (P.Š.)

Roditelji tada nisu znali bolje, nisu imali loše namjere. (J.Z.)

Plan osobnog razvoja roditelja

Slagalice osobnog rasta

Praćenje osobnog razvoja kao i sposobnost introspekcije te samorefleksije roditelji su razvijali tijekom cijelog programa uz pomoć „Slagalice osobnog rasta“. U taj obrazac roditelji su na kraju svake radionice zapisivali neke vještine koje smatraju usvojenim, ali i one koje tek trebaju razvijati, kao cilj i plan za budućnost. Ova aktivnost potaknula je roditelje da promišljaju o vlastitom razvoju i rastu u svojoj roditeljskoj ulozi. Sljedeće vještine roditelji izdvajaju kao plan razvoja i cilj za budućnost: osnaživanje djeteta, aktivno slušanje, uvođenje više strukture i vođenja te jasno postavljanje očekivanja, kvalitetno provođenje vremena s djetetom, uvažavanje djetetovih potreba i razvojnih mogućnosti (slušati dijete), regulirati vlastite neugodne emocije, posvetiti se sebi, uvesti pravila u korištenju ekrana (tv, računalo, mobitel), suradnički rješavati sukobe uz preuzimanje uloge posrednika, a ne suca. Prethodno spomenuto vidljivo je iz navedenih planova sudionika.

Biti osoba kakva želim da oni postanu, više biti prisutna, manje na mobitelu, govoriti djeci da ih volim i kad pogriješe, biti dosljedna u svojim zabranama i očekivanjima, paziti da ne kritiziram dijete nego postupak, provjeravati jesu li jasna očekivanja, ne koristiti

roditeljski autoritet – "jer sam ja tako rekla" - nedosljedno pružanje topline jednom djetetu- neujednačenost, više koristiti ja poruke umjesto ti poruka, više raditi na proširivanju novih iskustava djeci (kino, kazalište), pripaziti na poruke koje dajem djeci (spor si, ne razumiješ itd.), ekran maksimalno 1sat dnevno, ne pitati zašto se ljute, djeca uče iz onoga što vide, ne što im pričamo- dosljednost, udahnuti i nabrojati do 10 prije reakcije na ljutnju, biti posrednik u sukobima ne sudac. (I.G)

Poticanje samostalnosti, puno osjećaja izgovarati svom djetetu, ne zamjerati ništa svojim roditeljima, pustiti kuhinju i posvetiti se djetetu, aktivno slušanje, odrasli kao posrednik, suradničko rješavanje problema, granice, sažimanje. (J.Z.)

Zaključak

Provođenjem programa Rastimo zajedno i promatranjem roditelja koji su sudjelovali u pohađanju istog dobiven je uvid u neke izazove s kojima se roditelji svakodnevno suočavaju u odgoju djece, kao što je primjerice postavljanje granica, rješavanje sukoba, korištenje medija te utjecaj odnosa s vlastitim roditeljima na odgoj djece. Pohađanjem programa roditelji su ostvarili višestruku dobrobit. Iznošenjem i razmjenom osobnih iskustava roditelji su provjeravali vlastite stavove i uvjerenja o odgoju djece i zajednički pronalazili rješenja za konkretne probleme i izazove. Svi ti procesi direktno su utjecali na osobni razvoj roditelja kroz refleksiju i planiranje koraka, ali i na razvoj roditeljskih vještina što dugoročno pridonosi osnaživanju odnosa djece i roditelja kao i optimalnom psihosocijalnom razvoju djece.

Literatura

- Camović, D. (2018). Osnaživanje roditelja za poticanje ranog dječjeg razvoja i učenja - primjena akcijskog istraživanja u programu roditeljstva. *Školski vjesnik*, 67(1), 60-80.
- Clark, A., Holland, C., Katz, J. i Peace, S. (2009). Learning to see: lessons from a participatory observation research project in public spaces. *International Journal of Social Research Methodology*, 12(4), 345–360. doi:10.1080/13645570802268587
- Daly, M. (2013). Parenting support policies in Europe. *Families, Relationships and Societies*, 2 (2), 159-174.
- Daly, M. R.-V. (2015). *Family and Parenting Support:*

Policy and Provision in a Global Context. Florence: Innocenti Insight UNICEF Office of Research.

- Denzin, N. K. (1970). *The research act: A theoretical introduction to sociological methods*. Chicago, IL: Aldine.
- Dobrotić, I., Pećnik, N. i Baran, J. (2015). *Potrebe roditelja i pružanje usluge roditeljima koji podižu djecu u otežanim okolnostima*. Zagreb: Udruga Roditelji u akciji - RODA.
- Fusch, P., Fusch, G. i Ness, L. (2018). Denzin's Paradigm Shift: Revisiting Triangulation in Qualitative Research. *Journal of Social Change*, 10 (1), 19-32, DOI: 10.5590/JOSC.2018.10.1.02.
- https://www.unicef.hr/wpcontent/uploads/2015/12/Evaluacija_Rastimo_zajedno_sazetak.pdf. (n.d.).
- Lam, C. M. (2014). Powerful parent educators and powerless parents: The empowerment paradox in parent education. *Journal of Social Work*, 14 (2), 183-195.
- Moran, P., Ghate, D. i Van der Merwe, A. (2004). *What works in parenting support? A review of the international evidence*. London: Department for Education and Skills. Preuzeto sa <http://www.prb.org.uk/wwiparenting/RR574.pdf>.
- Pećnik, N. i Dobrotić, I. (2019). Usluge podrške roditeljstvu u Hrvatskoj: potrebe roditelja i postojeći programi. *Socijalno-demografska reprodukcija Hrvatske*, 125-153.
- Pećnik, N. i Starc, B. (2010). *Rastimo zajedno program radionica za roditelje najmlađe djece (priručnik za voditelje)*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku.
- Pećnik, N. i Starc, B. (2010a). *Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku.
- Stahlschmidt, M. J., Threlfall, J., Seay, K. D., Lewis, E. M. i Kohl, P. L. (2013). Recruiting fathers to parenting programs: Advice from dads and fatherhood program providers. *Children and Youth Services Review*, 35, 1734-1741, DOI:10.1016/j.childyouth.2013.07.004.
- Starc, B. (2014). *Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece s teškoćama u razvoju*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku.

ŽIVOTOPIS

PETRA GOTAL

Odgojiteljica mentorica, radi u Dječjem vrtiću Lojtrica u Velikoj Gorici. Certificirana je voditeljica programa podrške roditeljstvu 'Rastimo zajedno', kojeg je osnovao UNICEF Hrvatska, te posljednjih sedam godina aktivno provodi edukacije za roditelje. Također, provodi i edukacije različite tematike za odgojitelje.

Aktivno sudjeluje u međunarodnim projektima koji potiču toleranciju, interkulturalizam i svijest o osobnom identitetu.

Područje njezinog istraživanja obuhvaća upravljanje predškolskim ustanovama i profesionalni razvoj odgojitelja.

Petra je voditeljica posebnog programa ranog učenja engleskog jezika za djecu od 3-7 godina. U radu s djecom i roditeljima primjenjuje obrazovna načela za demokratski odgoj i ljudska prava. Petra je inicijator ideje vođenja razvojnih mapa za djecu u godini prije polaska u školu, s ciljem osnaživanja tranzicije iz vrtića u školu i jačanja partnerskog odnosa vrtića i škola. Osmišljavanjem i provedbom različitih projekata kontinuirano poboljšava kvalitetu odgojno obrazovnog rada. Svoj rad predstavlja na stručnim i znanstvenim skupovima. Petra trenutno pohađa poslijediplomski doktorski studij Cjeloživotnog obrazovanja i obrazovnih znanosti pri Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

ŽIVOTOPIS

JOSIPA PIUK

Završila sam studij psihologije na Filozofskom fakultetu u Zadru, tijekom kojeg sam se kroz volonterski rad posebno usmjeravala radu s djecom i roditeljima kroz provođenje radionica, izradu edukativnih materijala i znanstveni rad.

Nakon studija sam radila u osnovnim i srednjim školama diljem Splitsko-dalmatinske županije, rovideći psihoedukativne radionice i roditeljske sastanke, psihodijagnostiku djece, te savjetovanje učenika i roditelja o različitim temama.

Danas predajem psihologiju i radim u centru Madrugada kao praktičarka terapije igrom, te se sve više posvećujem individualnom radu s djecom sa socio-emocionalnim problemima, savjetovanju roditelja i educiranju stručnjaka i roditelja o temama vezanim uz roditeljstvo.

RADIONICA: JESTE LI "KOSILICA" ILI "HELIKOPTER" RODITELJ? TIPOVI RODITELJSTVA I NJIHOVA ULOGA U DJEČJEM RAZVOJU

SAŽETAK

Svaki je roditelj jedinstven i svoj odgojni stil temelji na vlastitoj percepciji roditeljstva, osobnom iskustvu i karakteristikama te kulturalnoj pozadini. Ipak, tijekom vremena istraživači su identificirali četiri osnovna odgojna stila (autoritarni, autoritativni, permisivni i indiferentni). Navedeni su odgojni stilovi nastali kombiniranjem izraženosti emocionalne topline i kontrole kod roditelja, a istraživanja su utvrdila kako svaki od njih nosi specifične ishode za razvoj djeteta. Autoritarni stil roditeljstva karakterizira niska razinu topline i visoka razinu kontrole. Djeca autoritarnih roditelja pokazuju niz pozitivnih ishoda, ali nerijetko zbog roditeljskog pritiska imaju niz internaliziranih i eksternaliziranih teškoća. U novije vrijeme spominje se ekstremni tip autoritarnog roditeljstva, osobito zastupljen u Kini - tigar roditelj. Permisivni se odgojni stil manifestira visokom razinom topline i niskom razinom kontrole. U zadnje vrijeme sve se više govori i roditeljima koji pretjerano paze i štite svoju djecu te uklanjaju sve teškoće za njih –helikopter i kosilica roditeljima, koji mogu dovesti do loše prilagodbe i slabije razvijenih životnih vještina. Indiferentni odnosno zanemarujući stil roditeljstva obilježen je niskom razinom topline i kontrole. Povezan je s najnegativnijim ishodima kod djece, te se s indiferentnim stilom često povezuje i sve popularnije slobodno roditeljstvo. Autoritativni stil obuhvaća kombinaciju visoke razine topline i visoke razine kontrole. Smatra se zlatnim standardom odgoja, a djeca su autoritativnih roditelja dobro prilagođena i sretna, dobro funkcioniraju u akademskom i socijalnom pogledu, te rijetko iskazuju probleme u ponašanju. Iako znamo da je roditeljstvo teško i da savršen roditelj ne postoji, odabirom adekvatnih roditeljskih postupaka možemo olakšati prilagodbu djeteta i povećati vjerojatnost pozitivnih ishoda. Stoga je cilj radionice prepoznati različite odgojne stilove i njihove ishode za prilagodbu djeteta kako bi odabrali i primijenili adekvatne roditeljske postupke.

KLJUČNE RIJEČI: odgojni stil roditelja, helikopter roditelj, kosilica roditelj, slobodno roditeljstvo, razvojni ishodi

Kako bezuvjetno voljeti dijete, a da se izbjegne njegovo gušenje? Kako biti autoritet, a da se izbjegnu kazne i krutost? Kako potaknuti neovisnost, a da se dijete i dalje može osloniti na podršku roditelja? Jedan od najvećih izazova roditeljstva je uspostaviti balans između svih stvari koje treba učiniti da bi odgojili dijete i gotovo je nemoguće izbjeći pitanje radim li to dobro?

Važno je naglasiti kako ne postoji jedinstveni "ispravan" stil roditeljstva. Način na koji roditelj odgaja dijete ovisi o njegovim karakteristikama, o tome kako percipira roditeljsku ulogu, kakav su odgojni stil prakticirali njegovi roditelji, ali i o kulturalnoj pozadini.

Stilovi roditeljstva

Iako je svaki roditelj jedinstven, istraživači su identificirali nekoliko odgojnih stilova roditeljstva koji se razlikuju ovisno o razini izraženosti dviju dimenzija: emocionalne topline i kontrole (Baumrind, 1971).

Roditeljska toplina odnosi se na uključenost roditelja u djetetov život, iskazivanje ljubavi, brige, te osjetljivosti za potrebe djeteta. Roditelji koji su visoko na dimenziji emocionalne topline usmjereni su na dijete, posvećuju mu puno pažnje, uvažavaju njegove osjećaje i otvoreno komuniciraju s njim. Roditeljska kontrola, s druge strane, podrazumijeva očekivanja, i pravila koje roditelji stavljaju pred dijete te postupke koje primjenjuju kako bi regulirali djetetovo ponašanje.

Roditelji koji se nalaze visoko na ovoj dimenziji imaju velika očekivanja od svoje djece te nastoje osigurati da se dijete pridržava pravila i zadovoljava postavljene zahtjeve (Garcia, Gracia, 2019).

Kombinirajući izraženost svake od navedenih dimenzije, možemo razlikovati četiri odgojna stila: autoritarni, autoritativni, permisivni i indiferentni (Baumrind, 1971; Maccoby i Martin 1983), a u radu ćemo se spomenuti i nekih novijih pristupa i teorija odgojnih stilova.

Autoritarni stil

Autoritarni stil roditeljstva karakterizira niska razinu topline i visoku razinu kontrole. Radi se o emocionalno hladnim roditeljima koji nerijetko kritiziraju svoju djecu, imaju puno pravila koja donose autonomno, te koriste kazne kako bi osigurali poštivanje istih (Baumrind, 2012). Ovi će roditelji biti opisani kao „strogi“. Neće pristajati na kompromise primjerice ako dijete ne želi pojesti što je za ručak, stav ovog roditelja biti će „možeš jesti ili ostati gladan“. Zna se koje se obveze moraju izvršiti, a često će imati i mnogo ograničenja. Djeca autoritarnih roditelja

dobro znaju što je prihvatljivo, a što ne, poštuju pravila i autoritete. Također se pridržavaju planova i odgađaju trenutno zadovoljstvo kako bi postigli viši cilj npr. učiti će kako bi dobili dobru ocjenu. S druge strane, budući da autoritarni roditelji nisu skloni obrazlagati svoje odluke, već nameću autoritet svojim položajem („zato što ja tako kažem“ ili „ja sam ti roditelj“) može se dogoditi da ih njihova djeca ne percipiraju kao legitimne autoritete (Yaffe, 2020). Djeca se mogu pridržavati pravila da bi izbjegla kazne, ali se u situacijama bez autoriteta mogu ponašati neprikladno npr. agresivno prema drugima (Braza et al., 2015). Budući da ovi roditelji donose odluke i pravila bez djece, djeci može biti otežano samostalno prosuditi što je u redu što ne, odnosno mogu postati ovisna o nametnutim pravilima (Olla, Daulima i Putri, 2018). Također im se šalje informacija da nisu sposobni samostalno donositi odluke, što se može negativno odraziti na samopouzdanje (Jadon i Tripathi, 2017), a često iskazuju i internalizirane teškoće poput depresije i anksioznosti, te eksternalizirane poput delinkventnog ponašanja i konzumiranja psihoaktivnih tvari (Rose et al., 2018; Mak i Iacovou, 2019), budući da takav oblik odgoja izaziva bunt kod mladih.

Permisivni stil

Permisivni odgojni stil karakterizira visoka razina topline i niska razine kontrole. Permisivni su roditelji emocionalno topli, pasivni, ne kontroliraju ponašanja svoje djece, postavljaju im premalo zahtjeva i daju previše slobode (Baumrind, 2012). Primjerice, ovi roditelji neće ograničiti vrijeme pred ekranima svojoj djeci. Ukoliko ne žele jesti ručak mogu jesti što god žele i kada god žele. Nedosljedno provode pravila, kada ih uopće postavljaju. Kada se djecu potakne da se slobodno izraze, samostalno odlučuju postat će samopouzdanija (Jadon i Tripathi, 2017), spremnija isprobavati nove stvari i lakše će izraziti svoju kreativnost (Miller i Speirs Neumeister, 2017). Iako je toplina i visoka razina komuniciranja karakteristična za permisivni stil povezana s pozitivnim ishodima, nedostatak granica, može dovesti do niza neželjenih posljedica. Pravila i granice pomažu djeci da se osjećaju ugodno i sigurno, pa djeca permisivnih roditelja često iskazuju visoke razine anksioznosti (Adubale, 2017), lošije se nose sa stresom i pokazuju lošiju prilagodbu (Barton i Hirsch, 2015), a mogu imati teškoća i sa samoregulacijom i poštivanjem autoriteta (Baumrind, 1991; Braza et al., 2015). Nadalje, nepostojanje granica u kombinaciji s

temperamentom sklonim riziku može biti okidač rizičnim ponašanjima poput konzumacije opijata (Fletcher et al., 2008).

Indiferentni stil

Indiferentni odnosno zanemarujući stil roditeljstva karakterizira niska razina topline i kontrole. Ovi roditelji nisu uključeni u život svoje djece, ne komuniciraju s njima, ne nude smjernice niti postavljaju očekivanja i zahtjeve pred njih (Baumrind, 2012). Indiferentni roditelji neće znati što im djeca imaju za zadaću, tko su im prijatelji, niti će inzistirati na pisanju zadaće prije izlaska van, kao ni konzumiranju obroka koji je na stolu.

Indiferentni odgojni stil poznat je po najnegativnijim ishodima (Piko i Balazs, 2012).

Teško se može izdvojiti ikakav pozitivan ishod za dijete. Djeca indiferentnih roditelja češće iskazuju probleme u ponašanju (Mahapatra i Batul, 2016) i prihvaćanju socijalnih normi (Garcia et al., 2019).

Mogu imati problema s kontroliranjem svojih osjećaja te s internaliziranim teškoćama poput depresije (Heider et al., 2006).

Autoritativni stil

Smatra se najboljim odgojnim stilom, a obuhvaća kombinaciju visoke razine topline i visoke razine kontrole. Radi se o toplim, brižnim i osjetljivim roditeljima koji inzistiraju na zreлом ponašanju, postavljaju visoke standarde i jasna očekivanja, ali i obrazlažu svoja pravila te omogućavaju djetetu prikladnu razinu odgovornosti i neovisnosti (Baumrind, 2012).

Autoritativni stil povezuje se s najpozitivnijim ishodima kod djece. Obično su djeca autoritativnih roditelja dobro prilagođena (Abubakar et al., 2015). Dobro funkcioniraju u akademskom i socijalnom kontekstu, imaju dobre vještine suočavanja i emocionalne regulacije, (Haslam et al., 2020), te rijetko konzumiraju sredstva ovisnosti i iskazuju probleme u ponašanju (Howenstein et al., 2015). Budući da autoritativni roditelji donose odluke razgovarajući i objašnjavajući ishode određenih ponašanja, djeca ih percipiraju kao legitimne autoritete i imaju tendenciju internalizirati njihova pravila, očekivanja i vrijednosti (Thomas, i sur., 2018). Ova vrsta otvorenosti i rasprave pomaže djetetu da razvije dobre komunikacijske i socijalne vještine (Ren i Pope Edwards, 2015).

Krajnosti u odgojnim stilovima

Roditelj tigar

Ovo je ekstremni oblik autoritarnog roditeljstva. Često

pokazuje krute i grube karakteristike, a od djece očekuje poslušnost i uspjeh. Djeca roditelja tigrova obično su produktivnija, motiviranija i odgovornija (što je cilj ovog stila), međutim pokazuju negativne psihološke ishode poput anksioznost i loših socijalnih vještina. Iako se stil može odraziti na bolja akademska postignuća, on ne pridonosi kognitivnom razvoju što može biti u neskladu s visokim očekivanjima roditelja (Zhang, Qin i Zhou, 2020).

Privrženo roditeljstvo

Suprotno roditelj tigru, privrženo roditeljstvo karakterizira nježan i osjetljiv pristup odgoju djece. Ovi roditelji ne dozvoljavaju da djeca plaču, reagiraju na sve njegove potrebe, koriste pozitivno discipliniranje, drže djecu fizički blizu (nose ih u *klokanici*, spavaju u istom krevetu i sl.) (Sears i Sears, 2001). Privrženo roditeljstvo osigurava veći osjećaj sigurnosti i empatije (Bischof-Kohler, 2000), a blagotvorno djeluje i na razvoj nedonoščadi (Edraki et al., 2015). Međutim, kritičari ovog stila dovode u pitanje prilagodljivost djece i mogućnost stvaranja odnosa izvan obitelji s obzirom na pretjeranu vezanost na roditelje.

Liberalni stil

Liberalni stil povezuje se s permisivnim ali i indiferentnim roditeljstvom. Trend je potaknula kolumnistica Lenore Skenazy, koja je pustila svog devetogodišnjeg sina da sustavom podzemne željeznice sam pronađe put kući. Liberalno roditeljstvo uključuje davanje djeci neovisnosti na zadacima za koje posjeduju dovoljno znanja i zrelosti, a roditelji ih uče životne vještine, informiraju ih o mjerama predostrožnosti i sigurnosnim ponašanjima (Farber i Hariri, 2020). Željeni rezultat je povećati osjećaj neovisnosti, samopouzdanja, razviti vještine rješavanja problema i kreativnost (Skenazy, 2009).

Helikopter i kosilica roditelji

Dok bi na jednom kraju bili liberalni, a na drugom bi bili kosilice i helikopter roditelji. Pojam „helikopter roditelja“ prvi su put upotrijebili u knjizi dr. Haima Ginotta „Roditelji i tinejdžeri“, tinejdžeri koji su rekli da njihovi roditelji lebde nad njima poput helikoptera. Ovi su roditelji pretjerano usredotočeni na svoju djecu, preuzimaju previše odgovornosti za njihove uspjehe, pretjerano ih kontroliraju i prezaštićuju (Locke et al., 2019). Trude se osigurati da dijete dobije određenog učitelja ili trenera, pružaju nesrazmjernu pomoć u školi, interveniraju u djetetov izbor prijatelja i aktivnosti. Za razliku od helikoptera koji nadziru svoju djecu, kosilice

idu korak dalje uklanjajući sve prepreke i čisteći put pred svojom djecom kako bi onemogućili djetetu bilo kakvu nelagodu ili probleme.

Ovim se odgojnim stilovima djetetu šalje informacija da ne može uspjeti samo, te mu se ne daje prilika za suočavanje s problemima i neuspjehom, što dovodi do nedostatka samopouzdanja, slabije razvijene emocionalne regulacije i vještina suočavanja s problemima (De Ingen et al., 2015; Locke, Campbell i Kavanagh, 2012). Zaštićeni od izazovnih situacija, djeca ne uče kako se nositi s njima i biti otporni na njih, stoga ih nerijetko karakterizira povećana anksioznost i depresija, te manje zadovoljstvo životom (Schiffrin et al., 2014).

Zaključak

Svaki se roditelj nađe u situaciji kada preispituje svoj odgojni stil. Važno je prisjetiti se da je odgoj djeteta težak zadatak, savršena djeca niti savršeni roditelji ne postoje. Najbolje što roditelj može napraviti je da bude kao svjetionik koji stoji čvrsto na obali i služi kao vodilja. Uzor, koji priprema dijete na valove vjerujući u njegov kapacitet da se nosi s njima, odnosno da usmjeri dijete, pruži mu granice, puštajući da se slobodno kreće unutar njih.

Literatura

- Abubakar, A., Van de Vijver, F. J., Suryani, A. O., Handayani, P., & Pandia, W. S. (2015). Perceptions of parenting styles and their associations with mental health and life satisfaction among urban Indonesian adolescents. *Journal of Child and Family Studies*, 24(9), 2680-2692.
- Adubale, A. A. (2017). Parenting styles as predictors of anxiety and depression of in-school adolescents in Nigeria. *Africa Education Review*, 14(3-4), 111-121.
- Barton, A. L., & Hirsch, J. K. (2015). Permissive parenting and mental health in college students: Mediating effects of academic entitlement. *Journal of American College Health*, 64(1), 1-8.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *The journal of early adolescence*, 11(1), 56-95.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monograph*, 4(2), 1-103.
- Baumrind, D. (2012). Differentiating between confrontive and coercive kinds of parental power-assertive disciplinary practices. *Human Development*, 55(2), 35-51.
- Bischof-Kohler, D. (2000). Empathy, prosocial behavior and security of attachment in two years olds. *Psychologie in Erziehung und Unterricht*, 47(2), 142-158.
- Braza, P., Carreras, R., Muñoz, J. M., Braza, F., Azurmendi, A., Pascual-Sagastizábal, E., ... & Sánchez-Martín, J. R. (2015). Negative maternal and paternal parenting styles as predictors of children's behavioural problems: Moderating effects of the child's sex. *Journal of Child and Family Studies*, 24 (4), 847-856.
- Cui, M., Janhonen-Abruquah, H., Darling, C. A., Carlos Chavez, F. L., & Palojoki, P. (2019). Helicopter parenting and young adults' well-being: A comparison between United States and Finland. *Cross-Cultural Research*, 53(4), 410-427.
- Van Ingen, D. J., Freiheit, S. R., Steinfeldt, J. A., Moore, L. L., Wimer, D. J., Knutt, A. D., ... & Roberts, A. (2015). Helicopter parenting: The effect of an overbearing caregiving style on peer attachment and self-efficacy. *Journal of College Counseling*, 18(1), 7-20.
- Edraki, M., Zendezhaban, S., Beheshtipoor, N., Hemmati, F., & Haghpanah, S. (2015). Comparison of the effects of attachment training for mothers on the behavioral responses of premature infants: A randomized clinical trial. *Iranian Journal of Neonatology*, 6(2), 37-42
- Emagnaw, A. B., & Hong, J. Z. (2018). Relationship among Parenting Styles, Prosocial Behavior and School Performance of Students Who are Attending to Grade Seven and Eight State Schools. *Journal of Sociology and Anthropology*, 2(2), 44-50.
- Farber, M. J., Gee, D. G., & Hariri, A. R. (2020). Normative range parenting and the developing brain: A scoping review and recommendations for future research. *European Journal of Neuroscience*.
- Fletcher, A. C., Walls, J. K., Cook, E. C., Madison, K. J., & Bridges, T. H. (2008). Parenting style as a moderator of associations between maternal disciplinary strategies and child well-being. *Journal of Family issues*, 29(12), 1724-1744.
- Garcia, F., Serra, E., Garcia, O. F., Martinez, I., & Cruise, E. (2019). A third emerging stage for the current digital society? Optimal parenting styles in Spain, the United States, Germany, and Brazil. *International*

Journal of Environmental Research and Public Health, 16(13), 2333.

- Haslam, D., Poniman, C., Filus, A., Sumargi, A., & Boediman, L. (2020). Parenting style, child emotion regulation and behavioral problems: The moderating role of cultural values in Australia and Indonesia. *Marriage & Family Review*, 56(4), 320-342.
- Heider D, Matschinger H, Bernert S, Alonso J, Angermeyer MC (2006) Relationship between parental bonding and mood disorder in six European countries. *Psychiatry research* 143 (1) 89–98.
- Honoré, C. (2010). *Under pressure: Rescuing our children from the culture of hyper-parenting*. Hachette UK.
- Howenstein, J., Kumar, A., Casamassimo, P. S., McTigue, D., Coury, D., & Yin, H. (2015). Correlating parenting styles with child behavior and caries. *Pediatric dentistry*, 37(1), 59-64.
- Jadon, P. S., & Tripathi, S. (2017). Effect of authoritarian parenting style on self esteem of the child: A systematic review. *International Journal of Advance Research and Innovative Ideas in Education*, 3(3), 909-913.
- Locke, J. Y., Campbell, M. A., & Kavanagh, D. (2012). Can a parent do too much for their child? An examination by parenting professionals of the concept of overparenting. *Journal of Psychologists and Counselors in Schools*, 22(2), 249-265.
- Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. *Handbook of child psychology: formerly Carmichael's Manual of child psychology*/Paul H. Mussen, editor.
- Mahapatra, S., & Batul, R. (2016). Psychosocial consequences of parenting. *Journal of Humanities And Social Science: Ravenshaw University, Cuttack Odisha, India*. 21 (2) 10-17.
- Mak, H. W., & Iacovou, M. (2019). Dimensions of the parent-child relationship: Effects on substance use in adolescence and adulthood. *Substance use & misuse*, 54(5), 724-736.
- Miller, A. L., & Speirs Neumeister, K. L. (2017). The influence of personality, parenting styles, and perfectionism on performance goal orientation in high ability students. *Journal of Advanced Academics*, 28(4), 313-344.
- Olla, M. B., Daulima, N. H. C., & Putri, Y. S. E. (2018). The experience of parents implementing authoritarian parenting for their school-age children. *Enfermeria clinica*, 28, 122-125.
- Piko, B. F., & Balázs, M. Á. (2012). Control or involvement? Relationship between authoritative parenting style and adolescent depressive symptomatology. *European child & adolescent psychiatry*, 21(3), 149-155.
- Ren, L., & Pope Edwards, C. (2015). Pathways of influence: Chinese parents' expectations, parenting styles, and child social competence. *Early Child Development and Care*, 185(4), 614-630.
- Rose, J., Roman, N., Mwaba, K., & Ismail, K. (2018). The relationship between parenting and internalizing behaviours of children: A systematic review. *Early Child Development and Care*, 188(10), 1468-1486.
- Schiffrin, H. H., Liss, M., Miles-McLean, H., Geary, K. A., Erchull, M. J., & Tashner, T. (2014). Helping or hovering? The effects of helicopter parenting on college students' well-being. *Journal of Child and Family Studies*, 23(3), 548-557.
- Sears, W., Sears, M. (2001). *The attachment parenting book: A commonsense guide to understanding and nurturing your baby*. New York: Hachette Book Group.
- Skenazy, L. (2009). *Free-range kids, giving our children the freedom we had without going nuts with worry*. John Wiley & Sons.
- Thomas, K., Rodrigues, H., Gomes, A. M. M., de Oliveira, R. T., Piccirillo, D., & de Brito, R. C. (2018). Parental legitimacy, procedural justice, and compliance with parental rules among brazilian preadolescents. *International Journal of Child, Youth and Family Studies*, 9(3), 21-46.
- Yaffe, Y. (2020). Parental authority: A contemporary integrative-theoretical conceptualization. *A Closer Look at Parenting Styles and Practices*; Roman, N., Ed, 73-96.
- Zhang, H., Qin, X., & Zhou, J. (2020). Do tiger moms raise superior kids? The impact of parenting style on adolescent human capital formation in China. *China Economic Review*, 63, 101537.

DIJETE - ISTRAŽIVAČ SVOJE OKOLINE

SAŽETAK

Od najranijega djetinjstva dijete je biće koje ima konstantnu potrebu za istraživanjem okruženja oko sebe. Samim tim istraživanjem dijete raspoređuje, otkriva, postavlja predmete u međusobne odnose te čuvstveno i spoznajno doživljava svijet koji ga okružuje (Došen Dobud, 2005). Cilj ovoga rada je opisati djetetovu neodoljivu potrebu za istraživanjem okoline, s posebnim naglaskom na istraživanje otvorenoga prostora i prirode te aktivnostima u njoj. Prvi dio govori o dječjoj potrebi za istraživanjem te uloji odgajatelja, dok drugi dio govori o istraživanju djece na otvorenome, tj. u prirodi, naglašavajući pritom brojne dobrobiti i mogućnosti koje nudi priroda. Priroda je područje koje djeci pruža mnoštvo mogućnosti za istraživanje i otkrivanje. Igra i istraživanje djece na otvorenim prostorima nude modalitete za integraciju s ostalim aktivnostima u predškolskim ustanovama, a također i za početak jednog kvalitetnog projekta. Zaključak ovoga rada naglašava važnost djetetova istraživanja na otvorenome prostoru jer će izravni kontakt i iskustvo s prirodom djelovati poticajno na njegov motorički, kognitivni te socio-emocionalni razvoj.

KLJUČNE RIJEČI: boravak na otvorenom, dijete, istraživanje, priroda, razvoj

Već samim rođenjem djeteta dolazi u nepoznato okruženje te mu je potrebno puno napora kako bi se snašlo u za njega stranoj okolini. Dok su mu u prednatalnom razdoblju sve razvojne potrebe bile zadovoljene, sada mora istraživati svoju okolinu te otkrivati mnoštvo opasnosti i mogućnosti koje mu nudi novi uzbuđujući svijet. Od djeteta se traži aktivan odnos prema okolini, pojavama i stvarima u toj okolini te prema samom sebi, ali i ostalim živim bićima (Došen Dobud, 2005).

Dijete rane i predškolske dobi konstantno otkriva nove putove i načine te na taj način izražava svoje doživljaje okoline i ljudi (Slunjski, 2006). Svaki dan je za dijete novi izazov koji ga pokreće da istražuje i uči o svijetu u kojem se nalazi. Budući da djeca uče čineći, istraživanje je sastavni i neizostavni dio njihovog djetinjstva. Djeca istražuju što ih sve okružuje i na taj način stječu brojna iskustva na kojima se temelji njihov razvoj. Upravo zbog toga vrlo je važno bogato i poticajno vrtićko okruženje, kao i odrasli koji su spremni stvarati uvjete za istraživanje te podupirati i poticati dijete u tom istraživanju (Slunjski, 2008).

U istraživačkim aktivnostima djeca sama iniciraju, oblikuju i organiziraju svoje učenje te traže odgovore na pitanja koja ih zanimaju. Konstantnim propitivanjem i provjeravanjem djeca se bave određenim problemom koji ih dovodi do novih razumijevanja i znanja (Slunjski, 2012). Promatranjem djetetova istraživanja može se otkriti način njegovoga razmišljanja, njegovu osobnost, interese, mogućnosti te jake i slabije strane što je od presudne važnosti za kvalitetan odgojno-obrazovni rad. Djetetovo će istraživanje rezultirati učenjem o okruženju, pojavama, svojstvima, mogućnostima te uporabljivosti, ali i razvojem brojnih sposobnosti (Došen Dobud, 2005). Na taj način djelovat će se poticajno na njegov cjeloviti razvoj, a prvenstveno na motoričko, kognitivno te socio-emocionalno područje.

Uloga odgajatelja

Osim unutarnje intrinzične motivacije koja pokreće dijete na istraživačke akcije, isto tako važna je i ekstrinzična motivacija koja se očituje u pozitivnoj potpori odraslih promatrača i partnera, ali i druge djece (Došen Dobud, 2005). Kvalitetan odgajatelj je osoba koja poštuje djetetove potrebe i interese te na temelju njih oblikuje svoje ponašanje. Poželjno je da odgajatelj bude osoba vedroga duha, kreativna, originalna, fleksibilna te najvažnije osoba na koju se dijete uvijek može osloniti i u

čijem se društvu dijete osjeća sigurno. Vrlo važna činjenica je percipiranje djece kao inteligentne, kompetentne i razborite osobe koje su sposobne samoorganizirati vlastite aktivnosti te ulaziti u interakcije s drugom djecom i odraslima (Došen Dobud, 2005). Kada je riječ o istraživačkim aktivnostima „*uključenost odgajatelja trebala bi biti usmjerena na poticanje djece na razmišljanje, uočavanje i samostalno rješavanje problema*“ (Slunjski, 2008: 37). Odgajateljeva je uloga da se uključuje u aktivnosti djece različitim materijalima, partnerstvom u igri, poticajima raznih vrsta te ukazivanjima na prikladan model djelovanja, ali i navođenjem djeteta da uoči problem, da se približi rješenju ili ga riješi. Međutim, važniji je postupak kojim dijete dolazi do rješenja, tj. sposobnosti koje je dijete razvijalo ili usvojilo tijekom samog istraživanja, od krajnjeg ishoda (Došen Dobud, 2005). Odgajateljeva uloga u aktivnostima u prirodi je prihvaćanje dječjega interesa za boravak na vanjskome prostoru te na razvoj poštovanja prema živim bićima i prirodi (Slunjski, 2008). Važna uloga odgajatelja je organizirati bogato i poticajno okruženje u kojemu dijete ima priliku graditi svoja iskustva, stjecati brojna znanja te na taj način napredovati u svim aspektima razvoja. Takvo okruženje treba promovirati samoinicirane i samoorganizirane istraživačke aktivnosti djece te ih poticati na stupanje u različite oblike socijalnih interakcija. Poticajno okruženje treba djeci dati mogućnost izbora, kako sadržaja i aktivnosti, tako i partnera i suradnika. Djeca bi trebala biti suautori svojih aktivnosti i vlastitog procesa učenja, dok je zadatak odgajatelja stvaranje materijalnih, socijalnih i organizacijskih uvjeta koji će pratiti prirodni proces njihova učenja (Slunjski, 2008).

Djetetovo istraživanje na otvorenom prostoru

Osim konkretne predškolske ustanove djetetu treba omogućiti i aktivnosti istraživanja prirode, tj. otvorenoga vanjskoga prostora. Za djetetov holistički razvoj potrebno je djetetu omogućiti razvoj i u prirodnom i društvenom okruženju koji čine: šume, polja, livade, parkovi, bare, potoci te ostali segmenti prirode, ali i različite kulturne, umjetničke i ostale ustanove. Sve su to mjesta koja su objekti djetetovih snažnih istraživačkih potreba. Kod djece predškolske dobi vrlo je važan i doživljaj prijednog puta do određenog

mjesta koji je skrovište brojnih osjetilnih i perceptivnih doživljaja. Djetetov boravak na otvorenom prostoru je od višestruke važnosti za njegov razvitak. Osim što se djeca osjetilno upoznaju s različitim podražajima, imaju mogućnost razlikovanja, grupiranja, postavljanja u međusobne odnose s drugim materijalima koje mogu koristiti u različitim istraživačkim djelatnostima (Došen Dobud, 2005).

Kada je riječ o odgojno-obrazovnom radu u predškolskim ustanovama djeci je često kretanje ograničeno na unutarjni prostor vrtića te na manji ograđeni vanjski dio (Tomljanović, 2012). Djetetu rane dobi zasigurno je potreban i boravak i istraživanje na otvorenim neograđenim prostorima koji su im još uvijek nepoznati. Prije samog odlaska na vanjski prostor mora se voditi računa i o djetetovim usvojenim sposobnostima i vještinama.

Istraživanje otvorenoga prostora od velikog je značenja za razvoj djeteta jer ono na taj način stalno testira vlastite sposobnosti i mogućnosti, samoinicirajući osobno djelovanje. Mnoge pojave i predmeti koji se mogu pronaći u prirodnom okruženju mogu biti poticaj za istraživačke aktivnosti: kotrljanje niz padinu (zakoni fizike), biljni (trava, lišće, cvijeće, gljive, stabla) i životinjski svijet (pas u dvorištu, mačka, mravi, leptiri) i mnoge prirodne pojave (kiša, vjetar, promjena temperature). Navedene aktivnosti samo su neki od poticaja za daljnje istraživačko djelovanje u kojima djeca samostalno dolaze do rješenja, kreiraju i osmišljavaju neke nove doživljaje angažirajući sva svoja osjetila (vid, sluh, njuh, pip i okus) (Tomljanović, 2012).

Prednosti istraživanja na otvorenome prostoru

Igra i istraživanje djece na otvorenome prostoru ima brojnih prednosti. Prvenstveno tu je riječ o razvoju motoričkih sposobnosti koje se očituju u jačanju mišića i kostiju te boljoj gipkosti i okretnosti. Igra na vanjskome prostoru ključna je za optimalan rast i razvitak djece predškolske dobi te zdravlje djece, ali pridonosi i samopoštovanju i boljoj koncentraciji.

Slobodne dječje igre na vanjskom prostoru aktiviraju djetetov potencijal za spoznaju i učenje (Pihač, 2011).

Elementima raznih igara na otvorenom prostoru, osiguravaju se uvjeti za normalan zdravstveni status organizma i razvoj njegovih kondicijskih sposobnosti, razvijanje lokomocije i stjecanja različitih znanja, vještina i navika, utjecaj na psihološku dobrobit djeteta, poput

samopouzdanja, veselja te osjećaja zadovoljstva (Trajkovski Višić i sur., 2010).

Mogućnosti istraživanja na otvorenome prostoru

Priroda je područje koje djeci pruža mnoštvo mogućnosti za istraživanje. Odgajatelji bi zato trebali češće boraviti na otvorenim prostorima izvan vrtića, organizirati izlete u prirodu ili odlaske u botanički ili zoološki vrt. U prirodi djeca imaju priliku istraživati i promatrati razne životinje (mrave, ptice, leptire, kukce), razne biljke (listove, laticе, boje, oblike) kao i općenito sve pojave koje možemo istraživati na otvorenim prostorima, primjerice vjetar, kišu, dugu (Slunjski, 2008). Osim navedenoga, u prirodi djeca mogu istraživati i otkrivati na svježem zraku koristeći brojne prirodne materijale, kao što su drvo, lišće, pijesak, kamenje i sl. Navedene materijale djeca mogu prikupljati, sortirati te *„donijeti u vrtić, gdje će ih bolje proučiti i na različite načine iskoristiti“* (Slunjski, 2008: 43). Priroda djeluje povoljno i na djetetov motorički razvoj, kao i na socio-emocionalni razvoj koji se očituje u suradnji i druženju s drugom djecom.

Kao nadopuna navedenome moguće je zajedno s djecom osmisлити i organizirati centar istraživanja prirode, koji se može nalaziti i unutar i izvan prostorija vrtića (Slunjski, 2008). Tijekom osmišljavanja centra istraživanja prirode vrlo je važno uključiti djecu u sam proces izrade poticaja te nabavke materijala. Ovo može poslužiti i kao izvrsna podloga za razvijanje komunikacije i interakcije s djecom koristeći brojna poticajna pitanja (Što će sve sadržavati centar istraživanja? Kako će se to nabaviti? Čemu će to koristiti?). Centar istraživanja prirode, osim brojnih prirodnih materijala treba sadržavati i razne nožice, povećala i vage koje djeci omogućuju dublje istraživanje.

Kada je riječ o materijalima bilo bi poželjno da su različitih boja, oblika i tekstura kako bi djeca dobila široki spektar različitih iskustava. Navedeni centar može sadržavati i razne knjige, enciklopedije i časopise o biljkama, životinjama i prirodi općenito, a također i papire i olovke za bilježenje doživljaja što je kod istraživačkih aktivnosti vrlo važno (Slunjski, 2008).

Okruženje s velikim livadama, šumarcima te raznovrsnim biljkama i životinjama omogućuje da djeca doživljavaju, istražuju i uče o prirodi. Pri ovakvim oblicima aktivnosti važno je da djeca prema vlastitim interesima i mogućnostima biraju kojom aktivnošću se žele baviti. Djecu sve zanima i sve žele istražiti. Priroda im daje

mogućnost da konkretno upoznaju biljke i životinje u njihovim prirodnim staništima. Dječji doživljaj je puno intenzivniji kada iskustveno dožive neku pojavu, nego da im odgajateljica priča o tome. U šumi i na livadi djeca imaju priliku promatrati razne životinje, njihova staništa te ono čime se hrane (vjeverica, ptice, jež, kukci, leptiri, bubamare, krtačnjaci). Odlaskom na obližnje jezero imaju se priliku upoznati sa životinjama poput kornjača, žaba ili riba, dok odlaskom na seosko domaćinstvo mogu se susresti sa raznim domaćim životinjama, njihovom mladunčadi, načinom prehrane te načinom života (Šikić, Devernay, 2010). Kada je riječ o biljkama prepoznaju drveće po kori i plodu, te mu pokušavaju odrediti starost prema godovima na panju. Sva svoja iskustva koja su stekla u prirodi nadograđuju i promatraju u istraživačkom centru. Važna je činjenica da djecu sve zanima, od latice cvijeća, preko strukture stabala, do proučavanja mrava ili pauka. Upravo zbog toga moramo ih podržati u svemu zašto pokazuju interes i samoinicijativu, osiguravajući im što adekvatnije uvjete za istraživački i stvaralački rad. Kod istraživačkih aktivnosti bilo bi poželjno djeci omogućiti da svoja zapažanja i nova iskustva zabilježe na plakatima ili u mapama te podijele svoja mišljenja sa ostalom djecom i odraslima. Osim toga, važna ishodišta istraživačkih aktivnosti mogu biti ljudi koje će djeca susresti na otvorenom prostoru parka ili livade (stanovnici, ljudi koji brinu o parku, šumar) (Šikić, Devernay, 2010).

Podloga za istraživanje mogu biti i razne pojave u prirodi, primjerice padaline, temperature ili vjetar. Boravak u prirodi može biti poticaj da djeca uredi okoliš ispred svojih predškolskih ustanova te također da u njima sade, uređuju cvijetnjake i voćnjake te izrađuju hranilišta za ptice i životinje (Šikić, Devernay, 2010). Na taj način senzibiliziramo djecu za prirodu i njene stanovnike te okoliš i ekologiju općenito. U prirodi djeca mogu pronaći razne šišarke, kestenje, žir, orahe, lješnjake, sitno sjemenje, plodove, korjenasto i lisnato povrće, korijenje, sijeno, vrtno cvijeće i slično. Navedene materijale djeca mogu razvrstavati prema bojama, oblicima ili nekim drugim svojstvima, mogu ih iskoristiti u ostalim aktivnostima u vrtiću (likovni radovi, dramske predstave, izrada mobila). Osim razvrstavanja mogu ih umetati, ubacivati, nizati i uspoređivati. Na taj način stječu prve senzorne podatke o njima, a vježbaju i finu motoriku (Došen Dobud, 2005). Snažni doživljaji iz prirode potiču djecu na stvaralačko izražavanje (likovne i glazbene

aktivnosti). Igra na otvorenom prostoru pruža djeci brojne mogućnosti preskakanja, penjanja, provlačenja što će zasigurno djelovati pozitivno na djetetov motorički razvoj. Doživljaj djece u prirodi je veoma snažan jer djeca uključuju sva svoja osjetila i neposredno iskustvo (Šikić, Devernay, 2010).

Priroda i vanjski prostor su područja koje djeci pružaju mnoštvo mogućnosti za istraživanje i otkrivanje. Igra djece na otvorenim prostorima nude modalitete za integraciju s ostalim aktivnostima u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a također i za početak jednog kvalitetnog projekta. Može se zaključiti kako je djetetovo istraživanje na otvorenome prostoru vrlo važno za njegov holistički razvoj jer će izravni kontakt i iskustvo s prirodom djelovati poticajno na njegov motorički, kognitivni te socio-emocionalni razvoj. Autorica Lindsay (2010) sumirala je važnost boravka u prirodi rekavši: „*omogućimo li djeci od najranije dobi igru i učenje u prirodi, od njih ćemo stvoriti novu generaciju obdarenu vještinama, stavovima i uvjerenjima potrebnima za smisleni odnos s prirodom*“ (Lindsay, 2010: 27).

Literatura:

- Došen Dobud, A. (2005). *Malo dijete-veliki istraživač*. Zagreb: Alineja
- Lindsay, C. (2010). Igrom na otvorenome do zdrave budućnosti za pokrajinu Fife. *Djeca u Europi*. Vol 19. No 4 (26-27)
- Pihač, M. (2011). Igra i kretanje djece na otvorenom-mogućnosti i rizici. *Dijete, vrtić, obitelj*. Vol 17. No 64 (34-35)
- Slunjski, E. (2008). *Dječji vrtić: zajednica koja uči: mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja*. Zagreb: Spektral Media
- Slunjski, E. (2006). *Kad djeca istražuju... Neobične igre običnim materijalima*. Varaždin: Stanek
- Slunjski, E. (2012). *Tragovima dječjih stopa*. Zagreb: Profil
- Šikić, B., Devernay, B. (2010). Da me vidi cijela zemaljska kugla, vidjela bi da se smijem. *Djeca u Europi*. Vol 19. No 4 (20-21)
- Tomljanović, J. (2012). Djeca rane dobi u igri na otvorenom. *Dijete, vrtić, obitelj*. Vol 18. No 68 (12-15)
- Trajkovski Višić, B., Zebić, O., Hrvoj, Z. (2010). Utjecaj kineziološkog programa na poboljšanje eksplozivne snage i agilnosti u četverogodišnjaka. U: *Kondicijska priprema sportaša „Trening brzine, agilnosti i eksplozivnosti“* (ur. Jukić, I., i dr.). Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Udruga Kondicijskih trenera Hrvatske.

ŽIVOTOPIS

SILVIA BABIĆ

Zovem se Silvia Babić. Živim na Škrljevu. Rođena sam 15.7.1994. Radim u Dječjem vrtiću Bakar od 2017. godine, trenutno u objektu Škrljevo. Završila sam diplomski izvanredni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje na Učiteljskom fakultetu u Rijeci te stekla titulu magistre ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Prije toga završila sam preddiplomski studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje, također na Učiteljskom fakultetu u Rijeci, te Prvu riječku hrvatsku gimnaziju. Trenutno sam polaznica cjelogodišnje Montessori edukacije za Montessori odgojitelje u Zagrebu u Dječjem vrtiću Srčko.

Izlagala sam na sljedećim stručnim skupovima:

- 8. Festival završnih i diplomskih radova a međunarodnim sudjelovanjem, u sklopu Dana Učiteljskog fakulteta u Rijeci: Izlaganje „Roditeljska iskustva i mišljenja o savjetodavnoj podršci odgajatelja i primjeni razvojne biblioterapije“ (25.-26.10.2020.)
- Znanstveni kolokvij s međunarodnim sudjelovanjem „Očima djeteta“ u Međugorju (izlaganje znanstveno-istraživačkog rada „Stavovi roditelja o korištenju i utjecaju medija na agresivnost predškolske djece“).

Završila sam brojne edukacije od kojih bih istaknula: Primjena Brain Gym metode s djecom rane i predškolske dobi, Pisanje i pripovijedanje terapijske priče (Via Radionice komunikacijskih vještina-Lessac Kinessensics), NTC sustav učenja (praktična primjena, dr. Ranko Rajović), Teškoće senzorne integracije te stručna usavršavanja na E-twinning portalu.

Dugo godina sam volontirala u Udruzi Dira u Rijeci (udruga za pomoć djeci s poteškoćama u razvoju i poticanje harmoničnog razvoja djece i mladih).

DOMINIKA BELJO

Dječji vrtić Vrbovec, Vrbovec

MEDIJI KAO SASTAVNI DIO ODRASTANJA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

SAŽETAK

Djeca danas koriste medije od najranije dobi, od samog rođenja okruženi su različitim vrstama uređaja te su mediji sastavni dio njihova odrastanja zato se može reći da su današnja djeca digitalni urođenici. Roditelji su prvi medijski učitelji, djeca svoje prve medijske navike stječu u krugu obitelji, a dolaskom u predškolsku ustanovu odgojitelji imaju važnu ulogu u razvoju dječjih medijskih navika. Utjecaj medija na djecu u doba kada su okružena različitim vrstama medija je velik, provode se različita istraživanja o utjecaju medija te se vrlo često naglašavaju negativni utjecaji medija na razvoj djece rane i predškolske dobi, no mediji itekako mogu imati pozitivne učinke a ključ pozitivnih učinaka je medijska pismenost odraslih koji će prenijeti pozitivne obrasce korištenja i odnosa prema medijima. Kakav će učinak mediji imati na djecu ovisi o dječjim osobinama i karakteristikama medijskog sadržaja. Djeca pokazuju najveći interes za audiovizualne medije poput televizije, kompjutera, pametnih telefona i tableta te bi trebalo taj dječji interes iskoristiti na način da kroz te uređaje koriste medije na način putem kojih će moći najbolje razviti svoje potencijale i kako bi postali medijski pismeni. Korištenje medija itekako može biti korisno i imati pozitivne učinke na razvoj djece ako se koriste na pravilan način, te se mogu iskoristiti ne samo za zabavu već i za učenje. U ovom radu biti će prikazani rezultati medijskih navika djece Dječjeg vrtića Vrbovec koji su dobiveni istraživanjem u svrhu izrade diplomskog rada, te prikaz aktivnosti koje su provedene s ciljem medijskog opismenjavanja djece. Digitalne kompetencije kroz korištenje web alata u eTwinning projektu te radionica na temu Oglasi putem koje su djeca sama stvarala medijski sadržaj te učila kritički vrednovati medijske sadržaje.

KLJUČNE RIJEČI: dijete, medijska pismenost, medijske navike

**MEDIJI KAO SASTAVNI DIO ODRASTANJA
DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI**

Dječji vrtić Vrbovec
Dominika Beljo, mag. presc. educ.

Odgojno – obrazovna konferencija
„Pred mojim očima rasteš“
21. – 23. 10. 2021.

eduList
ONLINE

DJEČJI VRTIĆ
VRBOVEC

Endeljevo bez tabaka

Djeca, mediji i obitelj

Djeca svoje prve medijske navike stječu u krugu svoje obitelji te su roditelji prvi medijski učitelji svojoj djeci, a dolaskom u predškolsku ustanovu i odgojitelji preuzimaju dio odgovornosti u medijskom opismenjavanju djece. Ako uzmemo u obzir da su djeca od svog rođenja okružena različitim vrstima medijima te da djeca uče po modelu važno je da imaju pozitivan uzor u korištenju medija. Činjenica je da mediji mogu imati veliki utjecaj na razvoj djece stoga ovisno o kvaliteti gledanog sadržaja, dobi djece te vremenu provedenom pred ekranima ovisi da li će taj utjecaj biti pozitivan ili negativan. Roditelji bi trebali od samih početaka aktivno sudjelovati u dječjem iskustvu s medijima, poticati ih na aktivno korištenje medija, podržavati ih, razgovarati te pružati pomoć i podršku prilikom odabira sadržaja koji treba biti primjeren dobi djeteta (Brusić i sur., 2015). Mediji su danas neizostavan dio dječje svakodnevice, stoga ne treba djeci braniti korištenje već ih učiti da imaju zdrav odnos prema medijima. Neki medijski sadržaj sam po sebi ne mora imati negativan utjecaj već je ključan naš odnos i postupanje prema tom sadržaju pa je od ograničavanja i zabrana važnije medijsko obrazovanje odraslih i djece (Obad, 2009/2010).

Prema preporuci Američke pedijatrijske akademije (2016) djeca do 18 mjeseci ne bi trebala koristiti nikakvu vrstu ekrana jer je za njihov razvoj važno da samostalno istražuju svijet oko sebe koristeći sva osjetila. No unatoč ovoj preporuci svjedoci smo da djeca i prije te dobi koriste medije poput televizora i mobitela. Istraživanje koje je provedeno od strane Hrabrog telefona i Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba (2016) o izloženosti predškolske djece ekranima dovelo je do podatka da djeca počinju koristiti ekrane u vrlo ranoj dobi, njih čak 40% koristi ekrane u dobi od jedne godine, dok s dvije godine njih 79%, a u dobi od četiri godine gotovo sva djeca koriste elektroničke uređaje točnije njih 97%. Prosječno vrijeme provedeno pred ekranima prema dobi iznosi sljedeće vrijednosti: 2 sata radnim danom i 2,3 sata vikendom provode pred ekranom djeca u dobi od 2-3 godine, djeca u dobi od 4-5 godina radnim danom provode 2,4 sata, a vikendom 3,1 sat dok djeca u dobi od 6 do 7 godina radnim danom provode 2,9 sati i vikendom 3,6 sati. Ono što možemo vidjeti iz ovih podataka je činjenica da djeca provode previše vremena pred ekranima u odnosu na preporuku da djeca u dobi od 2-5 godina ne bi trebala više od 1 sata dnevno koristiti ekrane. Zato se postavlja

pitanje koja je uloga odrasle osobe, ponajprije roditelja u korištenju medija od strane djece. Odrasli i djeca nemaju isto iskustvo i motivaciju za korištenje medija te često možemo vidjeti da su djeca digitalno pismenija od svojih ukućana te znaju brže i lakše doći do željenog sadržaja, no ipak djeca ne posjeduju životno iskustvo niti kritičko razmišljanje što dovodi do nerazumijevanja medijskih sadržaja (Ciboci, 2015). Roditelji bi s djecom trebali razgovarati o medijskim sadržajima, zajedno gledati sadržaje, analizirati te poticati djecu na korištenje medija u skladu s dobi djeteta (Ciboci, 2015). Mediji mogu biti idealna prilika za zajedničko druženje, aktivno gledanje i uključenost roditelja u medijske navike djeteta. Prema vodiču Djeca i vrijeme pred ekranom izdanom povodom 2. Dana medijske pismenosti (2019) roditelji bi trebali medije koristiti zajedno s djecom, dogovarati pravila vezana uz korištenje medija, informirati se o uslugama, sadržaju, tehnologiji i dobnim ograničenjima te učiti djecu dobrim navikama korištenja interneta. Roditelji bi trebali zajedno s djecom dogovoriti pravila za korištenje medija, jer nadzor i zabrane nisu samo po sebi učinkovite ako djeci ne postavimo granice. Roditelje često brine sadržaj koji djeca gledaju te nisu ni sami sigurni da li je neki sadržaj primjeren za njihovo dijete. Stranica Common Sense Media može biti vrlo korisna pomoć jer na toj stranici roditelji mogu dobiti željene informacije o primjerenosti nekog određenog medijskog sadržaja za dob djeteta. Djeci su danas najviše vremena provode na audiovizualnim medijima (Internet, računalo, pametni telefoni, tableti, televizija), dok im novine i radio nisu zanimljivi i ne nude puno sadržaja koji bi djecu zanimalo (Mikić, 2009/2010). Djeca najčešće koriste medije u svrhu zabave i igre, a ako uzmemo u obzir da djeca najlakše uče kroz igru vođeni vlastitim interesima onda mediji mogu biti izvrstan alat za učenje. Gledanje obrazovnih sadržaja, igranje edukativnih igrica mogu doprinijeti učenju i spoznaji svijeta oko sebe. Igranje video igara može pomoći djeci kod oslobađanja stresa i pokazivanju emocija, da nauče gubiti, pobjeđivati, igre mogu poboljšati koncentraciju te potaknuti razvoj refleksa za brže reakcije, mogu poslužiti za učenje vještina početnog čitanja i pisanja, učenja početnih matematičkih pojmova te učenje stranih jezika (Batarelo Kokić, 2009).

Medijska pismenost u predškolskoj ustanovi

Medijska pismenost uključuje kritičke, tehničke i

praktične kompetencije pri čemu kritičke kompetencije uključuju razumijevanje medijskih sadržaja i kritičko vrednovanje sadržaja; tehničke kompetencije omogućuju pristup medijima te podrazumijevaju znanje o tome kako koristiti pojedine uređaje ili medije, a praktične kompetencije podrazumijevaju stvaranje medijskog sadržaja (Zgrabljic Rotar, 2008). Ukratko medijska pismenost podrazumijeva pristupat medijima, analiza, vrednovanje i stvaranje medijskog sadržaja i poruka (Flego, 2009/2010). Kako roditelji imaju važnu ulogu medijskih učitelja u obitelji tako dolaskom djeteta u predškolsku ustanovu odgojitelji imaju istu zadaću i isti cilj medijski opismeniti djecu kao podlogu za daljnji razvoj i učenje. U krovnom dokumentu za rani i predškolski odgoj - Nacionalni kurikulumu za rani i predškolski odgoj jedna od 8 ključnih kompetencija je i digitalna kompetencija koja je sastavni dio medijske pismenosti. U Dječjem vrtiću Vrbovec 2019. godine provedeno je istraživanje u svrhu ispitivanja medijskih navika djece, sudjelovalo je 105 ispitanika. Dobiveni rezultati idu u prilog činjenici da djeca od najranije dobi koriste medije čak i prije prve godine života te provode puno više vremena pred ekranima od onoga kako je to preporučeno, sadržaji koji se gledaju su šaroliki i većinom se radi o zabavnim sadržajima. U vrtiću je provedeno više radionica i aktivnosti u svrhu promicanja pozitivnog stava prema medijima tj. s ciljem medijskog opismenjavanja djece. U pedagoškoj godini 2019. / 2020. srednja vrtićka skupina „Pandice“ sudjelovala je u eTwinning projektu „Mala hrvatska kuharica“ s još 5 vrtića iz različitih krajeva Hrvatske. Koristeći eTwinning platformu djeca ali i odgojiteljica su imala priliku usavršiti svoje digitalne kompetencije korištenjem različitih web alata. Odgojiteljica je kreirala sadržaje pomoću različitih web alata koje su djeca koristila za igru i učenje a sve vezano uz temu projekta. Mediji su itekako velika pomoć u kreiranju odgojno obrazovnog procesa mogu poslužiti za dokumentiranje odgojno obrazovnog procesa te kasniju analizu i samorefleksiju kako djeci tako i odgojiteljicama, mogu biti uvod i motivacija za razne aktivnosti i projekte i slično. Zajedno s djecom često gledamo fotografije dokumentiranih aktivnosti te zajedno dajemo osvrt, kako su se djeca osjećala, što su radila, prerađuju ponovno doživljaje i slično.

Povodom Dana medijske pismenosti 2021. provedena je radionica „Oglasi“ koja je za cilj imala kod djece razviti kritičko promišljanje i razumijevanje poruka koje se šalju

putem oglasa kroz različite vrste medija. Radionica je imala 3 tri različite aktivnosti. U prvoj aktivnosti vodili smo razgovor općenito o reklamama, koliko djeca gledaju reklame, gdje sve mogu biti reklame, koja im je najdraža, da li ih reklame potiču na kupnju nekog proizvoda i slično, zatim smo pomoću projektora pogledali različite vrste reklama gdje smo vidjeli što se sve može naći u reklamama. U drugoj aktivnosti djeca su izrađivala plakate. Od ponuđenih letaka sa elektroničkim uređajima djeca su izrezivala i ljepila na plakat one uređaje na kojima mogu gledati reklame. Ova aktivnost im je ujedno i bila poticaj za razgovor koje od tih uređaja imaju i u vlastitom domu. U trećoj aktivnosti su djeca imala priliku sama kreirati medijski sadržaj i to na način da je jedna grupa osmislila i snimila pomoću mobitela reklamu za voće, a druga grupa je osmislila reklamu za voće u obliku plakata. Interes za stvaranje sadržaja putem mobitela je bio velik pa smo i naknadno odlučili stvoriti još jedan medijski sadržaj – film o životinjama pomoću aplikacije Stop Motion Studio. Kroz sve navedene aktivnosti djeca su imala priliku analizirati, kritički promišljati te stvarati medijski sadržaj što zapravo i je razvoj medijske pismenosti kod djece.

Literatura

- Batarelo Kokić, I. (2009). Djeca, mediji i računalna tehnologija, ZRNO: *Časopis za obitelj, vrtić i školu*, 85/86 (3): 111/112.
- Ciboci, L. (2015) Od medijskog opismenjavanja do odgovornog roditeljstva. U: Marković, N. (ur.) *Komunikacija odgaja - odgoj komunicira. Emocionalna i medijska pismenost*. Zagreb, Pragma, str. 46-54
- Flego, M. (2009/2010). Pravo na pozitivan utjecaj medija, ZRNO: *Časopis za obitelj, vrtić i školu*, 88/89 (27-28):114-115
- Mikić, K. (2009/2010). Zašto odgajati i obrazovati za medije?, ZRNO: *Časopis za obitelj, vrtić i školu*, 88/89 (2-4):114-11.
- Obad, V. (2009/2010). Mediji ne upravljaju nama - mi upravljamo medijima, ZRNO: *Časopis za obitelj, vrtić i školu*, 88/89 (15-16):114-115.
- Zgrabljic Rotar, N. (2008) Medijska pismenost i medijska etika u civilnom društvu. U: Peruško, Z. (ur.) *Mediji, kultura i civilno društvo*. Zagreb, Jesenski i Turk ; Hrvatsko sociološko društvo, str. 43-74.
- URL1: Američka pedijatrijska akademija (2018).

ŽIVOTOPIS

DOMINIKA BELJO

PODACI O ŠKOLOVANJU

1998. – 2002. Srednja škola Vrbovec – Opća gimnazija

2002. – 2005. Učiteljska akademija u Zagrebu – Predškolski odgoj – dvogodišnji studij
Stečeno zvanje: odgojitelj predškolske djece

2016. – 2017. Učiteljski fakultet u Zagrebu – Preddiplomski sveučilišni studij za rani i predškolski odgoj – razlikovna godina
Stečeno zvanje: univ. bacc. praesc. educ.

2017. – 2019. Učiteljski fakultet u Zagrebu – Sveučilišni diplomski studij za rani i predškolski odgoj. Stečeno zvanje: mag. praesc. educ.

RADNO ISKUSTVO

09/2006. – 08/2008. Dječji vrtić Didi - odgojitelj
08/2008. do danas Dječji vrtić Vrbovec – odgojitelj

- Children and Media Tips. Preuzeto s <https://services.aap.org/en/news-room/news-releases/aap/2016/aap-announces-new-recommendations-for-media-use/>; Posjećeno 15.6.2021.
- URL2: Brusić, R., Ciboci, L., Kanižaj, I., Labaš, D. Mališa, J., Marković, N., Osmančević, L., Rovis Brandić, A., Vučenović, D. (2015). Komunikacija odgaja – odgoj komunicira. Emocionalna i medijska pismenost. Zagreb: Pragma. Preuzeto s <https://www.udruga-pragma.hr/wp-content/uploads/2015/10/komunikacija-odgaja-odgoj-komunicira.pdf>; Posjećeno 15.6.2021.
 - URL3: Hrabri telefon i Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba (2017). SCREEN TIME: Prvo nacionalno istraživanje Poliklinike o izloženosti predškolske djece svim ekranima. <https://www.poliklinika-djeca.hr/aktualno/rijec-ravnateljice/screen-time-prvo-nacionalno-istrazivanje-poliklinike-o-izlozenosti-predskolske-djece-svim-ekranima-2/>; Posjećeno 15.6.2021.
 - URL4: Djeca i vrijeme pred ekranom – dobar početak(2019). <https://www.medijskapismenost.hr/wpcontent/uploads/2019/04/Djeca-i-vrijeme-pred-ekranom-dobar-poc%CC%8Cetak.pdf>; Posjećeno 15.6.2021.

KARMEN KLIČINOVIĆ ŠANTIĆ

Dječji vrtić Mali princ, Bol

BUDI MI PRIJATELJ

SAŽETAK

Odgoj djece u suvremeno doba nije lak ni jednostavan zadatak. Bilo da promatramo tu činjenicu očima roditelja ili očima odgojitelja, svejedno smo zastrašeni da o nama ovisi jedan tako mali, a tako veliki život. Sva naša ponašanja mogu oblikovati ponašanje djeteta u predškolskoj dobi, ali i u kasnijem životu. Najbitnije od svega je, prvenstveno, osvijestiti to da „Dijete nije JA“. Ono što MI očekujemo od njih u biti se ponajprije bazira na našim uvjerenjima i očekivanjima. No tek kada se potrudimo (i uspijemo) shvatiti dijete, kada se potrudimo shvatiti što se u djetetovoj glavi događa, kada se potrudimo sagledati stvari i situacije s gledišta jednog djeteta, a ne odrasle osobe, tek tada možemo postati svjesni ovisnosti djece o nama i našem ponašanju, a samim tim i bitnosti i ljepote našeg poziva. Svrha ovog rada je upoznati se s tim i osvijestiti koliko naše ponašanje ima utjecaja na dijete i koliko ga formira u kasnijoj dobi, te kako se možemo približiti djetetu na prijateljski način kako bismo mu maksimalno pomogli da odraste u osobu jakih socijalnih i emocionalnih vještina.

KLJUČNE RIJEČI: dijete, model, odgoj, odnos

Po Maleš i Stričević (1991) svako dijete ima mnogo potreba. Poznavanje i prepoznavanje djetetovih potreba pomaže da se shvati razlika između onoga što je djetetova puka želja i onoga bez čega dijete ne može. Potrebe za hranom, vodom i spavanjem su fiziološke potrebe svih ljudi i zadovoljavanje tih potreba čini osnovu života te je ono nužno za sve ostale životne aktivnosti (igra, zabava, ...). No to nisu djetetove jedine potrebe. Postoji još niz drugih potreba čije zadovoljenje je jednako važno za uspješan razvoj djeteta. Svako dijete ima potrebu življenja skladnog i mirnog života u sredini u kojoj se osjeća sigurno i zaštićeno, i pri tome se ne misli samo na fizičku sigurnost, nego i na sigurnost života i odrastanja u emocionalno stabilnoj okolini. Potreba djeteta za ljubavlju, potreba da bude voljeno, odnosno ispunjenje tih potreba, vrlo su važne za djetetov psihički razvoj. Dijete koje je prihvaćeno od strane svojih najbližih svakim je svojim pokretom i ponašanjem spremno pokazati da je zadovoljno svojim životom – komunicira s drugima bez poteškoća, smije se, ima povjerenja u druge.

Dijete nikako ne može biti razmaženo ako mu dajemo previše ljubavi jer ljubav se ne izražava ni prekomjernim poklonima, ni skupim igračkama. Postoji mnogo načina za djetetu iskazati ljubav i brigu –prihvaćanjem, dodirom, zagrljajem, spremnošću da saslušamo nešto što nam želi reći. I to su samo neki od znakova pomoću kojih dijete može zaključiti i znati da je voljeno i prihvaćeno.

U svojem radnom iskustvu sam imala primjer djeteta koje je poučeno ponašanjem odraslih imalo naviku druge nazivati pogrđnim imenima. Isprve, ne znajući pronaći pravi način kako pristupiti tom djetetu, trošila sam vrijeme na dugotrajne razgovore. Djetetu jasličke dobi pokušavala sam objasniti kako je to nešto što nije prihvatljivo i kako nije lijepo druge nazivati pogrđnim imenima. Međutim, situacija je iz dana u dan bivala sve gora. Redom svi dobivali smo ne lijepe epitete, bivali sve frustriraniji, a ponekada čak i malo ljuti. Dok nisam odlučila promijeniti svoju taktiku. Na svako djetetovo pogrđno ime upućeno meni ja sam reagirala s rečenicom "A ti si moja ljubav". Priznat ću odmah, proces je bio dugotrajan i već sam počela tražiti nova rješenja, kada sam napokon doživjela promjenu u djetetovom razgovoru s drugima. Sve više je drugima počelo govoriti "Ti si moja ljubav", "Ti si moja sreća" i uvidjelo radost drugih, tako da su pogrđne riječi prema drugima postala apsolutna prošlost. Nedavno sam sreća isto to dijete, a kada me

upitao "Teto, a tko je ono tvoja ljubav?" – mojoj sreći nije bilo kraja. Pokazala sam mu da je voljeno, da je prihvaćeno, da je željeno i izazvala sam pozitivnu promjenu u ponašanju. Kada dijete radi nešto što se smatra društveno neprihvatljivim ponašanjem, što ono zapravo od nas očekuje? Ono u danom trenutku očekuje nekakvu reakciju. Nekada ta reakcija bude pozitivna (odiše strpljenjem), a nekada bude negativna (u vidu kazne).

Činjenica je da odrasli, nakon nekoliko neuspješnih pokušaja objašnjavanja, gube strpljenje i počinju prakticirati kazne. Društveno neprihvatljivo ponašanje se nastavlja, svi sudionici priče bivaju sve frustriraniji i tako se vrtimo u krug. Zaključila sam u ovoj situaciji da pokazivanjem ljubavi nikako ne možemo razmaziti dijete, jer niti u jednome trenutku nisam osjetila da to dijete misli da njega više volim. Ali sam osjetila da mi je postalo privrženije i da je moj pristup počelo koristiti u svojem pristupu prema drugima.

Prema Miljak (2009) ranije je dominirao stav kako nema ništa vrijednije za unapređenje odgojno- obrazovne prakse od dobre i kvalitetne teorije, a suvremena stajališta ipak ističu kako nema ništa bolje za gradnju dobre i kvalitetne teorije od dobre i kvalitetne prakse. Svaki odgojitelj trebao bi samostalno istraživati vlastitu odgojno-obrazovnu praksu kako bi je mogao nadograđivati, a po potrebi i mijenjati. S obzirom na to da često u promatranju i promišljanju o svojoj odgojno-obrazovnoj praksi ne možemo biti i objektivni, potrebna nam je pomoć stručnog tima dječjeg vrtića – psihologa i pedagoga. U radu s djecom konstantno je potrebna nadogradnja znanja i vještina. To nas sve zajedno treba voditi naprijed, želja i volja za napredovanjem i učenjem o samima sebi jer tek onda možemo pomoći i drugima.

Iz vlastitog iskustva mogu reći da je najteže osvijestiti vlastitu pogrešku. Nitko od nas ne želi biti okarakteriziran kao loš u nekom našem postupku. Svi želimo biti dobri, ako ne i odlični. Želimo da drugi o nama misle dobro, da smo uspješni u onome što radimo. Međutim, vrlo je sklizak teren kada pričamo o tome za što smatramo da bi netko trebao drugačije napraviti. Doživjela sam nekoliko različitih situacija iz kojih sam zapravo naučila u kojem smjeru ja želim djelovati prema djeci. Situacija broj 1 – preneseno mi je, na vrlo grub način, da nešto što radim nije dobro. Vrlo jednostavno sročena rečenica u kojoj nisam dobila nijedno drugo objašnjenje, već samo izjavu

kako nešto što radim – nije dobro. Kakav osjećaj je to u meni potaklo? Tuge, ljutnje, a ponajviše bezvrijednosti. Nešto što radim nije dovoljno dobro i vjerojatno nikada neće ni biti.

Situacija broj 2 – dat mi je prijedlog kako sam na drugačiji, a možda efikasniji način, mogla riješiti situaciju. Kakav osjećaj je to u meni potaklo? Prvenstveno, ljutnju – jer to je normalan osjećaj kada netko pokušava (pa makar i na blag način) ukazati da nešto ne radimo na optimalan način, a potom nepovjerenje. Međutim, obje situacije su na meni ostavile traga. Naravno da sam kroz narednih nekoliko dana razmišljala o izrečenom. Odlučila sam prihvatiti savjet iz situacije broj 2 i zaista drugi put pokušati na taj način. Plodove svojeg razmišljanja i djelovanja u tome smjeru sam ubrala gotovo pa odmah. Naučila sam nešto novo o sebi, naučila sam nešto novo o djelovanju u budućim situacijama i izašla iz konkretne situacije kao pobjednik. Poučena tim iskustvom odlučila sam pažljivije pristupati djeci u pojedinim situacijama. Ako JA ne želim i ne zaslužujem misliti da sam "loša" u nečem, zašto bi to djeca željela ili zaslužila?

U komunikaciji i ponašanju s djecom moramo biti vrlo oprezni jer smo mi njihovi modeli, što često zaboravimo, kako tvrdi Miljak (2009). S djecom treba razgovarati uvijek i svuda, upravo bi razgovor trebao biti način rješavanja problema. Ali razgovor se treba odvijati sada i odmah u prostoru u kojem se nalazimo i to na način da se posvetimo samo tom djetetu i razgovoru s njim. Ispravnim razgovorom dijete od nas uči osnovne komunikacijske vještine.

U razgovoru treba biti direktan, a govor treba biti jednostavan – razumljiv djetetu. Treba se fizički spustiti na razinu djeteta, ne na način da se naklonimo nad djetetom jer to može djelovati vrlo zastrašujuće iz pozicije djeteta. Potrebno je biti smiren i ne vikati na dijete – dijete vikanjem dobiva samo osjećaj straha, a ne mirnu i staloženu osobu koja im treba biti oslonac u tom trenutku, a također na taj način dobiva i dobar primjer kontrole nad situacijom. Svakom djetetu se treba posvetiti i ne ignorirati ga i njegove potrebe.

Poučena iskustvom koje sam gore navela odlučila sam pažljivije pristupati djeci u pojedinim situacijama. Ako JA ne želim i ne zaslužujem misliti da sam "loša" u nečem, zašto bi pomislili da djeca to žele i zaslužuju? Nijedno dijete ne zaslužuje nositi na leđima etiketu nečeg lošeg jer oni po prirodi nisu loši, a nisu ni zlonamjerni.

Kroz svoj rad naučila sam da nijedno dijete nije loše, zločesto, naporno, ni plačljivo. Samo mu treba dati dobre alate ponašanja u danom trenutku i imati strpljenja kako bi stigao to procesuirati u svojoj glavi i primijeniti na svoje ponašanje onda kada uvidi kakve sve benefite od toga uživa. Primjer – dijete uz primjenu sile ulazi u igru.

Uz malo promatranja uočavam problem, a to je da dijete želi biti dominantno u igri i određivati sva pravila što ostatku grupe smeta.

Smislila sam zajedničku igru kroz koju smo vježbali strpljenje, a i svatko od nas je imao "svojih 5 minuta" kada je u igri bio glavni, odnosno određivao pravila. Uz dobar alat dijete je naučilo da u igri moramo uživati svi, a ne samo pojedini. Primjena sile za ulazak u igru je kroz kraće vrijeme u potpunosti nestala.

Onda kada mislimo da je dijete dosadno, zapravo je znatiželjno. Djevojčica iz moje skupine učestalo bi me gledala kako nešto radim. "Samo ću te gledati, teto", rekla bi mi. U prirodi čovjeka je da mu tuđi pogledi dok nešto rade stvaraju nervozu, pa shodno tome dijete pošalju da se igra sa strane. A ja sam odlučila uključiti je u svoju aktivnost. Radila sam čestitku za prijatelja iz skupine, pa dok sam ja vezicom vezala čvor na svojoj čestitki, i ona je vezala na svojoj. Družile smo se, razgovarale, uživale, a zadovoljene su potrebe s obje strane – moja da završim posao, a njena da zadovolji svoju radoznalost. Onda kada mislimo da je dijete plačljivo, zapravo samo traži nas i naše prisustvo. U svakoj generaciji djece bude barem jedno osjetljivo dijete kojem treba puno fizičkog kontakta s odraslom osobom. Usađeno je u nas da nas tuđe suze i plač čine frustriranim pa ih pokušavamo zaustaviti. No, zapitala sam se, što ja želim postići? Želim li postići da dijete samo prestane plakati? Ili želim da mu pružim sigurnu luku, osjećaj da sam ja tu i da ću mu pomoći prebroditi problem?

Odgovor se nametnuo sam – JA mu želim pomoći da prestane plakati, ali na valjan način. Svaku generaciju iznova upoznajem i tražim idealna rješenja. Pa tako s jednom djevojčicom polako brojim, a potom razgovaramo. S nekima duboko dišem, a neke samo grlim. Želim im pomoći jer sam zato i tu gdje jesam. Ne želim da plaču, naravno, ali ako im se plače želim da se isplaču i da nađemo način da se nakon suza i nasmijemo zajedno. Na koncu, ne možemo biti prijatelji djeci odmah jer to nije realno očekivanje. Ali radom na sebi i velikim trudom možemo naučiti kako im biti što bolji prijatelji. Za kraj

bih istaknula činjenicu da, kako ne postoji niti jedno savršeno dijete, tako ne postoji i niti jedan savršeni odgojitelj. Upravo u toj nesavršenosti leži naša posebnost i naš savršen mali svijet koji možemo učiniti mnogo boljim, a sve kad bismo samo bili spremni djetetu biti prijatelj u pravom smislu te riječi. Prijatelj i dobar primjer koji će mu pokazati pravi put i biti model ponašanja.

Literatura

- Maleš, D., Stričević, I., (1991). *Druženje djece i odraslih*. Zagreb: Školska knjiga.
- Miljak, A., (2009). *Življenje djece u vrtiću. Novi pristupi u shvaćanju, istraživanju i organiziranju odgojno-obrazovnog procesa u dječjim vrtićima*. Zagreb: SM Naklada d.o.o.

KARMEN KLIČINOVIĆ ŠANTIĆ

ŽIVOTOPIS

Rođena sam 6.12.1991. godine u Splitu. Nakon osnovne škole upisala sam Srednju poljoprivrednu školu – usmjerenje Zaštita bilja – fitofarmaceut, te sam nakon toga upisala Agronomski fakultet na Sveučilištu u Zagrebu. Nakon što mi je ostao još jedan ispit i obrana završnog rada, odlučila sam da to ipak nije to.

Nakon toga upisujem preddiplomski studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Osijeku. Nakon druge godine preddiplomskog studija, rodio se jedan mali dječak imena Mateo koji sada već ima skoro punu ručicu godina, čak njih 5!

Nakon što smo s bebom u rukama i suprug i ja uspjeli završiti preddiplomske studije, usudila sam se upisati i diplomski studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, Razvojni smjer, te i to završila u roku.

Po završetku fakulteta iz Osijeka smo se preselili bliže rodnom kraju, na otok Brač, u malo mjesto imena Bol gdje sam se zaposlila u DV „Mali princ“. Moj radni odnos traje od 1.9.2019. godine.

Redovito se stručno usavršavam, pohađam on-line radionice, konferencije i skupove, čitam knjige i ulažem u sebe i svoje znanje koliko god mogu, a sve u svrhu unapređenja svog rada s djecom.

ANA-MARIJA CIMPERMAN

PATRICIJA ŠONJE

Dječji vrtić Carić, Novalja

VAŽNOST POKRETA KOD DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

SAŽETAK

Pokret je osnova svakog osjećaja, svakog djelovanja i svake misli. Kretanje je jedan od najvažnijih segmenata u cjelokupnom dječjem razvoju i utječe na razvoj mozga, razmišljanje i spoznaju. Zbog ubrzane svakodnevice, tehnologije i poslova koji rezultiraju sjedilačkim načinom života, kretanje je manje zastupljeno, a kroz medije i u javnosti pridaje se veća važnost kognitivnim sposobnostima kod djece, dok su motoričke sposobnosti podcijenjene. Vrlo je važno omogućiti djetetu zanimljivu i poticajnu okolinu kako bi cjelokupni razvoj tekao što uspješnije. Do učenja dolazi tijekom interakcije sa svijetom. Svako se dijete mora kretati da bi razvilo vještine važne za dobro funkcioniranje mozga. Učenje, razmišljanje, kreativnost i inteligencija nisu samo procesi koji se odvijaju u mozgu, to su procesi koji uključuju čitavo tijelo. Na osnovi spomenutih spoznaja nastoji se njegovati pozitivan stav i aktivan odnos roditelja i djece prema sportu, tjelesnim aktivnostima i ostalim elementima zdravog stila življenja te tako pridonositi kvaliteti cjelovitog i zdravog razvoja djeteta. Na temelju postojećih teorija i saznanja te primjera kvalitetne prakse, aktivnosti i kreativnih ideja, ovaj rad usmjerit će roditelje i odgajatelje na djelotvorno poticanje razvoja motorike djece vrtićke dobi.

KLJUČNE RIJEČI: *dijete, motoričke aktivnosti, motoričke sposobnosti, pokret, važnost kretanja*

Pokret je osnova svakog osjećaja, svakog djelovanja i svake misli. Kretanje je jedan od najvažnijih segmenata u cjelokupnom dječjem razvoju i utječe na razvoj mozga, razmišljanje i spoznaju. Sjedilački način života, užurbanost svakidašnjice i velika prisutnost medija dovodi do smanjenja pravih stimulacija za psihomotorni razvoj djece. Pokret postaje sport i natjecanje, a ono što je djetetu važno i korisno je pokret u funkciji spoznaje i osjećaja života. (Vučinić: 2001: 1,2) Igra je najbolje i najprihvatljivije vježbanje djeci i mladima. Ona traje dok je ugodna, a jedan od njezinih važnijih ciljeva je kretanje. Za većinu dječjih aktivnosti potrebne su motoričke sposobnosti. Ako dijete ima razvijene takve sposobnosti, uspješnije će se uključivati u igre s vršnjacima čime će rasti i njegovi osjećaji samopoštovanja i pripadnosti. Najveći dio napretka u motoričkim aktivnostima može se zahvaliti svakodnevnim dječjim aktivnostima. Vježba, spremnost za učenje i poticaji jednako su važni za razvoj motoričkih sposobnosti. Pokretne igre većina djece smatra zabavnima i uzbudljivima. Kroz njih se razvijaju i socijalne vještine, djeca uče kako jedan drugog voditi, slijediti, kako izmjenjivati uloge i surađivati. Slušanje, praćenje uputa, nastavljanje niza, donošenje odluka i rješavanje problema su mentalne vještine koje razvijaju pokretne igre. (Virgilio, 2009: 122) Iako se stječe utisak da su djeca najaktivnija starosna grupa u društvu, istraživanja u svakodnevnom upražnjavaju tjelesne aktivnosti kod djece i mladih pokazala su da razina aktivnosti opada s godinama. (Ayers, Sariscsany, 2013: 14)

Glavna obilježja vremena u kojem živimo jesu znanstvena i tehnička otkrića, napredak informatizacije i sve veći utjecaj globalizacije. Posljedice toga postoje u svim područjima ljudske djelatnosti i odražavaju se na život u suvremenom društvu. Sve više u svijetu i kod nas prevladava uvjerenje da samo tjelesno i mentalno sposobna osoba može odgovoriti zahtjevima modernog života i snalaziti se s iznenadnim i nepredviđenim situacijama. Danas se ljudi sve manje kreću, a prema prognozama u budućnosti će ljudski rad i dalje gubiti obilježja mišićnog rada, stoga je važno ulagati napore da tjelesno vježbanje djece bude shvaćeno kao nezamjenjiv čimbenik daljnjega razvoja društva. Prijeko je potrebno uspostavljanje ravnoteže između suvremenog čovjeka i urbanog načina življenja. (Findak, 2018: 344) Ljudi su formirani kako bi se kretali, a reduciranost kretanja djece i odraslih negativno se reflektira na zdravlje i razvoj

čovjeka. Prema Mišigoj-Duraković i Matković (2018: 103), da se smanji vrijeme djece pred ekranima (TV, računala, tableti i pametni telefoni), a podigne razina njihove svakodnevne aktivnosti potrebno je podizati svijest o važnosti aktivnog načina života, osigurati uvjete za aktivan (pješke ili bicikli) dolazak djece u školu (prometna sigurnost, hladovina i sl.). Također, važno je i osigurati aktivne odmomore od nastave, omogućiti siguran boravak na otvorenome, planirati aktivnosti koje se mogu provoditi u obiteljima i modificirati kurikulume da se osigura više vremena za sport te promiču i potiču sportske aktivnosti djece. Predškolsko dijete svakodnevno treba biti uključeno u strukturiranu fizičku aktivnost u trajanju od najmanje 30 minuta. Na dnevnoj razini treba biti zaokupljen nestrukturiranom tjelesnom aktivnošću u trajanju od jedan do nekoliko sati i ne smije mirovati dulje od 60 minuta, osim u vrijeme spavanja (Virgilio, 2009: 27). Ukoliko djeca od najranije dobi ne razvijaju motoričke sposobnosti kroz različite oblike kretanja, razvoj fine motorike bit će otežan, što izravno utječe i na akademski uspjeh. Dakle, pod uvjetom da se s djetetom na vrijeme ne radi na razvoju krupne motorike, neposredno se usporava i razvoj fine motorike. Postavlja se pitanje kako odgovoriti na zahtjeve ubrzane svakodnevne, tehnologije i poslova koji rezultiraju sjedilačkim načinom života, a koji direktno utječu na nedostatak kretanja. Odgovor leži u dobroj organizaciji, mijenjanju navika i pronalasku vremena za kretanje i tjelovježbu koji su neophodni za zdrav rast i razvoj. Pažnja uvijek mora biti usmjerena na individualne potrebe djeteta, a ne isključivo na određene vještine. U ovoj dobi izvedba ne treba biti najvažnija, a s natjecanjima treba biti oprezan jer mogu unazaditi razvoj vještina. Savladavanje novih motoričkih vještina pripomaže tome da djeca budu aktivna tijekom cijelog ranog djetinjstva i pri uspostavi navika koje će ostati i u starijoj životnoj dobi te pomoći u kontroliranju zdravlja i tjelesne težine. Tjelesno vježbanje pomaže redukciji anksioznosti, povezuje se s poboljšanim kognitivnim funkcioniranjem (posebice pamćenje, koncentracija i izvršne funkcije), posredno pozitivno djeluje na sliku o sebi, podizanje samopouzdanja, samopoštovanja, a ima i pozitivne socijalizacijske učinke. Promjene nastaju kod ustrajnog, redovitog tjelesnog vježbanja, a važan čimbenik je i motivacija, pri čemu je važna ona intrinzična. (Barić i Horga 2018). Kod odraslih srećemo različite motive za redovne tjelesne aktivnosti, kao i razloge za tjelesnu

neaktivnost, a isto je tako i kod djece. Na ponašanje pojedinca utječu unutrašnji i vanjski faktori. Iako ne možemo utjecati na dječji spol, dob ili mjesto prebivališta, možemo im pomoći da shvate vezu između načina života i općeg zdravstvenog stanja (tjelesnog, mentalnog, emotivnog i socijalnog) te opasnosti sjedilačkog načina života. U predškolskoj dobi to ćemo najviše raditi pokazujući dobar primjer. Psihološki faktori također utječu na odnos djeteta prema pojedinim aktivnostima. Djeca obraćaju pažnju na natjecateljsku vrijednost aktivnosti i osjećaju li se kompetentno, samouvjereno i zadovoljno tijekom te tjelesne aktivnosti. Vanjski faktori koji utječu na razinu dječje motivacije jesu vršnjaci, obitelj, nastavnici i faktori okoline (npr. udaljenost mjesta stanovanja od prostora za aktivnosti, vanjska temperatura i sl.). Ekstrinzična motivacija za djecu predškolske dobi mogu biti bodovi, naljepnice, medalje, pohvale na panoima, izbor sljedeće aktivnosti i slično. Za razliku od vanjske motivacije, intrinzičnu karakterizira ustrajnost i dosljednost u željenom ponašanju. Djeca s unutrašnjom motivacijom uživaju u aktivnostima, a sudjelovanje u njima prati osjećaj osobnog zadovoljstva i kompetentnosti.

Ugodne aktivnosti potaknute „iznutra“ imaju ove karakteristike: predstavljaju izazov, bude znatiželju, jačaju samoregulaciju i potiču kreativnost. Sve navedene karakteristike trebalo bi sažeti u jednu aktivnost.

Prema iskustvu u dosadašnjem radu s djecom, opisat ćemo kako smo povezali motoričke sposobnosti s aktivnostima za poticanje nekih od spoznajnih funkcija: predčitalačkih i predmatematičkih vještina, vizualne percepcije, samoregulacije, suradnje, taktilne percepcije, pamćenja, razvijanja mašte, kreativnog izražavanja te fine motorike. Radi lakšeg snalaženja, igre smo razvrstali prema sportskim rekvizitima koji se u njima koriste.

Igre s obručima:

Koje je boje?

Na pod stavimo obruče raznih boja (količina obruča ovisi o broju djece). Voditelj imenuje predmete, voće, povrće, životinje i slično. Djeca vizualiziraju pojmove te prema njihovoj boji biraju istu boju obruča u koju trebaju skočiti. Motoričke sposobnosti koje ova igra razvija su brzina reakcije, brzinska koordinacija, pravodobnost, prostorno-vremenska orijentacija i agilnost. Spoznajne funkcije koje također potiče su prepoznavanje i povezivanje boja te vizualizacija pojmove.

Prometna gužva

Svako dijete ima svoj обруč koji predstavlja volan. U prostoru su postavljeni prometni znakovi prema kojima se djeca kreću pazeći na pravilno slijeđenje uputa koje prikazuju prometni znakovi. Tijekom ove aktivnosti voditelj, umjesto semafora, regulira brzinu kretanja pomoću crvene, žute i zelene oznake. Kada je podignuta zelena oznaka, promet se nesmetano kreće, žuta označava usporavanje ili pripremu za pokret, dok crvena boja zaustavlja promet. Osim koordinacije, pravodobnosti, prostorno vremenske orijentacije, agilnosti, gibljivosti zglobova i brzine reakcija, ova aktivnost potiče samoregulaciju, prepoznavanje boja, slijeđenje uputa, raspoznavanje i poštivanje prometnih znakova.

Igre s konopom:

Zmija

Na početku igre odredi se stanište po kojem se zmija kreće (npr. šuma, bara, Afrika) i verbalno potaknemo djecu da se prisjete karakteristika i životinja toga staništa. Voditelj igre u ruci drži duži konop s kojim imitira kretanje zmije u svim smjerovima. Zadatak za djecu je da preskaču konop i izbjegavaju zmiju. Koga zmija dotakne, taj se pretvara u životinju koja obitava u dogovorenom staništu prema vlastitoj želji. Pokretom imitira odabranu životinju i pritom broji do broja dogovorenog na početku igre (ovisno o dobi djece). Nakon imitacije, dijete se može vratiti u igru. Osim brzine repetitivnih pokreta, eksplozivnosti, ritmičke koordinacije i gibljivosti, ova igra razvija spoznavanje, predmatematičke vještine, pamćenje, maštu i kreativno izražavanje, samoregulaciju te poštivanje pravila.

1,2,3 prijatelju dođi i ti!

U ovoj aktivnosti voditelj je promatrač i usmjerava te podsjeća na pravila igre. Brojalicom izabrano dijete oko struka drži обруč improviziran od konopa. Njegov zadatak je dodirnuti drugog igrača. Svaki igrač kojeg dodirne ulazi u tzv. обруč. Krajem igre smatra se kada su svi sudionici ulovljeni u improvizirani обруč. Osim reakcijske brzine, brzine lokomocije, jakosti i snage te izdržljivosti, ova aktivnost potiče dogovaranje, suradnju, timski rad, zajedništvo, orijentaciju u prostoru i taktilnu percepciju.

Igre s padobranom:

Prijatelji pod padobranom

U ovoj igri voditelj svakom djetetu dodijeli par. Zadatak im je da, kada čuju svoja imena, brzo protrče ispod

padobrana, pozdrave se dlanom o dlan te zamijene mjesta. Npr. prozivamo ih ovako: „Prijatelji su: Ivan i Ana!“. Motoričke sposobnosti koje razvija ova igra su brzina, gibljivost, pravodobnost, brzinska koordinacija, preciznost, a osim njih potiče i razvoj sluha, ritma, koncentracije, samoregulacije te slijeđenje uputa.

Kornjača

Djeca su u puzećem položaju, voditelj preko njih prebaci padobran. Oni postaju jedna velika kornjača koja treba surađivati u zajedničkom kretanju pod oklopom. Tijekom kretanja padobran lebdi, tj. ne smije dotaknuti leđa sudionika. Osim brzine lokomocije (premještanje tijela u pokretu), izdržljivosti, globalne gibljivosti i koordinacije, razvijaju se i suradništvo, prostorni odnosi te potiče snalaženje u prostoru.

Zmije otrovnice

Voditelj postavlja u sredinu padobrana nekoliko konopa koji su „zmije“. Djeca tresu padobran i rade valove. Moraju paziti da ih „zmija otrovnica“ ne dodirne. Ono dijete koje zmija ipak dotakne treba brzo izgovoriti „protuotrov“. Protuotrovi su dobra djela i lijepe riječi, npr. pospremamo ormar, sviđa mi se kako Biba pjeva i slično. Ova igra razvija motoričku izdržljivost, brzinu, jakost, snagu i preciznost, a potiče i promišljanje o tome koja su poželjna ponašanja i lijepe riječi.

Literatura

- Ayers, S. F. i Sariscsany, M. Y. (2015) *Fizičko vaspitanje za celoživotnu formu*. Beograd: DATASTATUS
- Barić, R. i Horga, S. (2018) Utjecaj tjelesnog vježbanja na psihičku dobrobit. U: Mišigoj-Duraković, M. i sur. (ur.), *Tjelesno vježbanje i zdravlje*. Zagreb: Znanje d.o.o., str. 318-329.
- Findak, V. (2018) Tjelesna zdravstvena kultura u službi zdravlja djece, učenika i mladeži. U: Mišigoj-Duraković, M. i sur. (ur.), *Tjelesno vježbanje i zdravlje*. Zagreb: Znanje d.o.o., str. 343-354.
- Mišigoj-Duraković, M. i Matković, B. (2018) Rast i sazrijevanje. U: Mišigoj-Duraković, M. i sur. (ur.), *Tjelesno vježbanje i zdravlje*. Zagreb: Znanje d.o.o., str. 86-104.
- Virgilio, S. J. (2009) *Aktivan početak za zdrave klince*. Pušćine: Otvorenje d.o.o.
- Vučinić, Ž. (2001) *Kretanje je djetetova radost*. Zagreb: Tiskara Kolarić

ŽIVOTOPIS

ANA-MARIJA CIMPERMAN

Odgajateljica u dječjem vrtiću „Carić“ Novalja od 2016. godine.

Diplomirala je Rani i predškolski odgoj i obrazovanje pri Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli radom „Socijalizacija djece s autizmom i socijalizacija djece s ADHD-om“ 2015. godine. Stručni ispit položila je 2017. godine u Rijeci. Kao asistent djece s posebnim potrebama radila je u osnovnoj školi „Centar“ u Rijeci dvije školske godine 2013./2014. i 2014./2015.

Od kontinuiranih edukacija u struci ističe se edukacija za voditelje Zajednice učenja pučkog otvorenog učilišta Korak po korak nakon kojega redovito održava i vodi Zajednice te edukacija stručno-razvojnog centra DV „Vjeverica“ u Zagrebu o sportskom programu s djecom predškolske dobi integriranog u rad redovite skupine nakon koje je osposobljena voditeljica sportske odgojno- obrazovne skupine. Osim primarnog posla kao odgajatelj vodi balet, ritmiku i suvremeni ples za djecu pri baletnom studiu „Arabesque“ u Novalji od 2017. godine.

ŽIVOTOPIS

PATRICIJA ŠONJE

Odgajateljica u dječjem vrtiću „Carić“ Novalja od 2017. godine.

Diplomirala je Rani i predškolski odgoj i obrazovanje pri Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti radom „Tema ribe u radu s djecom predškolske dobi u Slavoniji i Hrvatskom Primorju“ 2016. godine. Stručno osposobljavanje za rad provela je u Dječjem vrtiću „Snjeguljica“ Osijek te nakon toga, 2017. položila stručni ispit u Osijeku.

Od kontinuiranih edukacija u struci ističe se edukacija za voditelje Zajednice učenja pučkog otvorenog učilišta Korak po korak nakon kojega redovito održava i vodi Zajednice.

IVA BALDO KARLIĆ

Dječji vrtić Cvrčak i mrav, Tribalj

ODGOJNO-OBRAZOVNI ODGOVORI NA NAVIKE DJECE PRED EKCRANIMA

SAŽETAK

Boravak djece pred ekranima uvijek je bio izazov za roditelje i za odgojno-obrazovne djelatnike. Izazov je postao nešto veći u doba pandemije koronavirusa. Djeca su osuđena na boravak pred ekranima radi praćenja nastave, što je bio poticaj istraživanja koliko djeca rane i predškolske dobi borave pred ekranima. Cilj je bio upoznati navike djece našeg vrtića pred ekranima, ali i postupke roditelja vezane za dozvole uz korištenje ekrana, kako bi se mogli osmisлити prikladni odgojno-obrazovni odgovori na iste, odnosno kako bi se roditeljima mogle ponuditi primjerene odgojno-obrazovne radionice i savjeti vezani za korištenje ekrana u tako ranoj dobi. U istraživanju provedenom početkom veljače 2021. ispitane su navike djece u dobi od 1 do 6 godina, koja pohađaju Dječji vrtić "Cvrčak i mrav" pred ekranima. Istraživanju se odazvalo 70% roditelja djece upisane u naš vrtić. Rezultati pokazuju da su neki roditelji djeci omogućili korištenje ekrana (najčešće mobitela i televizora) već u dobi od 6 mjeseci starosti. U prosjeku djeca pred ekranima provode do 2 sata dnevno, no postoje i djeca kojima roditelji omogućuju boravak pred ekranima i više od 4 sata dnevno. Većina djece redovito prati razne sadržaje na YouTube-u i to često one koji nisu na hrvatskom jeziku. Četvrtina djece ne mogu pojesti obrok bez gledanja u ekran, dok polovina ne odlazi na spavanje bez gledanja medijskih sadržaja. Dio roditelja nije postavio zabrane vezane uz korištenje ekrana niti s djecom razgovaraju o pogledanim sadržajima. U ožujku je roditeljima ponuđena radionica "Djeca i mediji" tijekom koje su roditelji upoznati sa pozitivnim i negativnim aspektima boravka pred ekranima te su im dane preporuke vezane za umjeren boravak djece pred ekranima. Roditelji se u bilo koje vrijeme mogu obratiti i u savjetovalište pedagoga. Zaključuje se da je nužna podrška i savjetovanje, kao i izobrazba roditelja vezano uz dječje korištenje ekrana kako bi znali postaviti granice te prepoznati dobre i loše strane ekrana.

KLJUČNE RIJEČI: djeca, ekrani, podrška, roditelji

Uvod

Boravak djece pred ekranima oduvijek je izazov za roditelje i odgojno-obrazovne djelatnike. Prva istraživanja bavila su se televizorom kao najdostupnijim ekranom toga vremena, pa tako Schramm već 1961. godine razmatra ulogu televizije u životu djece i predviđa njezin utjecaj.

Početak 21. stoljeća istraživanja obuhvaćaju i utjecaj kompjutera, a potom i korištenje mobilnih aparata na dječji razvoj. Brown (2011) navodi da uz vodstvo odraslih korištenje malih ekrana može biti poticajno za opći psihomotorički razvoj. Cordes i Miller (2000) upozoravaju na negativne učinke dječje upotrebe računala poput socijalne izolacije, narušavanja kreativnosti, jezičnog razvoja i sl. Nove generacije sve više i ranije započinju provoditi vrijeme pred ekranima. Pretražujući literaturu nalaze se rezultati istraživanja povezanosti djece i ekrana usmjerena na djecu školske i starije dobi, dok su istraživanja među djecom predškolske dobi još uvijek rijetka. Prema Roje Đapić, Buljan Flander i Selak Bagarić (2020.), djeca mlađa od dvije godine ne bi uopće trebala koristiti ekrane, dok djeca u predškolskoj dobi bi pred ekranima dnevno trebala provoditi maksimalno sat vremena uz aktivnu uključenost roditelja. Navedeni izazov je postao nešto veći u doba pandemije korona virusa. Tijekom 2020. godine svi smo bili primorani na boravak kod kuće. Neki su iskusili rad od kuće, dok su djeca osuđena na boravak pred ekranima radi praćenja nastave i izvršavanja školskih zadataka. Nakon izvršenih školskih zadataka zbog nemogućnosti druženja sa vršnjacima uživo, ta djeca nastavljaju svoj višesatni boravak pred ekranima radi "online druženja".

Cilj i metodologija istraživanja

Navedene činjenice bile su poticaj za istraživanje koliko djeca rane i predškolske dobi borave pred ekranima. Cilj istraživanja je bio upoznati navike djece polaznika Dječjeg vrtića "Cvrčak i mrav" iz Triblja i Bribira pred ekranima, ali i postupke roditelja vezane za dozvole uz korištenje ekrana, kako bi se mogli osmisliti prikladni odgojno-obrazovni odgovori na iste. Za potrebe istraživanja sastavljen je upitnik sa nizom pitanja otvorenog tipa te pitanja koja nude mogućnost izbora odgovora. Radi lakšeg provođenja upitnik je izrađen u *Google forms* obliku te je link za ispunjavanje upitnika dostavljen roditeljima djece polaznika vrtića putem organiziranih Viber grupa.

Istraživanje je provedeno početkom veljače 2021. te su tim putem ispitane navike djece u dobi od 1 do 6 godina pred

ekranima. Istraživanju se odazvalo 70% roditelja djece upisane u vrtić. Tri četvrtine roditelja koji su se odazvali istraživanju su roditelji djece u dobi od 4 do 6 godina. Istraživanje je obuhvatilo navike 59% dječaka i 41% djevojčica.

Rezultati

Interesantni su rezultati koji pokazuju da su neki roditelji djeci omogućili korištenje ekrana (najčešće mobitela i televizora) već u dobi od 6 mjeseci starosti, iako je najčešće prosječno u dobi između jedne godine te jedne godine i šest mjeseci starosti kako je navelo 60% roditelja. Prije prvog rođendana djeci je omogućilo boravak pred ekranima 10% ispitanih roditelja. Nešto manji broj roditelja (16%) djecu je suočio sa ekranima tek u dobi od dvije godine i kasnije.

U odnosu na vrstu ekrana koje djeca predškolske dobi koriste, najzastupljeniji je televizor kojeg gleda 90% djece, zatim mobilni telefon kojeg koristi 65% djece, dok računalo / tablet koristi 42% djece. Najmanje se koriste igraće konzole (10% djece).

Svi roditelji navode da ekrane djeca koriste pod njihovim nadzorom. 75% djece zna samo upaliti uređaje sa ekranima. U prosjeku djeca podjednako pred ekranima provode do 1 odnosno do 2 sata dnevno tijekom radnog tjedna (po 44% djece). 3% roditelja navelo je da njihova djeca provode pred ekranima i više od 4 sata dnevno. Situacija se mijenja vikendom tijekom kojeg do 1 sat dnevno pred ekranom provede samo 25% djece, do 2 sata dnevno 32% djece, a do 3 sata dnevno 29% djece. Povećan je i postotak roditelja (4,5%) koji tijekom vikenda dopuštaju djeci da pred ekranima provode više od 4 sata dnevno. Gotovo polovica djece (45,5%) redovito igra igrice na mobitelu, računalu ili igraćoj konzoli.

Većina djece (83%) redovito prati razne sadržaje na YouTubeu koristeći mobilni telefon ili računalo. Često djeca gledaju sadržaje koji nisu sinkronizirani na hrvatski jezik (79%). Sadržaje koje gledaju samostalno bira 63,6% djece. Manji broj djece (13%) samostalno koristi Internet. 6% djece ima televizor u sobi u kojoj spava, dok 4% djece ima i vlastiti mobilni telefon. Četvrtina djece ne mogu pojesti obrok bez gledanja u ekran, dok polovina ne odlazi na spavanje bez gledanja medijskih sadržaja.

Kao najčešće razloge omogućavanja vremena pred ekranima, roditelji navode mogućnost zabave (64%) te mogućnost učenja (58%). Nešto manji, ali značajan broj roditelja kao razloge navodi zaokupljanje pažnje djeteta

(30%). Pojedini roditelji kao razloge navode mogućnost da svoj posao obave na miru, da se dijete uz ekran odmori nakon igre te "Jer je to neizbježno".

Dio roditelja nije postavio pravila korištenja uređaja sa ekranima (17%). Roditelji koji su postavili pravila, njih 83%, kao najčešće pravilo izdvajaju vremensko ograničenje korištenja ekrana (38%), gledanje sadržaja po izboru roditelja, uvjet odlaska na igru nakon pogledanog sadržaja, ne gledanje bez prisustva roditelja. Aplikacije za kontroliranje sadržaja ili roditeljsku zaštitu na uređajima sa ekranima postavilo je 62% roditelja. 94% roditelja je ponekad nešto zabranilo djeci da gledaju. Svi roditelji navode da prate sadržaj koji djeca gledaju. 77% roditelja navodi da djeca gledaju razne crtane i animirane filmove te sadržaje namijenjene djeci. Pojedini roditelji navode kako njihova djeca prate dokumentarce o životinjama, sport, lutkarske predstave... Iako su svi roditelji naveli da prate sadržaj koji djeca gledaju, samo 32% roditelja gleda navedeni sadržaj sa svojim djetetom. Većina roditelja (67%) ponekad gleda taj sadržaj, dok 1,5% roditelja priznaje da ne gleda navedeni sadržaj sa svojom djecom. O pogledanom sadržaju s djecom razgovara 60% ispitanih roditelja, odnosno ponekad razgovara njih 35%. Ostali roditelji sa svojom djecom ne razgovaraju o pogledanom sadržaju. Kod djece koja igraju računalne i video igrice, 79% roditelja određuje koje se igrice smiju igrati. Zajedno sa djecom igrice igra 20% roditelja, ponekad ih igra 18%, dok 62% roditelja ne igra sa svojom djecom igrice. Na pitanje smatraju li elektroničke uređaje sa ekranima štetnim ili korisnim za djecu 45,5% roditelja izjasnilo se da ih smatra štetnim. 15% roditelja navedene uređaje smatra korisnim.

Ostali roditelji se uglavnom slažu u stavu da su podjednako štetni i korisni te da su štetni ukoliko ih se koristi bez roditeljskog nadzora i vremenskog ograničenja. Na samom kraju istraživanja, 91% roditelja navelo je da podučava svoju djecu pravilnom korištenju elektroničkih uređaja sa ekranima i o mogućim opasnostima.

Odgovorno-obrazovni odgovori vrtića na dobivene rezultate

U ožujku je roditeljima djece polaznika vrtića ponuđena online radionica "Djeca i mediji".

Tijekom radionice roditelji su podijelili svoja iskustva o tome koji su mediji najzastupljeniji u njihovoj obitelji te tko ih najčešće koristi. Upoznati su sa rezultatima ovog istraživanja.

Roditeljima su prikazani pozitivni i negativni aspektima boravka pred ekranima te kako duljina vremena provedenog pred ekranima utječe na dječji razvoj. Osviješteni su da živimo u dobu kada je neophodno što ranije započeti sa medijskim opismenjavanjem djece. Dane su im preporuke vezane za umjeren boravak djece pred ekranima. Za početak se savjetuje da se uređaji sa ekranima ne nalaze u dječjoj sobi, već u zajedničkoj prostoriji radi lakšeg nadgledanja. Ekranu roditelji ne bi smjeli smatrati sredstvom zaokupljanja pažnje ili smirivanja djeteta. Vrijeme provedeno pred ekranima potrebno je što je više moguće smanjiti i ograničiti. Dijete treba poticati na igru, druženje i boravak na vanjskom prostoru. Potrebno je postaviti jasna pravila i granice kad se i kako smiju koristiti ekрани. Vrijeme provedeno pred ekranima poželjno je maksimalno usmjeriti na edukativne i dokumentarne aktivnosti.

Roditelji trebaju razgovarati sa djecom o sadržajima koje dijete gleda – koji su likovi, što su radili, jesu li prisutna neželjena ponašanja te ukazati na neprimjerenost istoga i moguće posljedice. U ovoj dobi veoma je važno da roditelji znaju da djeca još nisu sposobna raspoznati fikciju od zbilje te je potrebno porazgovarati o tome koji su likovi ili djela izmišljeni. Roditelji trebaju kontrolirati aplikacije koje se instaliraju kako bi ih djeca koristila. Savjetovano im je i da posjete medijski portal medijskapismenost.hr namijenjen informiranju i edukaciji.

Početak pedagoške godine 2021./2022. planira se održati i radionica o utjecaju boravka pred ekranima na razvoj govora kod djece predškolske dobi. Jedan od razloga organiziranja ove radionice je sve veći broj djece koja imaju logopedske probleme, a u razgovoru s roditeljima došlo se do saznanja da ta djeca dosta vremena provode pred ekranima. Radionica obuhvaća prikaz razvoja govora kod djece te primjere igara za poticanje pravilnog jezičnog govornog razvoja kod djece. Sve te igre ne uključuju ekrane te mogu roditeljima biti poticaj za kvalitetno i korisno provođenje vremena sa svojom djecom. Osim ove radionice, u pripremi su radionice vezane uz negativan utjecaj prekomjernog boravka pred ekranima na svaki aspekt dječjeg razvoja. Spoznaja da tako mala djeca provode značajno vrijeme pred ekranima svrstava ih u razvojno rizičnu skupinu.

Radionicama će se roditelje nastojati osvijestiti o cjelokupnim posljedicama na emocionalni, motorički, spoznajni i zdravstveni razvoj djece. Radionice će se nuditi

roditeljima tijekom cijele godine. Sve te radionice zajedničkim snagama pripremaju pedagoginja i odgajateljice koje su voditeljice programa za podršku roditeljstvu Rastimo zajedno te koriste stečena znanja iz programa Rastimo zajedno u obogaćivanju rada sa roditeljima.

Roditelji se u bilo koje vrijeme mogu obratiti i u savjetovanište pedagoga. Osim razgovora, pedagog može roditeljima preporučiti recentnu literaturu, dati savjete o postavljanju pravila i granica vezanih za boravak djece pred ekranima, ideje za kvalitetno provođenje vremena roditelja i djece što dalje od ekrana.

Pedagog u suradnji sa odgajateljima može održati mini radionice sa djecom kako bi ih se i u vrtiću upoznalo sa mogućim zamkama ekrana te s njima provelo niz aktivnosti i igara kako bi ih se dodatno zainteresiralo za raznorazne druge aktivnosti.

Zaključak

Sukladno očekivanja, navike djece polaznika vrtića "Cvrčak i mrav" pred ekranima sukladne su navikama djece u Hrvatskoj do kojih je došlo istraživanje Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba provedeno 2017. U svim kućanstvima prisutno je više elektroničkih medija. Sva djeca aktivno koriste ekrane prosječno nešto više od dva sata dnevno.

Zabrinjavajuća je činjenica koliko vremena djeca provode uz ekrane, jer ono nadilazi preporuke stručnjaka. Nužna je podrška, savjetovanje i izobrazba roditelja vezana uz dječje korištenje ekrana kako bi znali postaviti pravila i granice korištenja ekrana te prepoznati dobre i loše strane ekrana. Roditelje je također važno potaknuti da uspostave redovan nadzor nad dječjim korištenjem ekrana. Neizostavna je uloga cjelokupnog predškolskog sustava, čiji djelatnici moraju i trebaju biti potpora roditeljima u izazovima suvremenog roditeljstva. Već u doba dok djeca pohađaju vrtiće, isti su dužni organizirati različite radionice s ciljem jačanja roditelja u području pravilnog i pravovremenog odgovora na poteškoće u odgoju u digitalnom dobu, naročito kada usklađivanje poslovnog i obiteljskog života iziskuje značajne napore. Također je potrebno staviti naglasak i na kvalitetnu edukaciju stručnjaka u predškolskom odgoju o mogućnostima i utjecaju suvremenih tehnologija, kako bi ojačali svoje, roditeljske i djetetove vještine medijske pismenosti i korištenja ekrana.

Literatura

- Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2020) Istraživanje o zdravstvenom ponašanju učenika (online). Zagreb: Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Dostupno na: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2020/05/HBSC_2018_HR_-1.pdf (15.06.2021.)
- Radinović, L. (2019) *Utjecaj računala na razvoj predškolske djece. Diplomski rad*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet (21.06.2021.)
- Roje Đapić, M., Buljan Flander, G., Selak Bagarić, E. (2020) *Mala djeca pred ekranima: Hrvatska u odnosu na Europu i svijet* (online), dostupno na: [hrcak.srce.hr \(Napredak2020_1_2_03_roje.pdf\)](http://hrcak.srce.hr/Napredak2020_1_2_03_roje.pdf) (20.05.2021.)
- URL1: Prvo nacionalno istraživanje o predškolskoj djeci pred malim ekranima (rezultati) (2017) dostupno na: <https://www.poliklinika-djeca.hr/istrazivanja/prvo-nacionalno-istrazivanje-o-predskolskoj-djeci-pred-malim-ekranima/> (21.05.2021.)
- URL2: Rezultati istraživanja: kako hrvatski predškolci provode vrijeme uz ekrane (2017) dostupno na: <https://www.medijskapismenost.hr/rezultati-istrazivanja-kako-hrvatski-predskolci-provode-vrijeme-uz-ekrane/> (21.05.2021.)
- URL3: Jesu li savjeti o vremenu koje djeca smiju provesti pred ekranom zastarjeli? (2016) dostupno na: <https://www.medijskapismenost.hr/jesu-li-savjeti-vremenu-koje-djeca-smiju-provesti-pred-ekranom-zastarjeli/> (30.05.2021.)
- URL4: Djeca i ekrani – kako znati kada je previše? (2021) dostupno na: <https://ciribiribajka.com/ekrani-kako-znati-kada-je-previsje/> (01.06.2021.)
- URL5: Koliko bi vremena djeca trebala provoditi pred ekranima? (2016) dostupno na: <https://www.mamatataja.hr/skolska-dob/koliko-bi-vremena-djeca-trebala-provoditi-pred-ekranima/> (01.06.2021.)

ŽIVOTOPIS

IVA BALDO KARLIĆ

Iva Baldo Karlić je rođena 1985. u Rijeci. Po struci stručni suradnik pedagog i profesor filozofije, zaposlena u dječjem vrtiću na radnom mjestu pedagoga. Naglasak u svojem radu stavlja na suradnju s roditeljima, istraživanje razvoja i odgoja djece te implementaciju odgoja za održivi razvoj u svakodnevni život djece i roditelja. Aktivna je voditeljica programa za podršku roditeljstvu Rastimo zajedno. Redovito prezentira svoj rad javnosti te drži predavanja i radionice za sustručnjake na lokalnoj, ali i državnoj razini. Objavljen je niz njenih radova u časopisima, zbornicima i biltenima. Udana, majka petogodišnje djevojčice.

ŽIVOTOPIS - ORGANIZATORICA I UREDNICA

TEA REANOVIĆ

Majka, edukatorica, pedagoginja u sustavu ranog i predškolskog odgoja od 2015. g., kreator edukativne platforme za e-učenje EduList.online i sve edukacije na jednom mjestu (2020.). Izlaganje na stručnim skupovima (Osijek, 2016., Čakovec, 2018.). Objavljena e-knjiga (2020.), dva stručna članka u zbornicima (2016., 2018.), jedan članak u populističkom časopisu (Dijete i roditelj, 2016.), provela tri pedagoška istraživanja (2013., 2015., 2016.). Nadalje, 2017. g. gostovanje u radijskoj emisiji o ekologiji i obrazovanju na Radio Martinu. 2021. gostovanje na HRT-Radio Zadar s temom Konferencije i značaja rekreacije. Sudionica na online projektima o odgoju, obrazovanju, roditeljstvu od 2014. Individualni pomoćnik u učenju djeci i odraslima od 2013. g.

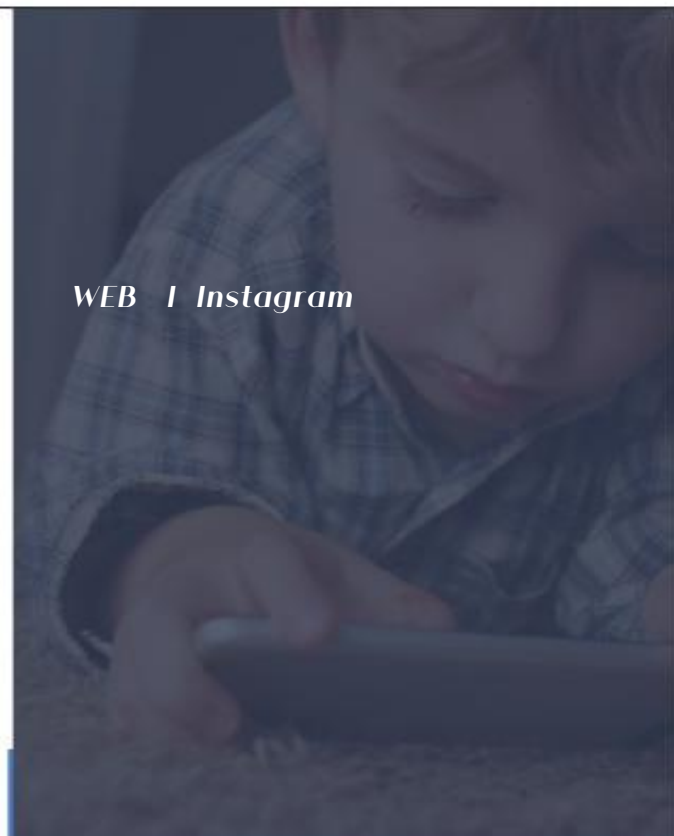

WEB | Facebook | Instagram

ŽIVOTOPIS - ORGANIZATORICA I UREDNICA

DARIA ANTONOVIĆ

Odgovornost ranog i predškolskog odgoja od 2011. g., NLP praktičar, *life coach*, certificirana edukatorica pozitivne discipline za roditelje. Izlaganje na stručnim skupovima: Čakovec, 2018., Sisak, 2019., Čakovec, 2019. Objavljeni radovi: Kreiranje kvalitetne odgojno-obrazovne prakse provođenjem različitih oblika suradnje između odgojitelja i roditelja, 2020., Partnerstvo roditelja i odgajatelja u svojstvu osnaživanja temeljnih kompetencija za razvoj djeteta, 2019., Osnaživanjem kompetencija odgajatelja do osnaživanja kompetencija roditelja u području održivog razvoja, 2019., Simbolička igra u starijoj jasličkoj skupini kao prekretnica za razvoj govora, 2018. (zbornici radova) te eseji i članci u časopisu *Dijete, vrtić obitelj* (2014. i 2016.).

WEB | Instagram

Sudjelovanje u rekreativnim aktivnostima Konferencije

Recenzija

U ovoj e-knjizi uvršteni su stručni članci koji imaju tendenciju prikazivanja primjera dobre prakse rada odgojno-obrazovnih stručnjaka s djecom različite starosne dobi. Vrijednost u ovim prikazima je velika obzirom da se prikazuju smjernice koje mogu poslužiti kako roditeljima, tako i drugim stručnjacima i ostalim osobama koje odgajaju djecu i borave s djecom određeni dio dana. Svakako bih istaknula i povezanost s prirodom jer je ona temelj u odnosu djeteta prema sebi, drugima i prema svojem vanjskom okruženju. Od najranije dobi potrebno je djetetu omogućiti istraživačke aktivnosti, više vremena na otvorenom te poticanje otvorene i iskrene komunikacije. Poseban doprinos daje se i kroz prikaz utjecaja digitalizacije na razvoj djeteta, gdje se ističu negativne konotacije povezane s prekomjernim korištenjem ekrana, a s druge strane daju se i smjernice kako i koliko ekrana je u redu pružiti djetetu uz postavljanje jasnih granica. Svakako preporučam čitanje ove e-knjige i korištenje kao literature za edukaciju stručnjaka i roditelja jer se u njoj nalaze konkretni primjeri iz prakse.

Jasmina Hadel, prof. predavač

WEB | Facebook | Instagram

O RECENZENTICI

JASMINA HADELA

Prof. predavač, stručnjakinja za roditeljstvo i mentorica budućim edukatorima roditelja. Svoje iskustvo majke troje djece i znanstvenice pretočila je u strastven biznis s misijom osnaživanja roditelja za bolje odnose sa svojom djecom. Iz te strasti kreirala je jedinstveni mentorski program na našem području "Kreiraj edukaciju po mjeri roditelja i djeteta" čija je misija osnažiti i poučiti buduće edukatore roditelja kako kreirati radionice i savjetovanja za roditelje i djecu od temelja do realizacije. Smatra da su strast, rad na sebi i vjera u sebe ključni elementi u životu svake osobe, kao i u svom poduzetništvu.

O partnerima

- **Maja Jerčić, KoHo pedagogija** – sudjelovanje u razradi inicijalne ideje i vizije Konferencije, kao kritički prijatelj
- **Kristina Alaburić, Udruga Kissa** – sudjelovanje u osmišljavanju i provedbi rekreativnih aktivnosti u prvoj pripremnoj fazi Konferencije
- **Carmen Vugrin, Udruga Tonalli•Yoga** – sudjelovanje u osmišljavanju i provedbi rekreativnih aktivnosti u drugoj pripremnoj fazi Konferencije te izvođenje rekreacije na samoj Konferenciji

Aktivnosti u pripremnoj fazi Konferencije

1) Rekreacija u organizaciji Udruge Kissa (20.05.2021.) – video Lado electro

(sponzor: Poduzetnički centar Ragan, Novalja, produkcija: Digital Novalja)

2) Rekreacija u organizaciji Udruge Kissa (31.05.2021.) – video Hip Hop

(sponzor: Poduzetnički centar Ragan, Novalja, produkcija: Digital Novalja)

Aktivnosti u pripremnoj fazi Konferencije

3) Rekreacija u organizaciji Udruge Kissa (20.07.2021.) - video vježbanje uz more

(sponzor: Poduzetnički centar Ragan, Novalja, produkcija: Digital Novalja)

4) Rekreacija u organizaciji Udruge Kissa (20.08.2021.) - video kako nastaju plesne koreografije

(sponzor: Poduzetnički centar Ragan, Novalja, produkcija: EduList edukacije)

Aktivnosti u pripreмноj fazi Konferencije

5) Rekreacija u organizaciji Udruge Tonalli•Yoga (14.10.2021.) - video šetnja Samoborom

(sponzor: Turistička zajednica grada Samobora, produkcija: EduList edukacije)

6) Rekreacija u organizaciji Udruge Tonalli•Yoga (15.10.2021.) - video vježbanje u Samoboru

(sponzor: Turistička zajednica grada Samobora, produkcija: EduList edukacije)

Aktivnosti u pripreмноj fazi Konferencije

7) Rekreacija u organizaciji Udruge Tonalli•Yoga (18.10.2021.) - video trčanje Samoborom

(sponzor: Turistička zajednica grada Samobora, produkcija: EduList edukacije)

Zahvale

Zahvaljujemo se našim obiteljima i bližnjima na strpljenju i podršci. Zahvaljujemo se svim autorima, ustanovama i pojedincima koji su imali povjerenja u ovaj odgojno-obrazovni projekt.

Daria i Tea

Kontakt za više informacija

<https://konferencija.edulist.online/>

upit@edukonferencija.info

Facebook stranica Pred mojim očima rasteš

KONFERENCIJA
*PRED MOJIM
OČIMA RASTEŠ*

<https://konferencija.edulist.online/>